CENGİZ DAĞCI

REGİNA

ÖTÜKEN

ÖTÜKEN

Cengiz Dağcı

REGİNA

(Hatıra Defteri'nden)

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 472
EDEBÎ ESERLER: 225

1. Basım: 2000

2. BASIM

T.C.
KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI
16267

ISBN 978-975-437-344-8

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71- Faks: (0212) 251 00 12
Ankara irtibat bürosu:
Yüksel Caddesi 32/4 Kızılay - Ankara
Tel: (0312) 431 96 49
İnternet: www.otuken.com.tr
E-posta: otuken@otuken.com.tr

Kapak Tasarımı: Zafer Yılmaz
Dizgi-Tertip: Ötüken
Kapak Baskısı: Yeditepe Ofset
Baskı: Yaylacık Matbaası (0212) 612 58 60
Maltepe Mah. Litros yolu Fatih Sanayi Sitesi No: 12/197-203
Topkapı-Zeytinburnu
Cilt: Yedigün Mücellithanesi
İstanbul-Ocak 2015

Cengiz Dağcı; 9 Mart 1919 tarihinde Kırım'ın Yalta şehrinin Gurzuf köyünde doğar. Çocukluğu kıtlık, yoksulluk, Rus emperyalizminin zulmü ve büyük baskılar altında geçer. İlkokulu köyünde, ortaokulu Akmescit'te bitirir. Kırım Pedagoji Enstitüsü ikinci sınıfında iken İkinci Dünya Savaşı çıkar. 1941'de Ukrayna cephesinde Almanlara esir düşer. Almanların yenilmesi üzerine esir kampından kurtularak müttefik devletler safına sığınır. 1946'da Londra'ya yerleşir. İngiltere'deki hayatı da hiç kolay olmaz; bir taraftan yazarken en vasıfsız ve ağır işlerde çalışmak zorunda kalır.

"Türkçe bana anamın konuştuğu dil" diyerek yazı dili olarak Türkçeyi kabul eder. Türkiye Türkçesindeki ilk kitabı 1956 yılında Varlık Yayınları tarafından yayınlanan Korkunç Yıllar'dır. Yaşar Nabi ile mektuplaşarak tanışan Dağcı, eserlerini de posta yolu ile gönderir. Soğuk savaş şartlarının siyasi etkilerinin hissedilmesi, Sovyetler Birliği'nin sol entelijansiya ile kurduğu ilişkiler ve fikir hayatımızdaki çatlamalar yazarı yalnızlaştırmak üzereyken, Ötüken Neşriyat ile tanışır. Ötüken Neşriyat vasıtasıyla yirmiden fazla kitabı Türk okuyucusuyla buluşturur.

Dağcı Türk edebiyatının büyük yazarları arasındadır. Romanlarında Kırım Türklerinin yaşadığı acıları hüzünlü ama berrak bir üslupla aksettirir. Kitapları yıllarca elden ele dolaşır. Kırımla olan ilgisini hiçbir zaman koparmaz ve Kırım Türklerinin vatanlarına dönüşlerini anlatmayı ihmal etmez. Hatıralarında "Ben yalnızca Kırım'ın yazarı değilim ama Kırım'ın faciasını bütün gerçeği ve içtenliğiyle yalnız ben yazabilirdim" der. Hayatının son yıllarında içerisinde bulunduğu muhitteki karakterleri ele alan hikâyeler de yazar.

En büyük destekçisi savaş sırasında Polonya'da tanıştığı ve 1998 yılında kaybettiği kıymetli eşi Regina Hanım olur. Aralarında Yazarlar Birliği'nin ve İlesam'ın yılın yazarı, Türk Ocakları'nın üstün hizmet ödülü de olmak üzere sayısız ödül alır. En son 21.03.2011 tarihinde Marmara Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü tarafından düzenlenen "Türk Dünyasında Zirve Şahsiyetler: Cengiz Dağcı" sempozyumuyla yazarlık macerası ele alınan Cengiz Dağcı, 22 Eylül 2011 tarihinde Londra'nın

Soutfields bölgesindeki evinde saat 12:30 sıralarında vefat etti. Dağcı'nın vefatı üzerine Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'nun Ukrayna Devleti nezdinde yaptığı görüşmelerle 70 yıldır ayrı kaldığı Kırım topraklarına gömülmesi için izin alındı. Dağcı'nın cenazesi 1 Ekim 2011 Pazar günü, Akmescid'e 100 kilometre uzaklıktaki Yalta bölgesine bağlı Kızıltaş köyünde defnedildi.

Cengiz Dağcı'nın Eserleri;

Romanları; Onlar Da İnsandı, Korkunç Yıllar, Yurdunu Kaybeden Adam, İhtiyar Savaşçı, Benim Gibi Biri, Üşüyen Sokak, Ölüm ve Korku Günleri, Biz Beraber Geçtik Bu Yolu, Dönüş, Yoldaşlar, O Topraklar Bizimdi, Badem Dalına Asılı Bebekler, Anneme Mektuplar, Regina

Tarihi Romanı; Genç Temuçin

Hikâyeleri; Bay Markus'un Köpeği, Bay John Marple'in Son Yolculuğu, Oy, Markus, Oy!, Rüyalarda: Ana ve Küçük Alimcan

Denemeleri; Yansılar 1, Yansılar 2, Yansılar 3, Yansılar 4, Ben ve İçimdeki Ben (Yansılar'dan Kalanlar)

Hatıratı; Hatıralarda Cengiz Dağcı

Regina hanım
Cengiz Dağcı'yla tanıştıkları 1943 yılında

20 Ocak

Bugün de mezarının başı ucundayım.

Sabahın erken saatlerinde uyandım; uyanır uyanmaz yastığına sarıldım, sonra da yatağımızın yanındaki telefon kürsüsünün üstünde duran gümüş çerçeveli fotoğrafını kaldırıp öptüm, ve, fotoğrafı gözlerimin önünde tutarak, "Sen benimlesin," dedim.

Evet, "Benimlesin," dedim.

Aşkımızın ve derin dostluğumuzun gücü, bir de yalnızlığımın buruk acısıyla söyledim bunu.

Hatırlatmama gerek yok, biliyorsun, yalnızlığım yeni değil; yıllar öncesi ayrılık taşlarıyla inşa ettim yalnızlığımın kalesini. Yalnız aradabir, ve korka korka, kalemden çıkıp yurt hasreti imajlarının gölgesinde dolanıyordum.

Beni o imajların gölgesinde buldun.

Nasıl oldu bilmiyorum, duvarları kırıp kaleme girdin, ve o günden sonra benim hayatımda her şey değişti.

Beni bulduğun gün ben yalnızca bir tek ben'dim ve hayatta o güne kadar bildiklerimden çok bir şey bilmiyor, gördüklerimden çok bir şey görmüyordum; sense, senden fazla bir sen'din ve senin yanında ben de senin gördüklerini görmeye başladım.

Yıllar geçti aradan.

Şimdi elimle mezarının toprağını okşuyor, ve, "Sen benimlesin," diyorum kendi kendime.

Benim Regina'm!

"Benimlesin" kelimesi hiç solmayacak, hiç pörsümeyecek, hiç sönmeyecek benim dudaklarımda.

Bir saat geçti mezarlığa gireli.

Hava soğuk.

Gökyüzü taze toprağının renginde.

Şu anda benim hislerim de kara.

"Sen benimlesin," diye tekrarlıyorum boyuna içimden kendi kendime.

Oysa içim boş.

Yarınımı düşünemiyorum.

Bugünümü düşünemiyorum.

Buradan nereye?

Biliyorum, burası henüz yolun sonu değil benim için. İyice görüyorum, bir çağrım uzağında demir parmaklıklı ve çifte kanatlı kapı ardına kadar açık. Çıkabilirim.

Çıkıp da nereye gideceğim?

Nereye gitmemin gerektiğini, bana kim olduğumu hatırlatacak olan birini görürüm diye çevreme bakınıyorum. Benden başka kimse yok mezarlıkta. Ve çıt çıkmıyor. Çıkmaz elbet, mezarlık burası; yalnız mezarlığın üzerinden uçup Thames nehrine uzaklaşan kar akı martılar.

Kar akı martılar bilmem neden bir zamanlardaki beyaz düşlerimi hatırlatıyorlar bana.

Unutmadın değil mi, *Biz Beraber Geçtik Bu Yolu* ismini vermiştim son romanıma.

İsmi benim ağzımdan duyunca yüzün gülmüştü. Gözlerinin içinde sevinçle hüzün karışımı ışıklar belirmişti.

Beğenmiştin ismi; hafiften romanın ismini tekrarlamıştın soluğun altından: Biz Beraber Geçtik Bu Yolu.

"Bundan daha güzel bir isim bulamazdın romana," demiştin bana. Gözlerinde yaşlar vardı. Geçmiş olduğumuz yolu görüyordu herhalde gözlerin.

Biliyorum, o yolun dışında başka imajlara da tanık oldum seninle. Ama yolun sonunda sensiz kalacağımı hiç düşünmedim.

Beyaz martılar Richmond tepelerinin gerisinde gözden kayboluyorlar.

Mezarlık hâlâ sessiz, ve gölgesiz.

Görünürde kimse yok.

Bir kuş bile uçmuyor mezarlıkta. Yalnız ben... ve sen.

Ah ne kadar yakınsın bana! Yine de elini tutamıyor, yüzünü okşayamıyor, beni seven, beni tanıyan ve anlayan gözlerinin içine bakamıyorum; yalnız elimle mezarının soğuk toprağını okşuyor ve sımsıcak ruhunu bağrıma bastırıp, "Benim Regina'm, sen benimlesin," diye tekrarlıyorum içimden.

Gerçek dışı elbet.

Yattığın yerden beni gördüğünü düşünüyorum.

Senden başka hiç kimse görmedi beni.

Hiçbir kimse tanımadı beni.

Yalnız sen...

Kuzey denizlerinin mavisinden mavi gözlerinle zifiri karanlıkları delip gördün beni.

Şimdi de görüyorsun beni. Hüznümü, gözyaşlarımı...

Sesini de duyuyorum, Regina.

'Geçtiğimiz yolun sonuna ulaştığıma mı üzülüyorsun?'

'Evet.'

'Hayat dediğin yolculuktan başka bir şey değildir.'

'Farkındayım.'

'İyi. Değişmeyen de bir şey yok dünyada. Hatırlıyorsun, ben sarışındım. Senin yanında ağardı saçlarım. Saçlarımın akında saklı mutluluğum. Gün batar, ortalık kararır,

aydınlık günlerden yadigâr kalır; yalnız umutlar ocağı sönmez. Günün birinde gelirsin bana. Sensiz dünyam karanlık deme, sen senin karanlığında buldun korkunç yılların aydınlığını.'

Benim Regina'm!
Ruhumu okşayan sesin ve bedenimi okşayan elin gibi.
Uzun yıllar elin ve canınla besledin beni...
Sesin tatlı müzik oldu.
Bakışların ışık oldu.
Cenazen de tıpkı *Biz Geçtik Bu Yolu* Ramila'sının cenazesi gibi oldu.
Evimizin önünde durdu cenaze arabası. Komşumuz Ken ve eşi Doris çiçek demeti koydular tabutunun üzerine. Sonra torunumuz, onun ardından kızımız ve damadımız çiçek demetlerini koydular, ve ben, romanın İzmail Tavlı'sı gibi, gerçek dünyadan kopmuş, cenaze arabasında çiçekler altında kalmış tabutuna bakıyor ve gerçek dünya gerçek dışı geliyordu bana.

Seni taşıyan cenaze arabasını takibeden arabaya doluştuk: kızımız, torunumuz, büyük torunumuz, damadımız, ve ben -ben kimseyi görmüyor, senin ardından senin gittiğin âleme gidiyordum.
Kalemin duvarları çökmüştü.
Müdafaasızdım.
Müdafaasız ben senin bildiğin ben değildim.
Yanımda oturan torunumuz bunun farkındaydı sanırım, sıkı sıkı sarılıyordu koluma.

Araba Pyney Vale mezarlığına girdiği zaman gerçekten senin dünyana girdiğimi hisseder gibi oldum.
Dört cenazeci sandukanı omuzları üstünde mezarlığın kuytuluğundaki küçük kilisenin içerisine taşıdılar.

Uzun yıllar canın ve bedeninle beni sevmiş sen şimdi kilisenin mihrabı önünde ve bensiz yatıyordun sandukanın içerisinde.

Rahipsiz geçti uğurlama merasimi.

Biliyorsun, sen Katolik ailesinden, ben Müslüman ailesindendim. Din ve inanç ikimiz arasında hiçbir zaman sorun olmadı. Belki bu yüzden dinsel törenin yerine *insancıl* uğurlamayı yeğledim.

Benim tarafımdan yazılmış kısa notu cenaze bürosunca davet edilmiş Galer *humanist* derneğinden bay Thomas mihraptan okuyarak 53 yıl sade bir hayat yaşadığımızı, hayatımız bütün güzelliğini sadeliğinde bulduğunu kilisedeki kızıma, torunuma, büyük torunuma, ve damadıma hatırlattı; ardından kilisenin orgunda çok sevdiğin Çaykovski'nin *Pathetique*'si çalındı.

Ben ağladım; benimle beraber senin de ağladığını görür gibi oldum.

Neden sonra, yine omuzlar üzerinde, sandukan kiliseden çıkarılıp, cenaze arabasına yerleştirildi ve araba yavaş yavaş taze kazılmış mezarına doğru yol almaya başladı.

Mezarın, mezarlığın Asda giriş yerinin yakınında.

Mezar yerini ben seçtim: 159 numaralı mezarın gömüt yerinin yeni kesiminde. Yalnızlığını seviyordun. Hatırlıyorsun değil mi? Yaz ayları bahçemizin ucundaki *camelia*'nın gölgesinde gergefinle oturur, ya da kitap okurdun saatlerce; kış akşamları, "Cengiz, sen bu akşam Polonya kulübüne git, satranç oyna, ben yalnız kalmak istiyorum." derdin.

Mezarlığın bu kesiminde yalnızca iki komşun var; onların mezarları da taze, yazısız ve baştaşsız, kim olduklarını bilmiyorum; mezarların çevrelenip baştaşların dikilmesi için toprağın sarkıp oturmasını beklememiz gerekecekmiş -bir yıl diyor cenaze bürosunun memuru.

Cenazeciler sandukanı arabadan kaldırıp ebediyen yatacağın yere götürüyorlar.

Onların ardından gidip açık mezarının kenarında duruyorum.

Regina! Bütün bu uzun yıllar sen benim Regina'm olduğundan kuşkulanmadım; kuşkulanmadım ya, mezarcılar seni mezarının dibine indirdikleri anda bir kere daha ve bu sefer bütününle benim Regina'm olduğuna inandım.

Hava bozmaya başlamıştı.

Doğu rüzgârı karla karışık yağmur getirdi.

Sen mezarındaydın.

Ben mezarının kıyısında durmuş, mezarın dibinde yatan sana bakıyor, ve senin benden kopmadığına inandırmaya çalışıyordum kendimi.

Yanımda mezarcılar ve az uzağımda torunum ve kızım benim mezarından çekilmemi bekliyorlardı.

Ne zamana kadar durdum açık mezarının kenarında bilmiyorum, arkadan torunum gelip koluma girdi.

Bir avuç toprak alıp tabutunun üstüne attım.

Elveda benim Regina'm!

Benim ruhumu da alıp gidiyordun kendinle.

Sana mı, kendi kendime mi, bilmiyorum, 'Üzülme,' diyordum içimden; 'Üzülme, mezarın ortak mezar; bekle beni, çok geçmez, geleceğim sana,' diyordum.

Torunum kolumda, mezarından uzaklaştım.

Bugün sensiz yaşadığım yedinci gün.

Bütün bir hafta evimizin içerisinde kapalı kaldım.

Nereye baksam, neyi tutsam seni görüyorum.

Fotoğraf albümünden en güzel fotoğraflarını seçip şömine desteğinin üzerine diziştirdim. Duvarlarda William Morris deseninde işlemeli kilimleri, kanaviçeli bezlerle

kaplı sediri ve yastıkları okşuyorum elimle, ve, 'Benim Regina'mın elleri dokudu bunları,' diyorum.

Sana kavuşana kadar ölümünü kabul etmeyecek, 'Sen ölmedin, sen uyuyorsun,' diyeceğim kendi kendime. Aynı zamanda sensiz ana yurtlarından topyekûn sürgün edilmiş Kırımlılar gibi, sürgün edildiğimi hissediyorum. Ne ki, bu kez Kırım'dan değil, hayattan sürgün edildiğimi hissediyorum. Onlar elli yıl boyunca sürgün yerinde gün günü yeniden yurtlarına dönme umuduyla yaşadılar; benimse, sensiz gerçek hayata dönme umudum yok; yalnız sürgünlüğüm evimizin içerisinde geçecek diye teselli ediyorum kendimi.

Yine de sana kavuşacağım güne kadar hayatta beni ayakta tutan bir şeyin eksik olacağının farkındayım.

Ne mi?

Sen, Regina.

Aklın kadar bedenin de güzeldi senin.

Unutmadım.

"Cengiz, ben hiç ihtiyarlamayacağım," demiştin bana yıllar evvelsi.

Sözünde durdun, ve ömrünün sonuna kadar ihtiyarlamadın.

Son gecende bile hastahanenin yoğun bakım hücresinde yatakta yatarken, elimi alıp göğsün üstüne bastırdın, ve zayıflayan yüreğinin son çarpışlarında bulduğun güçle, bana yıllar yılı merhem olan kelimeleri tekrarladın:

"Cengiz, ben hiç ihtiyarlamayacağım."

Ve ihtiyarlamadın, Regina.

Gencecik gül yüzünde açılmış en güzel güllerin yansımalarıyla kapattın gözlerini hayata kollarımın arasında.

Cenazenden sonra evimize döndük.

Torunumuz Annabelle çay demledi.

Torunumuz sana, kızımız Arzu biraz bana benziyor sanırım.

Sessizce oturduk.

Sessizce içtik çaylarımızı.

Sensizdim ama büsbütün yalnız değildim o akşam.

Hatırlıyorsun, onyedi yaşındaydı kızımız, kaybolup gitmişti evimizden. Günlerce, ve gece yarılarına kadar, barlarda, diskoteklerde, kahvehanelerde aramıştım; arayıp taramadığım bir yer kalmamıştı Londra'nın sokaklarında. Sonunda polisin yardımıyla, Luton yakınlarında bir yerde bulmuştum kendisini oğlan arkadaşıyla.

Çocuk sevgisi bende sağlığıma zararlı olacak kadar güçlüydü o yıllarda. Sen daha bir anlayışlıydın ve duruma pratik açıdan bakabiliyordun.

"Cengiz, anlamanı isterim; çocuk sahibi olmak çok güzel bir şey, ama yalnız kendi yurdunda. Yabancı bir yurtta doğup büyüyen çocuk da yabancı olur babaya" demiştin.

Yıllar geçti aradan.

Bu yılın sonlarına doğru Arzu 53 yaşını dolduracak. Biliyorsun, çocukluğundan beri Arzu *baba* diye hiç seslenmedi bana; her zaman *Cengiz* diye seslenir.

Yalnız o akşam kapıda benimle vedalaşırken, "Baba, evin içerisinde yalnız başına kalmanı istemiyorum; istersen bizimle gel," dedi.

Güldüm.

"Kim? Ben mi? Ben yalnız değilim, annenin ruhu benimle" dedim.

Her zaman, her zaman benimlesin benim Regina'm.

Yarım yüzyıl evvelsi melekler toplanıp kendi aralarında seni seçtiler, ve melekler, 'Sen Cengiz Dağcı'nın meleğisin,' diye seni gökten bana gönderdiler.

Özellikle o akşam Arzu'nun bana *baba* diye seslenişi içimdeki gerçek yalnızlığımı eritip yerine güzel bir yalnızlığı getirdi.

Yine o akşam ilk kez masamın başına geçip oturdum.

Yazmadım.

Ama, tıpkı sen gergefinle masamın yanındaki koltukta oturuyormuşsun gibi, ben de masamın başına geçip oturdum; otururken yaşamış olduğumuz hayata yeniden bakmak, hayatımızı yeniden görmek ve değerlendirmek istedim.

Bakıyor ve görüyordum.

Ne ki, geçmiş yılları Camus'un *Veba*'sındaki Tarrou gibi, tersine çevrilmiş teleskoptan bakıp görüyordum. En büyük facialar, savaşlar, sürgünler, tarumâr kalmış yurtlar küçüktü gözlerimde. Önemli olan sendin. Yalnız senin ruhun, aklın, ve yanımda senin bedeninle, geçebildim ben *O Yolu*. Sensiz, binlerce yoldaşlarım gibi, ben de o yolun kenarında kalacak, zamanın izsiz ve isimsiz yolcusu gibi silinip gidecektim.

Bugün de çiçek getirdim.

İki demet.

Beyaz ve kırmızı krizantem çiçekleri.

Çiçekleri üç kavanozun içerisine doluşturup mezarının üzerine yerleştirdim. Mezarının kara toprağı üzerindeki çiçekleri (Mecnun'un gözyaşları mı desem) neye benzeteceğimi bilmiyorum.

Uyu, benim Regina'm.

Gitmem gerekiyor.

Başka bir yere değil, evimize. Çite tünemiş ardıç bakıyor şu anda evin bahçeye açılan kapısına. Seni bekliyor ardıç.

Kışın bahçeye çıkıp ekmek ufaklarını bırakırdın *came-*

lia'nın dalları dibine. Tanıyordu seni ardıç. Seni benim gördüğüm gibi mi görüyordu, bilmiyorum, ama tanıyordu.

Şimdi ben *sen* oldum onun gözlerinde.

Yıllar ikimizi birbirimize bağlamayla kalmadı, biribirimize benzetti de. Sana benzemek aşkın en güzeline sahip olmak demektir; aşksa sukûnet, ruhsal barış ve mutluluktur; hattâ ölümsüzlüğe inanmak demektir.

Hiçbir şey değişmeyecek bizim evimizde.

Her gün seni göreceğim evimizin içerisinde, ve yazayım yazmayayım, elimde kalem, geçip masamın başına oturacak, seni de, kitapla veya gergefinle, masamın yanındaki koltukta göreceğim. Yalnız senin yanında masum bir yaratık olduğuma ve yaşamayı hakettiğime inandım.

Biliyorsun, uzun yıllar körlere yardımcı olmak istedim.

Seni bulduğum gün sen, "Önce kendini gör; kendini görmeyen bir insan başka körlere yardım edemez," dedin bana.

Evet, hiçbir şey değişmeyecek bizim evimizde.

Her bahar *camelia*'nın dibinde ektiğin kardelenler fışkıracak topraktan, *camelia* çiçek açacak, ve eskiden senin elinden nasiplenmiş ardıç, sensizliğinden habersiz, *camelia*'nın dibine attığın ekmek ufaklarını yemlenip evin bacasında ötecek.

Görüyorsun, uyanık zekâlı olacağım yerde, hâlâ aşırı duygulu ve hayalperest Cengiz'im; beni göreceksin diye gözlüklerini bile şömine desteğinin üzerindeki fotoğraflarının yanına koydum.

Özür dilerim, başka bir şey vardı aklımda, unuttum.

Ha! evet, yarın...

Yarın tekrar geleceğim sana.

Öbürsü gün de.

Yine çiçekle geleceğim.

Her gün gelirsem sensiz yaşamaya alışır, kimbilir, yaşamı severim belki de.

27 Ocak

Yalnız yaşamaya alıştırıyorum kendimi.

Oysa zihnim hep seninle meşgul.

Sokaklarda yürürken kaldırıma bakıyor ve her baktığımda senin ayak izlerini görüyorum.

İhtiyarlığımda daha bir müteşekkirim sana *mon cher* Regina.

Sen daha hayattaydın, değişmeye başlamıştı bizim Southfield.

Bugün de sokaklar kalabalık, trafik yoğun. Yalnız ben görmüyorum kalabalığı, gürültüyü duymuyorum. Kaldırımda kalmış izlerine bakarken derin bir sessizlik çöküyor üstüme. Seninle gibiyim; senin benim kolumda, yavaş yavaş Heythorp sokağının ucundaki Booth eczahanesine gittiğimizi hisseder gibi oluyorum. Ne ki, sokağın ucuna ulaşınca kaybediyorum seni. Sen yoksun yanımda.

Yoksun.

Sensiz ne işim var sokakta?

Ağır bir yürekle dönüp evimize gitmem gerekecek.

Gitmiyorum.

Sen hayattayken yalnızlığın gerçek anlamını bilmeyen ben, şimdi *yalnızlığın* ne olduğunu öğrenmenin gerekliliğini düşünüyorum. Öğrenebilecek miyim?

Uzun yıllar sen benim koruyucum oldun.

Melekler kendi aralarında seni seçip bana gönderdiklerini sen kendin de pekâlâ biliyordun. Ben yalnız seninle ve senin yanında bütün bir *ben* olabildim. Sen hayattayken de sensiz kaldığım anlarda bir yerim eksik olurdu; her zaman

yanımda görmek isterdim seni... Sensiz kaldığım anlarda incinirdim, sıkıntılı olurdum. Daha da fazla, kentin kalabalık sokaklarında kendimi kaybedeceğim gibi korkunç bir ıstırap duygusuna kapılırdım.

Şimdi de ıstıraplı geçiyorum sokağı.

Ancak ıstırabım korkunç değil.

Farkındayım, korkayım korkmayayım, yalnız başıma geçilecek yol, aşılacak mesafeler var daha benim hayatımda.

Anacaddeye ulaşıyorum.

Karşı yakada eczane.

Kaldırımın kenarında durup eczanenin otomatik kapısına bakıyorum. İçeriden biri sokağa çıkacak galiba, kendiliğinden açılıyor kapı.

Kendiliğinden açılan kapı beni içeriye davet ediyor âdeta.

'Regina'nın ilâçları,' diyorum içimden.

Kaç kez açıldı kapı benim için, kaç kez kapandı arkamdan?

Şimdi de...

Yok, benim için açılmadı kapı.

Regina yok ki ilâca ihtiyacı olsun.

Ben her zaman öyle oldum. Senin yanında da öyleydim. Temel gerçeği her zaman benden önce bilenlerden öğrendim. Yine de, Hristiyanların *Kuşkucu Tomas*'ı gibi, 'Gerçekten yok mu?' diyorum içimden kendi kendime ve korku canlanıyor içimde.

Evet, korkuyorum.

Çocukluk ve gençlik yıllarımda Tanrı sevgisinden yoksun edilmiş ben nasıl korkmayayım? Tanrı himayesine sığınamam artık; yalnız bende değil, zaman geçtikçe buranın insanlarında da sönüyor Tanrı sevgisi. Korkumun üstesinden gelecek bir tek kişi varsa, o kişi ben kendimim.

Unutmadım, nerdeyse yarım yüzyıl evvelsi kendimi Sadık Turan'ın şahsında buldum.

Sadık Turan da korkuyordu; sürgünden, polisten, delirmekten, ölümden korkuyordu. Onun korkusunu *Korkunç Yıllar* romanımla yenebildim. 'İyi ama sen genç bir adamdın Sadık Turan'ın korkusunun üstesinden geldiğin yıllarda deme! Regina gibi ol; ben ihtiyarlamadım ve hiç ihtiyarlamayacağım, de kendi kendine,' diyorum içimden.

Az uzağımda Southfield istasyonu.

Karşı yakaya geçeceğim.

Trafik daha bir yoğun bugün.

Yalnızlık korkusundan silkinirsem bile, sokaktan hızla geçen arabanın altına kalıp çiğneneceğimden korkuyorum. Kaldırımın ucunda ve değneğime dayalı, sürücülerden birinin bana yol vermesini bekliyorum; can peşinden koşuyorlar gibi geçip gidiyor arabalar.

Arkadan gelip biri koluma giriyor.

Başımı çevirip yüzünü arıyorum.

Benden çok genç olmayan bir kadın. Baş işaretiyle hızla geçen arabaları gösteriyor:

"Modern hayatta bizler bunlara engel teşkil etmekten başka hiçbir şeye yaramıyoruz," diyor kadın.

Gülüyorum, ve kadın kolumda, karşı yakaya geçip istasyona giriyorum.

Tren henüz istasyondan ayrılmış olacak ki, platform kimsesiz; yalnızca ben, yolunu bilmiyen yolcu.

Platform göstergesi trenin Upminister treni olduğunu işaret ediyor.

Sensiz nereye gidiyorum?

Seni bulduğum gün yüreğinin içinde taşıdığın sevgi derin uykudaydı.

Senin bunu bilip bilmediğini bilmiyorum, ama ben biliyorum yüreğinin içinde uyuyan sevgiyi ben kendim için uyandırdım ve gözlerini hayata kapatana dek o sevginin *sahibi* ben oldum.

Hayata gözlerini yumduğun gece sabah saatlerine kadar senin yanında oturdum. Zaman zaman hemşire çay getiriyor ve eve dönmeye karar verdiğim zaman benim için taksiyi çağıracağını açıklıyordu. Ancak cesedin hastahanenin morguna kaldırıldıktan sonra çıktım hastahaneden.

Akşam oldu.

Sonra gece oldu.

Gözlerimi kırpmadan ve düşünmeksizin oturdum koltukta, kendimi uyutmaya çalıştım.

Yüze kadar saydım.

Bine kadar, on bine kadar saydım.

Uyku tutmadı gözlerimi.

Gençliğinde kiliseye giderdin; hayatın dışında başka bir hayatın varlığına inanıyordun. Şimdi başka bir âlemdeydin.

Ama bensiz.

Bensiz olacağını düşünmüş müydün hiç?

Ansızın tren çıkıp geliyor.

Benden başka kimse yok platformda.

Başını uzatıp trenin sürücüsü bakıyor bana birinci vagonun penceresinden; vagona girip girmeyeceğimi bilmek istiyor galiba adam, bakışları dosdoğru bana yönelik.

Düğmeye basıyorum.

Vagonun kapısı açılıyor, ve ben içeriye giriyorum.

Vagon da boş.

Her yer boş.

Bütün dünya boş.

Boş dünya içinde yalnızca ben, ve beni biryerlere götürecek trenini sürücüsü.

Tren hareket ediyor.

Hatırlıyorsundur, gençliğimde hayatı ciddiye alıyordum. Çirkin veya güzel, iyi veya kötü, insanları oldukları gibi görmeye ve anlamaya çalışıyordum. Oysa hayat durmadan değişiyordu. Onları anlayabilmem için kendim de değişmem gerekiyordu. Değişemiyordum.

Yansılar'ın bir cildinde (yine trende) Putney Bridge köprüsü üstünden geçerken, Thames nehirinin med vakti kabarmış sularında yansıyan bizim denizimizi ve yamaçları Soğuksu kıyılarına sarkan Tübya bayırı üstündeki Sarı Çömez'in tarlasını görüyordum.

Çapraşık hiçbir şey yoktu benim için: deniz, tepe, ağaç, su, gökyüzü, bir tutam bulut, güneş ışığı, Sarı Çömez'in tarlası, ve tarlada çalışan Sarı Çömez.

Buydu hayat.

Ve güzeldi hayat.

Hiçbir şey değişmiyecekti hayatta.

Değişmesine gerek yoktu.

Herkes Sarı Çömez gibi.. doğacak, annesinin südünü emecek, büyüyecek, evlenecek, çoluk çocuk sahibi olacak, ihtiyarlayacak, ve ölecekti.

Öyle düşünüyordum o gün, ve, bana öyle geliyor ki, bundan daha sade, sade olduğu kadar da bundan daha güzel bir düşünce olamazdı.

Başımı kaldırıyorum.

Kitapların reklamlarını mahsus benim için asmışlar sanki vagonun penceresi üzerine: sağlıklı fikirler: Einstein, Marks, Jung, Freud-*modernism, postmodernism, feminism, postfeminism...*

Yok, ben değişmedim.

Değişmiyeceğim de.

Yalnız zaman zaman dış etkenlerin ağırlığı altında bükülüyor ve beni rahatsız edenlere karşı isyancı duygularımla çirkinleşip kendimi tanımaz oluyorum.

Bugün de her şey silinip gidiyor hafızamdan.

Nerde olduğumu, nereye gittiğimi, niçin gittiğimi bilmiyorum. Boşluğun içindeyim. Tutunabileceğim bir yer yok. Kendimi boşluğun içinde nasıl ve ne zaman bulduğumu hatırlamıyorum. Yalnız (boşluğun içindeyken de) kim olduğumu unutamıyorum.

'Ben Cengiz'inim', diyorum içimden; 'Sen Kızıltaşlı Emir Hüseyin Dağcı'nın oğlu Cengiz'sin,' diyorum.

Kim olmanın bilinci kurtuluş değil; iç rahatlılığı da değil; inançsız ve koruyucusuz, yalnızlığımın ağırlığını daha büyük bir acıyla hissediyorum içimde.

Aynı zamanda kim olduğumu ve buraya nerden ve nasıl çıkıp geldiğimin bilinci, günü sensiz geçirmeme yardımcı oluyor.

Nereye gidiyorum?

Hatırlıyorsun, günlerce evin içerisinde kapalı kaldığımda, "Cengiz, bu akşam evden çık," derdin bana. "Nereye?" diye sorduğumda, "Nereye olursa olsun, hiç olmazsa evin dışında benim yüzümden başka bir insanın yüzünü görürsün," derdin bana.

Benim Regina'm!

Uzun yılların sonunda ölüm ve ayrılık.

Son bir ay içinde yaşımın üstüne başka yıllar yüklenmiş gibi. Senin dediğin gibi, 'Ben ihtiyarlamayacağım,' diyemiyorum kendi kendime. Âniden ihtiyarladım. Yüreğim zayıf, bedenim zayıf. Büyük bir güçlükle çıkabiliyorum Southfield istasyonunun merdivenini. Yalnız karamsarlığa kapıldığım zaman, çok geçmez, Regina'ya kavuşacağım diye teselli ediyorum kendimi.

Çalışkanlığımı biliyorsun. Bendeki enerjiye sen de şaşıyordun sık sık. Çalışmak, durmadan çalışmak, hayatımın orta direği oldu.

Yok, yalnızca masamın başında değil.

Unutmadın değil mi?

Yıl 1988.

Sabah saatlerinde temizliğe başlamıştım evin içerisinde.

Pencerelerin tozunu almış, yatmalığa yükselen merdiveni silip süpürmüş, ellerim ve dizlerimin üstünde, sabunlu suya batırıp sıktığım bezle mutfak zeminini yıkıyordum, bir mektup çıkıp geldi postadan.

Sen açmıştın zarfı.

Ben hâlâ ellerim ve dizlerimin üstünde, okumam için mektubu gözlerimin önünde tutmuştum.

Kısa mektup Türkiye Yazarlar Birliği tarafından *Anneme Mektuplar* adlı romanımla yılın romancısı seçildiğimi bildiriyordu.

"Mektubu masamın üstüne koy, işimi bitirince dikkatle okurum," demiştim sana. Sen gülerek, "Öyle ellerin ve dizlerin üstünde mutfak zeminini yıkarken, senin fotoğrafını çekip Türkiye Yazarlar Birliği'ne göndereceğim," demiştin.

Benim Regina'm.

Heyecanlı günler, mutlu günler yaşadım seninle.

Şimdi sensizim.

Neden?

Biliyorum, hayat dediğin yolculuktan başka bir şey değildir. Sen yolun sonuna ulaştın. Bense yoldayım daha. Ama yolun son kesimi karanlık.

Neden Regina?

Hayatı gereği gibi sevmediğimden mi?

Her zaman sevdim hayatı.

Şimdi de seviyorum.

Ancak senin yanında hayata sevgim başkaydı, şimdi

başka. Her şey: tren yolculuğu, akşamın alaca karanlığı, çiseleyen yağmur, kuşların cıvıltısı, sessizlik.. seninle her yer ve her şey güzeldi. Sensiz de güzel diyebilirim.

Gerçekten güzel mi?

Güzeldir, güzeldir, güzeldir diye defalarca tekrarlarsam, sonunda kendimi aldatır ve hayatın ve yaşamanın güzelliğine kendimi inandırır mıyım acaba?

Bir şeyden eminim; sensiz hayata başka bir gözle bakıyor, hayatı başka görüyorum.

Tren Sloan Squer'i geçti.

John Levis mağazasından nakış, dokuma bezi, iplik almak için burada trenden indiğimizi hatırladım ve gözlerim yaşardı. Sonra da sensizliğin yoğunlaştırdığı, ve gözyaşlarımın arasından, munis ve içten bir duyguyla, senin gülen yüzünü gördüm. Sen, gülen yüzün ve tatlı sesinle, bir zamanlarda gezindiğimiz yaşam bahçesine çağırıyordun beni.

Âniden yaşam bahçesinde buluyorum kendimi.

Ama sensizim.

Sen yoksun.

Bu son bir ay değil; yıllardır evimizin içerisinde tek başıma kapalı kaldığımı düşünüyorum. Evimizin içerisinde kapalı kaldığım sürece bahçe yabanîleşmiş. Yabanıl otlar fışkırmış topraktan; yabanıl bitkiler sarıp sarmalamış çiçek yataklarını, çiçekli çalıları. Yalnız senin yanında özgürdüm yaşam bahçesinde. Sensiz yitiriyor özgürlük anlamını. Otların altında saklı taşlara çarpıyor ayaklarım; sarmaşıklar dolanıyor ayaklarıma. Düşüyorum. Güç bela ayağa kalkıyorum. Ter içindeyim. Bahçe yaşam bahçesi değil gayrı. İkimiz kolkola gezindiğimizde güllerin kokuları sinerdi giysilerimize, yüzlerimize, ellerimize; şimdiyse bahçenin çiçekleri zehirli. Yürüyemiyorum. Kaçamıyorum. Bağırmak, seni imdada çağırmak istiyorum, sesim boğazımın içinde kırılıyor.

Başka yolcular giriyor vagona.

Onlar da sessiz.

Ama onların sessizlikleri benim sessizliğimden başka.

Sesi kendi boğazının içinde boğulan bir adamın yüzünü trendeki yolcular nasıl görüyorlar acaba?

Farkında olmadan tren Upminister'e ulaşıyor.

Yolcular çıkıyorlar bir bir vagondan. Yalnızca ben çıkmıyorum. Çıkıp da nereye gideceğim? Tanıdığım kimse yok Upministir'de.

Ama.

Kimbilir, bana bakıp gülen bir yüz görürüm belki Upminister sokaklarında.

Saçma bir düşünce değil mi?

Sarı Çömez'in tarlası esiyor aklıma.

Sarı Çömez'in tarlasının binlerce mil uzağındayım.

Binlerce gece, binlerce gün geçti Sarı Çömez'in tarlasından ayrılalı. Geçtiğim yollarda edindiğim bütün yaralarım ondu. Tuhaf değil mi? Bütün bu uzun yıllar, hattâ sana aşkım yanında, aklım Sarı Çömez'in tarlasıyla meşgul oldu; Sarı Çömez'in tarlasını unutamadım bir türlü. Bazan bana öyle geliyor ki, sana muhtaç olduğum kadar Sarı Çömez'in tarlasına da muhtacım, Regina.

Çıkmıyorum vagondan.

Biliyorum, beni Southfield'den buraya getirmiş tren geri Southfield'e dönecek.

Az yukarda işaret ettiğim gibi, ben yalnız senin yanında özgür oldum; senin yanındayken karşıma sed çeken olmadı. Seninle her yere girebiliyor, her yerden çıkabiliyordum.

Sensiz...

"Burası son," diyorum içimden.

Kalkmıyorum yerimden.

Çok geçmez trenin sürücüsü geçecek içerisinde otur-

duğum vagonun penceresi dibinden, ve, beni boş vagonda ve tek başıma oturduğumu gören sürücü, başını vagonun açık kapısı arasından içeriye uzatarak, 'Adam! Burası son istasyon! Yolun buradan öteye uzayacaksa, bu vagondan çıkıp başka bir treni alacaksın!' diye seslenecek, ve benden ses çıkmayınca sürücü içeriye girecek ve bacaklarımdan tutup yaka paça beni boş platformaya atacak.

Eskide korkardım.

Artık korkmuyorum.

Sürücü, 'Vagondan çık! Bu tren çıktığı yere geri dönecek!' derse, 'Ben de!' derim; 'Ben de, başka bir yere değil, yalnızca çıktığım yere geri dönmek istiyorum,' derim.

Ve aynı trenle geri, Soutfield'e dönüyorum.

Daha iki ay evvelsi, ben dışardayken, beni evimizde beklerdin. Geri dönmem geciktiği zaman evden çıkar, evin önündeki küçük bahçenin kapısında durarak, sokağa bakardın, ve beni sokakta görünce uzaktan el ederdin.

Senin yanında sığındığım bir kaleydi ev.

Şimdi sen yoksun.

Kale boş.

Arkadan kalenin kapısını kapatmayı unutmuşsun; kapı ardına kadar açık.

Hiçbir yerde göremiyorum seni.

Yalnız sesini duyuyorum.

'Nereye ve ne kadar uzağa gidersen git, bu kapı her zaman açık kalacak senin için. Sen her zaman geri döneceksin. Bu evde benim ruhum bekliyor seni,' diyorsun bana.

Seni değil, seni hiçbir zaman unutamam; kendimi unutup kentin sokaklarında kaybolmamam için, her zaman geri döneceğim.

Açık kapıdan giriyor ve arkamdan gelen boşluğu geri itercesine, bahçe kapısını kapatıyorum.

5 Şubat

Bu akşam giysilerini gözden geçirdim. Caketlerini, buluzlarını, şapkalarını, ayakkabılarını okşadım elimle. Her birinde senin kokun saklı. Şapkanı öperken seni öptüğümü hisseder gibi oldum.

Hatırlıyor musun?

"Cengiz, özür dilerim, ben biraz şapka delisiyim," derdin bana ve her bahar, hoş, her bahar değilse de en azından her iki baharda bir, Wimbledon'un Elys mağazasına uğrayıp yazlık şapka alırdık sana. Sen şık şapkan, dekoltesi fırfırlı buluzun, ve göze batan yazlık caketinle, gerçek Varşova güzeliydin; senden daha şık giysili kimse görünmezdi Southfield sokaklarında.

Giysilerin dolapta saklı. Ayakkabıların da. Benden başka hiçbir kimsenin eli değemeyecek onlara, ben hayattayken bir *ilahe*'nin giysileri gibi saklı kalacaklar giysi dolabının içerisinde.

Şapkanı öperken ağladım.

Sen benim ağladığımı görmüş müydün hiç, hatırlamıyorum.

Yok hatırlıyorum.

Fulham'daki evimizde *Onlar da İnsandı* üzerine çalışıyordum, aklıma Gurzuf'un kıyıları ve Kızıltaş'ın Gelinkaya'sı estiği anlarda gözlerim yaşarırdı; şimdi de senin şapkanı öperken...

Çocuksu duygularından kurtulamayan ihtiyar bir adam değil miyim?

Sen beni ilk tanıdığında bıyığı terlememiş bir gençtim. Senin yanında hep öyle genç kaldım; hayatta bütün bildiklerimi senden öğrendim; hattâ Sarı Çömez'in tarlası seninle yeşerdi gözlerimde. Sensiz o tarlanın toprağı çorak ve besinsiz kalacaktı.

Evet, bu akşam ağladım.

Neden sonra yatıştım ve senin, uzaktan bana bakarak, güldüğünü görür gibi oldum.

Sesini de duyar gibi oldum.

'Cengiz, sen hâlâ küçük bir çocuksun,' diyordun bana.

Küçüle küçüle sana sokuluyorum, senin göğüslerinin arasındayım, senin koltuk altlarında... Senin gözlerindeyim, senin soluğundayım. Ne kadar daha yaşayacağım bu dünyada bilmiyorum; yaşadığım sürece seninle, hattâ ben *sen* olarak, yaşamak istiyorum.

Sık sık sorular soruyorum kendi kendime.

Söz gelimi: Sen kimsin? Nerden geldin? Nereye gidiyorsun?

Sorulara yanıt aramıyorum. Aramıyorum, çünkü her soruyu yanıtlayan senin sesini duyuyorum içimde.

Öyle ki ben *sen* olarak yaşamak istiyorum dememe gerek yok; yalnız sesinle değil, *bütününle* sen benim içimdesin. Bu satırları bu akşamki ruh halimle yazdığımı sanma; sen her zaman, mutluluğumda ve üzüntülerimde, benimlesin Regina. İlk buluştuğumuz gün sana sevdalandığım gibi, hâlâ sevdalıyım sana. Sevdam yükselir yükselir, dağların doruğuna çıkar ve ordan beni çağırır: Gel!... Buradan dünyayı ve dünya içinde yaşayan insanları gerçek renkleriyle görebilirsin! der sevdam.

Dün akşam giysilerini gözden geçirirken, dolabın köşesine atılmış renkli sandığın içerisinde saklı müzik kasetlerini buldum. Oturma odasında da kasetlerin var.

Dolaptaki kasetler hoş bir sürpriz oldu benim için.

Hayatta olduğu gibi, ölümünde de senin iç dünyana müziksiz girmeme olanak yok.

Salona indim, ve hayattayken, senin oturduğun koltuğa geçip oturdum.

Sıra gelmişken şunu burada kaydetmeme izin ver; hiç kimseye, kızımız Arzu'ya, torunumuza, hatta büyük torunumuza, senin koltuğuna oturmamalarını rica ediyorum. Sen hayattan ayrılalı hiç kimse oturmadı koltuğa.

İçerisi müzik kasetleriyle dolu sandıkla geçip *senin koltuğuna* oturdum, ve sandığı açıp kasetlere baktım.

Altmış kaset saydım sandığın içerisinde. Tümü klasik müzik: Handel, Verdi, Wagner, Bartok, Şopen, Çaykovski, Rahmaninov, Mendelson, Prokofyev...

Senin akşamları koltukta, müzik dinlediğini görür gibi oluyorum. Müziğe derin sevginle, sen kendin müzik oldun benim hayatımda.

Gecenin ileri saatlerine kadar müzik dinledim; dinlerken, müziksel imajlarla gerçek hayattan koparak, kendimi senin dünyanda buldum.

Ne ki, Şopen'in Polonez'ini dinlemeye sıra geldiği zaman acı çekmeye başladım.

Önceleri de senin yanında defalarca dinlemiştim Şopen'i. Ama bu akşam Şopen'in Polonez'i başkaydı. Polonez dalga dalga içimde yükseldikçe uygar vahşilerin ateşe verdikleri Varşova'nın sokaklarında görüyordum seni. Sen, bombardıman uçaklarının kente attıkları bombaların altındaydın. Ateş ve toz-duman içinden bakıyordun bana. Ana yurtlarından koparılmış, sürgün trenlerinde aç çocuklarını bağırlarına bastıran sütsüz annelerin, yavrularının cesetlerini trenden demir yolu hatlarının kenarına atan gözü yaşlı babaların arasında görüyordun beni.

O ölüm ve korku günlerinin içinde ikimizi Tanrı bulup bağlamıştı birbirimize.

Hiçbir kimse, ama hiçbir kimse; ne en ünlü film yıldızları, ne en ünlü yazarlar, ne de en büyük nükleer fizikçiler.. yalnız sen ve ben'im yirminci yüzyılın insanları.

Başka hiçbir kimse değil, Tanrı biliyor bunu; yalnız bizim şahıslarımızda buluyor yirminci yüzyıl gerçek özelliğini.

15 Şubat

Dün akşam Hatıra Defteri'ne yazdıklarımı silip attım bugün.

Biliyor musun neden?

'Regina, (sana değil; senin ruhunu rahatsız etmek niyetinde değilim) kendi kendime söylüyorum bunu: Yaşamaya gücüm kalmadı. Her şey uzaklaşıyor benden. Çaresizim. Evin karanlık bir köşesinde büzülüp oturasım ve başımı ellerimin arasına alıp ölesim geliyor.'

Evet, yukardaki cümleleri yazdım dün akşam Hatıra Defteri'ne.

Cümleleri bu sabah okuyunca, kendi kendimden utandım. Daha da fazla; sen beni öylesi ruhsal bir durumda görüyorsun diye korktum da.

Biliyorsun, beni yaşatan ve en müşkül durumlarda beni başarıya sürükleyen gücü ve iradeyi kendimde buldum her zaman. Az yukarda yazdıklarıma inanma. Ben ihtiyarlamadım. Yüreğim sağlam. İçgüdüm sağlam. Hiç kimse korkutmaz beni. Hiçbir zorluk yıldırmaz beni. Güçlüyüm. Görme yeteneğim de eskisi gibi. İyice bakarsam, gerçekle düşlerimin arasındaki mesafeyi görebiliyor, ve, mesafenin uzaklığına rağmen, düşlerimin denizi kıyısında buluyorum kendimi.

Senden daha iyi hiç kimse, Kırımlılar bile, bilemezler; yurdumun uzağında her sabah yataktan kalkarken, ve işime başlamadan önce, *Bismillah*'ime Kırım'ı eklerdim. Kırım uzaklaştı benden. Şimdilerde yataktan kalkarken *Regina* diyorum soluğum altından. Kırımlılar şaşmasınlar buna, sensiz *Yansılar* yazılamazdı, *Ölüm ve Korku Günleri*

yazılamazdı, *O Topraklar Bizimdi* yazılamazdı, *Anneme Mektuplar*... Hiç bocalamadan yazıyorum bunu burada, özellikle *Anneme Mektuplar* senin ruhundan aldı tohumunu.

Kırımla yaşadığım yıllardaydı.

Yansılar'ın ikinci cildinden sonra yaratıcılığımda garip bir tıkanıklığa uğramıştım. Kapkara bir duvarın karşısında bulmuştum kendimi.

Yazamıyordum.

Düşünemiyordum.

Oysa Kızıltaş'ın bağları yemyeşildi daha hafızamda. Gurzuf'un Ceneviz kalesini, Soğuksu kıyısını görmediğim günüm ve gecem geçmiyordu. Kızıltaş'ın Gelinkaya'sı allı pullu gelin gibi gelip duruyordu gözlerimin önüne, Topkaya top gibi çarpıyordu gözlerime. Soğuksu kıyısından, ve sulara yarı batık kayalar üstünden atlaya atlaya, Ayı Dağ'ın hizasına doğru gidiyor, yorulunca Artek çamlarının gölgesinde oturup dinleniyordum.

Denize gitmediğim bir günüm olmuyordu...

Yansılar'ın bir cildinde yazılı sanırım:

Kırım'ın Ağustos sıcağı bizim Kızıltaş'taki sıvalı fırının sıcağı gibi; alev alev titrer havada sıcak.

Sabah saatlerinde çıkıyorum evden oltamla.

Sarı Çömez'in tarlası içinden geçiyorum; kestirme yolla tarlanın dibindeki bağın kütükleri arasından geçerek, Soğuksu şarap deposuna, ordan da kıyıya iniyorum.

Evet.

Toprak yolun kenarında uzayan bodur çalıların arasında boy atmış *yılan çiçeği*, aşağıda deniz ve adalar, denizin yüzünde titreşen güneş ışığı, denizin suları içinde yüzen balık, bayırdaki gelincik çiçeğinin üzerinde kanat çarpan beyaz kelebek, ve ben; ölümden korkmayan, yok yalnız

korkmayan değil, ölümün ne olduğunu bilmeyen, benden önce bu yoldan gelip geçmişlerin devamı olan ben.

Bizim kıyıda her yerin ve her şeyin ismi var: yamacı kıyıya sarkan bayıra Tübya Bayırı denir; denizin içindeki iki kayadan birine Yaymankaya, ötekine Eğerkaya denir; Gurzuf'un iskelesine yanaşmak üzereyken Adalar'ın gerisinden geçen vapura *Yalta Vapuru* denir.

Her yer ve her şey uyumlu; Tanrı eliyle yaratılmış sanki.

Ben de yaratılmışın bir parçasıyım.

Biri bozulur veya eksik olursa Tanrı çileli olur, ölümsüzlüğün düzeni bozulur.

Kıyıdayım.

Soyunuyorum.

Kıyının yosunlu taşları arasından kıskaç bakıyor bana. Şaşmıyor kıskaç benim çıplaklığıma.

Yalnızca bakıyor.

Başkalarının bilmediklerini, veya bilmek istemediklerini, biliyor kıskaç.

O gün ben ve kıskaç kıyıdaydık.

Neden ben kıyıdan kaybolup gittim de kıskaç kaldı?

Bunun sebebini kimse bilmiyor.

Biliyoruz diyenler bildiklerini sanmasınlar; şimdilerde olduğu gibi, gelecek yılların ve asırların da büyük muamması olarak kalacak bensiz kıyı.

Ama o gün kıyıdaydım.

Denize girip Yaymankaya'ya yüzüyorum.

Biliyor musun ne?

Ana sevgisini daha iyi anlıyorum şimdi.

Ben annemin en güzel esmer oğlu oldum...

Yakıcı güneşin altında, ve akşam saatlerine kadar, balık tutuyorum Yaymankaya üstünden ve ben, balık tuttuğum kayanın renginde, evimize dönüyorum balıklarla.

Asil aşkı açığa vuran bir insanın öfkesinden daha güzel ve insancıl bir öfke olamaz.

"Bak!" diyor annem, "Üstüne başına bak! Ben seni öyle kara kara mı doğurdum? Sen benim değil, denizin balasısın!" diye balıkları elimden alıp kediye yediriyor.

Eserlerimin üzerine çalışmalarımdan hiç (hemen hemen hiç) söz etmiyordum sana.

Yazamadığım günlerin birindeydi, nasıl oldu bilmiyorum, *Balık* ve *Yaymankaya* olayını anlattım sana.

Sen ses etmedin.

Ama gözlerinin bana bir şey söylemek istediğini görüyordum.

Neydi bana söylemek istediğin?

Bilmiyordum.

Ses kendin de bilmiyordun belki.

Doğada bilinmeyen bir nesnenin yokolup gitmesi hiç kimseyi düşündürmez, hiçbir kimse için önemli de sayılmaz; *var* olanın yokoluşuysa (hiç değilse varlığını bilenleri) düşündürür, hattâ çilekeş duygular uyandırır yüreklerinde.

Senin içinde uyanmış olan duyguyu ben senin gözlerinde görüyordum o akşam.

Evet, ses etmemiştin.

Ancak bir hafta (bilmiyorum, belki on gün) sonra masamın başında oturmuş, boş bir bakışla karşımda duvara asılı Gurzuf'un resmine bakıyordum. Sen, masamın yanına atılı koltukta oturuyordun gergefinle. Gözlerim Gurzuf'a takılıydı. Ama görmüyordum Gurzuf'u.

Hiçbir yeri görmüyordum.
Aklım örümcek ağlarıyla örülüydü.
Kapanın teli kısılmış, beni kapana almıştı.
Ama bütündüm.
Hiç bir yerim ağrımıyordu.
Uyuyordum belki.
Ölüydüm belki.
Sen yanımdayken; bunun farkındaydım. Yaymankaya, Artek'in çamları, Sarı Çömez'in tarlası hayalîydi.
Her şey hayalî oldu benim hayatımda.
Gerçek olan bir tek sen ve senin aşkın oldu.

Evet, değişik bir bakışla bakıyordun bana o akşam. Gözlerinin içinde bana özgü bir anlam vardı. Biliyorum, senin bakışların verimli bir üretici oldu benim hayatımda. Senin gözlerinde binlerce günün ve binlerce gecenin sevgi ürünü saklı...
"Cengiz, biliyor musun ne?" diyorsun.
Bakışlarımı karşımda duvara asılı Gurzuf'un görünümünden ayırmaksızın soruyorum.
"Ne?"
"Bana kalırsa, sen annene mektuplar yazmaya başla."
"Anneme mektuplar mı?"
"Evet."
"Ne yazacağım anneme?"
Ses etmiyorsun.
Ama düşüncelisin.
Neden sonra:
"Her şeyi," diyorsun.

Evet, her şeyi diyorsun.
"Anne dediğin öylesine geniş ve derin bir konu ki.. her şeyi alır içine, her şeyi barındırır. Şu anda sen benim yanımdasın değil mi? Farz edelim ki sen benim yanımda

değil de Kızıltaştaş'taki evinizin balkonunda, üstü satranç örtüyle örtülü küçük masada oturmuş, çay içiyorsunuz. Annen bakıp gülüyor sana; annen masanın üzerinden elini uzatıp senin elini tutuyor, ve 'Öyleydi Cengiz, öyleydi. Unutmadın değil mi,' diyor sana, ve sen unutmadıklarını, yıllar yılı senin içini kurcalamış, seni üzmüş veya sevindirmiş, şeyleri döküyorsun annene.

Annen yalnızca seni doğurmuş bir anne değil; senin dışında da her şey anneyle doğar. Bahçeler yeşerir anneyle; lâleler, güller açar, ırmaklar akar anneyle; her şey, ama her şey... doğumlar, ölümler, mutluluklar, üzüntüler annede bulurlar gerçek anlamını."

Bunları söylüyordu o akşam bana bakan gözlerin.

Ses etmedim.

Senden çıkmış öneri üzerine düşünecek durumda değildim.

Gerçeği söylemem gerekiyorsa, eski hatıraları değil, günü sonuna kadar nasıl yaşayacağımı düşünemiyordum. Yalnız sen, kendimi içinden çıkılmaz durumlarda bulduğum anlarda, benden başka bir ben olamayacağımı biliyordun.

O gece başım senin göğüslerin arasında uyudum.

Elinle başımı okşadın.

Sen benim aşkım eşim oynaşım değil, benim annem oldun o akşam. Ve o akşamdan kaç gün sonra bilmiyorum, farkında olmadan *Anneme Mektuplar*'ı yazmaya başladım.

Unutmadın değil mi?

Tahminen iki yıl içinde yazılıp tamamlandı *Anneme Mektuplar*. İki yıl en mutlu... Yok, mutlu dememeliyim, burada *mutlu* kelimesi ucuz geliyor bana; esir kamplarında da mutlu olduğum anlar olmuştur belki. İki yıl kendi insan-

larımın arasında yaşadım; üzüntülerimi, mutluluklarımı, geçmişimizi, zamanımızda ve geleceğimizde bizi bekleyen tragediyalarımızı paylaştım onlarla. *Anneme Mektuplar*'da yer yer göze görünmeyen gerçek *Saf* ben olduysam, sen gerçek *İye* oldun. *İye*'nin ağzından senin ruhun konuştu.

Şu anda masamın başındayım; Hatıra Defteri'ne yazılmışları gözden geçiriyorum. İyi mi oldu, kötü mü oldu bilmiyorum. İnan bana, bazı sayfalar düşünülmeden yazıldı. Yalnız bir şeyde eminim; şimdiye kadar Hatıra Defteri'ne yazılmışlar ruhumun süzgecinden geçirilerek yazıldı.

Yerimden kalkıp oturma odasının bahçeye bakan penceresi dibinde duruyorum.

Bahçe kış uykusunda daha. *Camelia*'la *Çin Selvisi* arasındaki *Rodedendron*'un yaprakları solgun ve sarkık; bilmiyorum kime, evin içerisinde sensiz olduğumdan belki, darılmışlar gibi.

Alnımı pencerenin camına yaslayıp bahçenin eve yakın ucuna bakıyorum. Çalıların altında kardelenler fışkırmış topraktan. Üç, dört, beş.. altı kardelen sayıyorum. Beyaz başları açıldı açılacak. Hava bulutlu. Öğle saatlerinde güneş çıkınca açılırlar belki kardelenler. Bir haftasonra kardelenlerin arasında çiğdemler, nergisler.. senin elinle toprağa ekilmiş çiçekler. Senin sensiz kalmış çiçeklerin...

Camın soğuğu alnımdan geçip bütün vücuduma dağılıyor.

Bir saat geçti yataktan kalkalı. Gaz sobasında ateşi yakmayı unutmuşum; üşüyorum.

Sen yakardın ateşi kış sabahları oturma odasında.

Seni görüyorum; çay getiriyorsun masama.

Gözlerim yaşarıyor.

Kendi aralarında seni seçip bana göndermiş melekler görüyorlar mı acaba benim gözyaşlarımı?

Benim Regina'm, bu sabah da masamın başında senin aşkınla yaralıyım. Yalnızca *Anneme Mektuplar*'da değil, bütün yaratıcılığımda sen beni besleyen kaynak oldun. Sensiz beslenemiyorum. Oysa görüyorum seni. Seni görmediğim bir günüm olmuyor. Ama yazamıyorum. Düşünemiyorum. Sen benim yanımdayken, bayramlarda cicili bicili giysilerini giymiş mutlu çocuklar gibi gelip buluyorlardı kelimeler beni.

Gelmiyorlar gayrı.

Yıllar yılı içimde ikamet etmiş Gurzuf ve Kızıltaş insanlarının konuştukları dil de terkediyor beni. İçim, büyük sürgünden sonra, yarım yüzyıl bakımsız kalmış Sarı Çömez'in tarlası gibi.

Sarı Çömez'in tarlası kendiliğinden aklıma gelen *metafor* elbet.

Gülüyorum hazin hazin.

Yazar, özellikle benim durumumda bir yazar, düş ve düşüncelerini *metafor*da değil de nerde bulsun?

Hâlâ penceredeyim.

Bahçeye bakıyor, ve 'Regina'nın çiçekleri,' diyorum içimden; 'Regina'nın ruhu benimle,' diye teselli ediyorum kendimi, ve senin ruhunla içimin güçlendiğini hissediyorum. Sımsıcak özlemlerle doluyor içim.

Ve gülüyorum.

Çok geçmez, komşu evin çiti dibindeki iki *Camelia* ağacı arasında *rododendron*'lar çiçek açacaklar. Hayata ve dünyaya nasıl kırgın olabilirim?

Az uzağımızda yaz?

Bütün vücudum sevi tohumlarıyla dokulu.

Bütün bir yaz bahçede *senin* çiçeklerinin arasında dolanacağım, ve dolanırken, senin en güzel çiçeğin gibi açılacağım.

Alnım pencerenin camında.

Ama üşümüyorum.

Hatırlıyorsundur, senin başka bir alışkanlığın daha vardı. Dudaklarımı veya şakağımı öpeceğin yere alnımı öperdin.

Pencerenin camı senin öpücüğün gibi; alnımdan geçip bütün vücudumu kaplıyor sıcaklık.

Yazı bekliyorum, Regina.

Yaz akşamları seninle (farkındayım, senin ruhunla demeliyim) bahçede çiçeklerin arasında dolanacak, senin çiçeklerini sulayacak, elimle senin çiçeklerini okşayacağım -gerçekten de içimde senin çiçeklerinin açılacağını hisseder gibi oluyorum. İçim öylesine sağlam ve güçlü ki...

Benim hayatımda ölüm yok, yalnızca aşk var. Babylon bahçeleri çöker ve kurur, senin bahçen her zaman yeşil kalır.

Pencereden çekiliyorum...

Penceredeyken rüya gördüğümü düşünüyorum.

Rüyam karmaşık ve yorucu bir rüya değildi; yatıştırıcı, huzur dolu bir rüyaydı.

Gaz sobasında ateşi yakıyorum.

Yavaş yavaş ılıyor oda.

Geçip masamın başına oturuyorum. Ne yazacağımı bilmiyorum. Ama masamın başındayım. Sen de, başka bir yerde değil, masamın başında oturmamı istiyorsundur muhakkak. Senin hatıranı ne deftere, ne de baştaşına, masamın başında otururken, kalbime yazacağım, Regina. Önceleri gibi uzun saatler ve uzun geceler otursam, sarı Çömez'in tarlasına giden yolu açar belki düşlerim.

Belki...

1 Mart

Geçen hafta *Hatıralarda C.D* çıkıp geldi postadan.

Güzel bir baskı. Kitabın kapağına fotoğrafımı koymuşlar. Kitabı görmek nasip olmadı sana; eminim, görmüş olsaydın, kitabı gözlerine kaldırıp, 'Benim Cengiz'im,' diyecek ve kapaktaki fotoğrafı öpecektin.

Yalnızca fotoğraftan değil, eser hakkında sana başka bir şey söylememe izin ver burada.

Her şeyden önce *Hatıralarda C.D*'yı yazabilmemde de sana borçluyum.

Unutmadın değil mi?

Uzun yıllar, eserlerimin ciddî eleştirisinden fazla, şahsım üzerine gerçekle ilişkisi olmayan yazılar çıktı Türk basınında. Şimdi ismini hatırlamadığım bir münekkit hayat serüvenimi, *Önce Rus ordusunda tank teğmeni olarak Almanlara karşı savaştı, esir düştü, sonra da Almanların düzenledikleri Türkistan lejyonuyla Ruslara karşı savaştı, Stalingrad savaşında yaralandı*'ya kadar ilerletmiş.

Kırgındım.

Yazıyı sana okudum.

Önce güldün.

Neden sonra yüzün ciddi tavrını takındı, ve, "Cengiz, hakkında bu soy yazı yazan kimselere şaşma; şaşmaya hak sahibi değilsin," dedin.

"Neden?"

"Sen Venedikli diplomat rahip gibi, hayatında yalan hiç söylemedin; ama yaşantılarının tam gerçeğini de hiç kimseye söylemedin."

İşte senin bu yorumun, bir bakıma, *Hatıralarda C.D*'nin yazılmasına sebep oldu diyebilirim.

Yukarda bana söylemiş olduğun sözler değiştirilmeden

girdi kitabın bir sayfasına. Bu akşam kitabı gözden geçirirken bahis konusu paragraf ilişti gözüme, ve hem güldüm, hem de gözlerim yaşardı.

Geçtiğimiz hayat yolunda senin soluğun, senin sesin ve bakışların benim yaratıcılığımda ne kadar verimli sonuçlar doğurduğunu bilmeden kapattın gözlerini hayata - öldün demiyorum, gözlerini kapattın hayata, diyorum. Yalnız seni yanımda görmediğime üzülüyorum.

Her sabah yataktan kalkınca çay yapıyorum kendime. Bir bardak yerine raftan iki bardak aldığım zaman gözlerim sulanıyor. 'Ağlama,' diyorum içimden, 'Regina senin çok uzağında değil; buradan yarım saatlik bir yol.'

Geçen pazar da krizantem çiçekleriyle ziyaret ettim mezarını. Çiçekçilerde nergisler ve yılın taze lâleleri de var. Seni düşünürken her şeyi unutuyorum. Ömrümü sonuna kadar sensiz yaşayacağıma kendimi inandırmak istediğim zaman garip bir paniğe kapılıyorum.

Nasıl?

Ömrüm üç yıl, dört yıl daha uzayacaksa...

Dört yıl sonsuz bir zaman gibi geliyor bana. Çevremde her şey uzaklaşıyor benden. Çevremde gördüklerim gerçek mi, sahte mi, bilmiyorum. Geceyi bekliyorum. Karanlıkta daha bir rahatım.

Sen hayattayken de ben öyle olmadım mı?

Eserlerimin çoğu geceler içinde yazıldı. Gündüzlerin gerçeklerinden kaçıp karanlığımda benim hayatımı aydınlatacak ışığı aradım, ve, gerçek hayatta çocuktu, geçim derdiydi, kavgaydı, savaştı, doğum ve ölümdü.. gerçek hayatta yeralan hiçbir şeyi düşünmedim.

Buldum mu ışığı?

Evet buldum, diyemiyorum.

Bütün bu uzun yıllar geceler içinde yazılmış eserlerim şimdi sisli dumanlı geliyor bana. Güçsüzüm. Yüzünü gü-

neşe çevir, kendini kur, diyemiyorum kendime. Renkler kanıyor; kanaya kanaya solup pörsüyor renkler gözlerimde. Hayattan ayak çekip sana kavuşacağım güne kadar evimizin içerisinde kapalı kalmayı da düşünmüyor değilim.

Beni sensiz gören bir kadına rasladım dün sokakta.

"Duydum, eşinizi kaybetmişsiniz, baş sağlığı dilerim," dedi kadın iki eliyle kolumu tutarak.

Kadının kolumu değil de kolumda nefes alan senin canını tuttuğunu hisseder gibi oldum.

15 Mart

Şimdiye kadar Hatıra Defteri'ne yazılmışları okuduktan sonra, 'Cengiz, sen bana yeni bir şey söylemiyor, benim bildiklerimi tekrarlayıp duruyorsun,' diyeceğini düşünüyorum.

Haklısın.

Düşlerim ve düşüncelerim yalnız senin yanında ve seninle yeşerdi ve sen gözlerini hayata kapatınca beni hayata bağlayan her şey seninle birlikte senin yattığın mezarlığa gömüldü.

Sensiz her şey değişti, Regina.

Farkındayım, sen hayattayken de çok şeyler değişiyordu. Ama ben görmüyordum. Şimdi görüyorum. Ne ki alışamıyorum değişikliğe. Şimdilerde oturduğumuz sokak arabalarla tıklım tıklım, öğle yemekleri MacDonald ve Pizza, akşamları şekerli kahve ve tatlı sohbetlerin yerini *sex* videoları aldı. Sarı Çömez'in tarlası altında tünel açılmış, Mercedes ve Fiat arabaları geçiyormuş tarlanın altından, toprağın yüzündeyse ne bir yabanıl muşmula çalısı, ne de bir gelincik çiçeği.

Çıktığım yere geri dönemem, yeni bir şey de söyleyemem, zembereği kurulmuş bir kukla gibi: *benden yeni bir*

şey bekleme, benden yeni bir şey bekleme, diye tekrarlayıp duracağım.

22 Mart

Bahçeden söz etmiştim geçen gün.

Kardelenler arasında çiğdemler ve nergisler fışkırdı topraktan bu Mart ayında da. Yalnız çitin dibinde *rodedendron* seni bahçede görme umudunu kesmiş gibi; sararmaya yüz tutmuş yaprakları solgun ve sarkık.

Ben de solgunum.

Yalnız ben, güneş çıktığı zaman: kendini kur, yüzünü güneşe çevir, gelip geçmiş mutlu günlerimizden bir şeyler söyle Regina'ya, diye yalvarıyorum kendime.

Yanlış bir isim verdiler bana; Cengiz değil, ismim Kalbikul olmalıydı.

29 Mart

Geçiyor günler.

Benim yaşımda olan birçok kimseler gibi, ben de çocukluk yıllarımı hatırlamaya zorluyorum kendimi.

Çok bir şey gelmiyor aklıma.

En küçük yaşımda Gurzuf ve Kızıltaş görünümleri: Ayı Dağı, Kızıltaş'ın Gelinkaya'sı, Memişin Bayırı, Tübya kırları, Gurzuf'un anacaddesi, kıyıya çekilmiş kayıklar...

Tokluk ve çocukluk yıllarımdan kaynaklanan âşina duygular bu kadar. Bundan sonrası açlık, ayrılık, sürgün, ve horlanma yılları.

Sen beni aç, bakımsız, bedence ve ruhça yıpranmış buldun Varşova sokaklarında, ve ilk kez, önce karnımı doyurdun, sonra da beni beslemeye başladın. Dolayısıyla

sokakta kendisini tanımadığım kadının iki eliyle kolumu tuttuğu anda kolumda senin canını tuttuğunu hissetmeme şaşma.

Durmadan mutsuzluğumdan şikâyet etmeye hak sahibi değilim doğrusu; pancurları kapatılmış, ışığı kısılmış dünyam içinde hayatımın bu son yıllarını yaşarken, *Sen benimlesin; benim kolumda, soluğumda, gözlerimdesin* diyebiliyorum kendime. Yalnız içimden geçenleri Hatıra Defteri'ne yazmakta zorluk çekiyorum. Oysa içimde deftere dökülecek ne kadar çok şeyler var. Yine de, bilmiyorum neden, yazmak zor oluyor benim için. Şimdi sen hayatta olsaydın, 'Cengiz, daralmış bir ortamda geçiyor senin günlerin; daralmış ortamda yalnızca bedenin değil, düşlerin ve düşüncelerin de her gün biraz daha daralıyor,' diyeceğini düşünüyorum.

Ama benim bütün ömrüm dar bir ortamda geçmedi mi?

Ben aç bir çocuk olmadığımda savaş çocuğu oldum; savaş çocuğu olmadığımda sürgün çocuğu oldum; sürgün çocuğu olmadığımda korkunun çocuğu oldum. Ne elektrik ışığı, ne sıcak su, ne de sobada yanan ateş; sırtımda yamalı gömlek, ayağımda tabanı aşınmış papuç, üstümde rengi uçuk çullu battaniye, gaz lambasında gazı tükenmiş fitilin yanık kokusu...

Hüzünlüce yaşanmış çocukluğumdan başka ne yazabilirim?

'Hadi gel, çocukluğunu unut, beraberce geçmiş olduğumuz hayat yolunda tanığı olduğumuz şeyleri yaz Hatıra Defteri'ne,' dediğini duyar gibi oluyor, ve gülüyorum.

Seni kaybettiğim günden bu yana yüzümde belirmiş ilk tebessümüm belki.

Mezarından da bana yardıma mı koşmak istiyorsun?

Haklısın, düşlememe gerek yok; hayat yolunda tanığı olduğumuz şeyleri yazmalıyım Hatıra Defteri'ne.

Ama.

Sen de pekâlâ biliyorsun, ben öyle bir yazar olmadım. Beraberce geçmiş olduğumuz hayat yolunda gördüğüm her şeye çocuksu gözlerimle baktım ve çocuksu gözlerimle gördüm; çocuksu gözlerimle görebilmenin gücüyle yazıldı *Anneme Mektuplar*.

Sana çocuksu gözlerimle bakamam.

Oturma odasının duvarlarına asılı ve senin elinle işlenmiş desenli kilimleri, sedirdeki desenli yastık yüzlerini senden bedenimde kalmış dövmeler gibi görüyorum; ben görüyorum ama dövmeler görmüyorlar beni, görüyorlarsa da içinde yaşadığım dünyadan değil de başka bir dünyadan bakıyorlar bana.

Yüzyılın sonu yaklaştıkça sen ve ben başka bir çağın insanları olduğumuz ve, bedenimdeki dövmelerden başka, gelecek nesillere bizlerden çok bir şey kalmayacağını düşünüyorum.

Burada, aklımdan geçenleri öğrenince, bana güceneceğini düşünmüyor değilim.

'Benden çok bir şey kalmayacak gelecek nesillere, ama senden... Ama senden!' diyorsun.

Benden ne?

'Seninle Kızıltaş'ın bağları yeşerdi yeniden Kırımlıların gönüllerinde; Bahçesaray camilerinin minarelerinde ezan sesleri duyuldu; Hansarayı'nın kapıları açıldı genç nesillere; Alim Aydamak'lar ve Çora Batır'lar süsledi genç nesillerin rüyalarını; sen Kırımlılara Kırımlı olmanın gururunu kazandırdın.'

Sen beni her zaman, ilk kez aç ve sefil bulduğun gün de, beni öyle gördün, Regina. Şu anda bu satırları yazar-

ken kelimeler acı ve tatlı yumrular gibi saplanıyorlar boğazıma; içimde yanan sevginin hasretiyle yeniden gözlerim yaşarıyor.

Uyu benim, Regina'm.
Yarın yine mezarının başı ucundayım.

1 Nisan

Az yukarda işaret ettiğim gibi, ben aç bir çocuk olmadığımda savaş çocuğum oldum; savaş çocuğu olduğumdan başka, muhakemesiz ölüme idam edilmiş bir milletin çocuğu da oldum.

Canım burnumda, ölümden kaçıyordum.

Unutmamışsındır o ölüm ve korku günlerimi.

Hiç kimse görmedi beni.

Hiç kimse tanımadı beni.

Görenler ve tanıyanlar bile yüzlerini çevirdiler, beni görmezlikten ve tanımazlıktan geldiler; yalnız sen... anneni, yurdunu, yakınlarını bırakıp benim garip talihime katıldın, en müşkül ve korku dolu günlerimde yanımda kaldın, bütün bu uzun bir ömür boyu elimi tuttun, hiç ayrılmadın benden.

Yalnızlığımda sık sık seninle konuşuyorum, Regina.

Dün akşam masamın başında otururken başımı çevirip seni aradım koltukta, sana bir şeyler söylemek istedim.

Ne mi?

Hatırlamıyorum.

Yok, hatırlıyorum.

Zamanımızda aile sahipleri yeni yeni isimler veriyorlar çocuklarına: Taşer, Erol, Kandemir... Büyük sürgünün ilk yıllarında ölmüş babamın garip milliyetçiliğinden kaynaklanan anlayışla, *Cengiz* ismini koydular bana.

Beğenmiyorum bu ismi.

Yeniden tekrarlıyorum: Cengiz değil, başka bir isim vermeliydiler bana.

'Nasıl bir isim?'

'Beğendiğim ismi dün yazdım Hatıra Defteri'ne.'

'Bir kere daha tekrarla.'

'Kalbikul.'

'Kalbi Kul mu?'

'Evet. Ama iki değil, bir tek kelime: *Kalbikul*.'

'Kandemir ismi kötü bir isim değil.'

'Öyle mi?'

'Sen yeni diyorsun; ondokuzuncu yüzyılın birinci yarımında ünlü bir Rus yazarı ve düşünürü vardı, ismi Kandemir(ov)di.'

'Sen hiç değişmedin. Her zaman olduğu gibi isimler tarihinde de haklısın. Orta okul öğrencisiyken ben de duymuştum Kandemir(ov) ismini.'

'Ama sen... Sen ömrünün sonuna kadar *Cengiz* isminle yaşa.'

'Yarım yüzyıldan fazla beni sevdin. Neden? Bedenim mi oldu beni sevmene neden? İçimde taşıdığım başka bir şey mi?'

'Sen.. bütününle. Canınla, bedeninle, aklınla. Sakın ismini değiştirme. Şu anın arzı-hali değil sana *Cengiz* deyişim; yarım yüzyıldan fazla bir zaman dilimi içinde sen benim *Cengiz*'im oldun. Bana Cengiz isminle gel.'

Benim Regina'm, sesin tatlı müzik gibi; yüzünü de göğün melekleri tarafından seçilip bana gönderilmiş bir meleğin yüzünü görür gibi olacağım ömrünün sonuna kadar.

'Biliyor musun ne? Ben hâlâ senin eşin, dostun, oynaşınım. Canın başka ne istiyor, söyle bana, her şeyimi veririm sana.'

Ne mi istiyorum?

Hiç.

Hiçbir şey istemiyorum. Sen sende varolan her şeyi verdin bana. En güzel eşyalarla donatılmış evi bırakıp gittin bana. Sedirlerde yüzleri işlemeli yastıklar, yerlerde halılar, duvarlarda beğenilerimizi yansıtan resimler, şömine destekleri üzerinde en güzel abajurlu lambalar, radyo ve televizyon...

Zamanı da benim emrime bırakıp gittin. İstediğim zaman yatıp uyuyor, istediğim zaman uyanıyorum. Evin kapısında ismim yazılı, yabancı bir kimse giremez buraya, ve düşlerimde her zaman seninleyim. Yalnız bir şeyim eksik; yaratıcılık dünyasına açılan kapının anahtarını bana bırakmayı unutmuşsun.

Dün hava güneşliydi.

Camelia'nın çiçekleri bütün güzelliği ve zenginliğiyle açıldı. Bilmiyorum, bir, belki iki saat, oturdum masamın başında, ve elimde kalem, boş bir bakışla Hatıra Defteri'ne baktım, ve bir tek sözcük yazamadım deftere.

Pencereden dökülen güneşin ışınlarıyla doluydu oda.

Camus'un *Veba*'sıyla çıktım odadan, gidip *camelia*'nın gölgesinde oturdum. Yine *Veba* mı dediğini duyuyorum.

Evet, ikinci kez okuyorum *Veba*'yı.

Geçen gün Southfield kütüphanesindeydim. Bir saat dolandım kitaplarla yüklü rafların arasında, benim his ve düşüncelerime yakın bir kitabı bulamadım; sonunda Camus'un *Veba*'sıyla çıktım.

Evet, *Veba*.

Kimbilir, bugünlerde benim ruhsal durumuma en yakın her halde *Veba*.

Kitabı okurken *camelia*'nın gölgesinde değil de senin gölgende oturduğumu hisseder gibi oldum.

15 Nisan

Senin ardından ne kadar yas tutup için için ağlarsam ağlayayım, yıl yılı güneşli bir bahar gibi yeşereceksin benim gönlümde.

Bahar dedim, geç geldi bizim Southfield'e bahar. Ama önceki baharlardan çok daha güzel, dantelli ve allı pullu taze bir gelin gibi çıkıp geldi.

Biliyorsun, yalnızlığımın acısını durmadan gözyaşlarımla dindirecek soydan bir adam değilim. Eskide masamın başında ve eserlerimin üzerine çalışmayla dindirebiliyordum yalnızlığımın acısını, şimdilerdeyse...

Şimdilerde doğayla.

Sana kavuşmanın zamanı yakınlaştıkça her zamankinden fazla doğaya yakın olduğumu hissediyorum. Daha da fazla: kendim doğa oluyorum.

Hayattayken kişioğlunun ota çiçeğe dönüşebilmesi kolay olmuyor tabiî.

Eserlerim üzerine çalışmaktan başka, eskide yalnızlığımın üstesinden sigara içmeyle gelmek istediğimi hatırladım geçen gün ve sigaracıdan bir paket sigara aldım.

Hatırlıyorsundur, önce sigara sonra da puro içmeye başlamıştım. Aradan uzun yıllar geçti, bir tek puro içmedim. Akşamları televizyonun karşısında, ve birbirimizin yanında otururken senin elini tutuyordum.

Bu akşam senin elinin yerine, elimde sigara tutmak istedimdi herhalde, sigarayı yaktım, içime yarım ağız duman çekmiştim, boğula boğula öksürmeye başladım.

Sensiz sade ve üzüntüsüz bir hayat yaşamak çok zor benim için. Fazlası, doğaya dönüşmek, veya sigarayla yalnızlığımın acısını gidermek.. *metamorphic* bir yaratığa dönüşmüyor muyum ben?

Dala çiçeğe dönüşürsem şayet, suları buz kesmiş gölün kıyısındaki ağacın dalı çiçeği olacağım.

Yok yok! Beni çaresiz görmeni istemiyorum. Tıpkı sen hayattaykenki gibiyim: tıraşsız, itinayla ütülenmemiş gömleksiz ve kıravatsız çıkmıyorum sokağa. Boş ve seyircisiz olsa da, ben hâlâ hayat tiyatrosunun sahnesinde günlük rolümüzü oynuyorum.

Bu sabah Wimbledon Common'a gittim.

İnan bana, (seninle gibiydim demiyorum) kolumda *sen*, evden çıktım. Çıkmadan önce iki yumurta haşladım, termosa iki bardak sütlü çay doldurdum, yumurtalı ve domatesli iki sandviç yaptım, ve başımda hasır şapka, *ikimizi* Wimbledon Common'a götürecek olan otuzdokuz numaralı otobüsün durağına koyuldum.

Evet, her zamanki gibi *kolumdaydın.*

Ben aradığımı buldum, bana vaad edilenin sahibi oldum.

Başka hiçbir şey istemiyorum hayattan. Nefsimin özlemleri benimleyken dünyanın en güzel ve en zengin insanıyım ben. Ve sağlıklıyım. Üstelik günahsızım da. Hayatımda işlemiş olduğum (işlemişsem eğer) küçük günahlarımı Tanrı değil, zehirli örümcekler ördüler benim adıma.

Gökyüzü alabildiğine yüksek ve mavi.

Bir tutam bulut yok görünürde.

Güneş ışıl ışıl.

Bütün endişelerim terkediyor beni.

Wimbledon Common'un göbeği üstünde duran, değirmene doğru uzayan toprak yolundayım. Yolun her iki kıyısındaki bodur meşelerin ve cüce akçaların yavru yeşilinde yaprakları refakat ediyorlar *ikimize*.. hafif hışırtılarla.

Hatırlıyorsun değil mi?

Severdik bu yolu.

Gençliğimizde bütün yolların bizlere kapalı olduğunu unutur, bu yolda yürürken, kendimizi mutlu hissederdik.

Sen, arada yoldan çıkıp, yolun kıyısındaki çalıların arasından fışkırmış yabanıl gülleri koklardın.

Bu bahar da güller orda.

Güllere bakıyorum, ve bakarken, yolda sensiz olduğumu hatırlıyorum âniden. Seni arıyorum; gözlerim uçsuzbucaksız denizde kaybolmuş iki gemi gibi. Oysa yolu görüyorum, gülleri görüyorum. Ne ki, yol ve yolun kıyısında yabanıl güller çok bir şey söylemiyorlar bana.

'Cengiz, unutma, sen yalnız değilsin, Regina seninle,' diyorum içimden, ve içimin güçlendiğini hissediyorum yeniden, ve güçlenen içimle, gidip yabanıl gülleri kokluyorum.

Sevinç çiçekleri açılıyor gönlümde.

Evet, seviniyorum.

Ancak sevincim gerçek sevinç değil; tatlı bir rüya.

Ne kadar da severdin sen Wimbledon Common'u. Ben yorulur, toprak yolun kıyısına atılı sıraya gidip oturmak isterdim. Sen, "Biraz daha yürüyelim, Queen gölünün kıyısına atılı bir peyke var, peykenin arkalığına maden levha çakılı, ve maden levhada *Eşim Grozdiç'in aziz hatırasına* yazılı; Grozdiç ismi Slav ismine benziyor, olabilir adam bizim taraflardandı," derdin.

Bizim taraflardan!

Sesinle üstünde yürüdüğümüz yol dağların dik yamaçlarından, bozkırlardan, karanlık ormanlardan, orta Avrupa düzlüklerinden geçip *bizim taraflara* çıkıyor, ve yine senin sesinle, *bizim tarafların* kışı ve acımasız soğuğu güneşli baharlara dönüşüyor gözlerimde.

Sen bir izci miydin?

Senin yanında en uzun, geçilmesi en zor yolları geçebildim, Regina.

Geçen gün mezarının başı ucunda:

'Benim hayatıma girmeden önce sen kimdin?' diye sordum.

Sen:

'Benim hayat öyküm mü bilmek istiyorsun?' diye sordun.

Ben:

'Evet,' dedim.

Sen:

'Benim hayat öyküm melek öyküsü,' dedin bana mezarından.

Gölün kıyısındaki peykeyi arayıp buluyorum.

Peyke eskimiş; arka tahtasına çakılı levhadaki *Eşim Grozdiç'in aziz hatırasına* yazısı okunmaz hale gelmiş. Ama, iki tahtası eksik olmasına rağmen, peyke hâlâ olduğu yerde.

Grozdiç ismini güçlükle okuyabildim, ve, okuyunca da, 'Sen kimsin?' diye sordum.

'Grozdiç'im,' dedi peykedeki isim.

'Görüyorum, Grozdiç'sin. Ama sen gerçekten bizim tarafların insanı mısın?' diye sordum.

'Evet,' dedi isim.

'Kim getirdi seni buraya?' diye sordum.

'Açlık, sefalet, haksızlık, ve korku,' dedi levhadaki isim.

'İnanıyorum, sen bizim tarafın insanısın,' dedim.

Ve peykeye oturdum.

Uzun uzun oturdum.

Suskundu içimde Grozdiç.

Seni düşünmeye başladım.

Seni düşünürken her şeyi unutuyorum.

Grozdiç'i de unutuyorum.

Her yer ve her şey güzelleşiyor gözlerimde. Ağaç, dal, çiçek, ot.. bana bakıp gülüyorlar.

Nerden çıkıp geldiğini bilmediğim sevgilim oturuyor yanımda, ve iki eliyle boynuma sarılıp dudaklarımı öpüyor.

Yok, başka bir kimse değil, sensin benim dudaklarımı öpen Grozdiç'in peykesinde -geçmişim gibi yarınım da sensiz olamaz, Regina.

Yarım saat mı oturdum peykede, bir saat mi hatırlamıyorum; hatırladığım bir şey varsa, peykede yarım saat, belki bir saat otururak, sessizliği dinledim, ve sessizliği dinlerken, çevire çevire parmağımdaki evlilik yüzüğümle oynadım.

Parmağımdan pembe yüzlü, mavi gözlü, saçları lüle lüle omuzlarına dökülen ama parmağım kadar küçük bir kızcağız bakıp gülüyordu bana. Gerçekçesi parmağımdan değil, benim içimden bakıp gülüyordu kızcağız.

Bugün seni toprağa vereli üç ay oldu.

Ne yazık erkeğim, kadın olsaydım yılın sonuna doğru pembe yüzlü, mavi gözlü, lüle saçlı, sana benzer bir kız çocuk doğururdum.

Yumurtalı ve domatesli sandviçimi yiyordum, nerden çıkıp geldiklerini bilmediğim iki karga tünedi az uzağımdaki akçanın dalına.

Bir zamanlarda benim benden başka bir *ben* olduğumu düşünmek istemiyorum. İnan bana, değilim. Benim hâlâ senin bildiğin *ben* olduğumu sana ispatlayabilmem için ne yapmamı istiyorsun?

İşte kargalar!

..Eskide beraberce Wimbledon Common'da gezindiğimiz günlerimizi hatırla. Yanımızda götürdüğümüz bisküvi ve çikolatamızı kargalarla paylaşırdık. Sen severdin kargaları. Kargaların uzun ömürlü olduklarını ve ömürlerinin sonuna kadar birbirlerine *evlilik* bağıyla bağlı ve birbirlerine sadık kaldıklarını unutmuyorum.

Bana anlatıyordun: günün birinde deden kanadı kırılmış kargayı bulmuş ormanda; evine götürmüş kargayı, yedirmiş, günlerce bakmış, zamanla karganın kanadı onmuş ve yeniden uçmaya başlamış. Deden Kubus ismini vermiş kargaya. Uzunca bir süre ortalıkta görünmediğinde, deden Kubus! Kubus! diye seslenirmiş, ve karga biryerlerden gelip dedenin omuzuna konarmış.

Karşıki akçanın dalına tünemiş iki kargaya bakıyorum.

"Kubus! Kubus!"

Kargalar, önce biri onun ardından öteki, ağacın dalından yere iniyor, ve kargasal yürüyüşle yürüye yürüye, üstünde oturduğum Grozdiç peykesine geliyorlar.

Gözlerim sulanıyor.

Oh Kubus! Benim sizlerden başka ve sizlerden çok daha hüzünlü hatıralarım var, gözyaşlarımı o hatıralarım için muhafaza ediyorum.

Yalnızlığım ne denli büyük ve ne denli acıklı olursa olsun, ben ıstırap kurbanı olamam; en büyük faciaları yaşamış, en büyük işkencelere katlanmış bir ilah da olamam.

Ben seni bizim *tarafların* acımasız soğuğu ve sefaleti içinde buldum ve sen yarım yüzyıldan fazla aklın, canın ve bedeninle beni besleyip ısıttın.

Fazla sıcağa ve aşka ihtiyaç mı hissediyorsun? diye sor istersen.

Hayır, istemiyorum.

Fazla ne sıcağa, ne de aşka ihtiyacım var; ben doğayım gayrı. Sessizliği, sükûneti istiyorum yalnızca. Kendi kendiliğime yeşeririm. Dal olurum, çiçek olurum. Yalnızca sessizlik, sessizlik...

Ayağımın dibine kadar geliyorlar kargalar.

Sandviçimi kargalarla paylaşıyorum.

Seni arıyorlar galiba, ekmek ufaklarını yemlenince başlarını kaldırıp peykeye bakıyorlar.

'Yok,' diyorum kargalara, 'Regina gelmedi bugün benimle; Regina uyuyor,' diyorum, ve kargalar havalanıp karşıki akçaların arasında gözden kayboluyorlar.

Sessizlik çöküyor yeniden etrafa; derin, her şeyi unutturan; en büyük faciaları unutturan sessizlik.

Gözlerimi yumuyorum.

Yok, ben doğa değilim; bozkaya üstünde güneşlenen kertenkele gibi, baharda çiçeklerin en güzeliyle çiçeklenen badem ağacı gibi, doğanın kendinden dünyaya verdiği bir çocuğum ben, adım Halûk. Kimsem yok. Kimseyi aramıyorum. Kimseyi beklemiyorum. Benim yıllar evvelsi sarı saçlı ve mavi gözlü, kara saçlı ve kara gözlü, kumral saçlı ve yeşil gözlü bebeklerim vardı. Her yeri ve her şeyimi silip süpürdü rüzgâr, yalnız badem ağacının gölgesinde bağrıma bastırdığım bebeklerim kaldı. Rüzgâr dinip etrafa sessizlik çökünce bebeklerimi bademin dalına astım, dışa açılan huzur kapılarını kapattım, ve badem ağacının gölgesinde yatıp uyudum.

Sessizlik.

Yarım yüzyıl süren sessizlik.

Senin kavuştuğun sessizliğe benzer bir sessizlik.

Ben uyuyorum.

Çevremde tüm uzun ömürlü kargalar yeminli, ben uyurken sessizliği hiçbir karga bozmayacak.

... Kargaları yürek acısıyla hatırladım.

Evet, biliyorum, eski hatıraları bırakmanın ve hayata değişik bir gözle bakmanın zamanı geldi.

Ama nasıl?

Nereye baksam seni görüyorum, Regina.

Grozdiç'in peykesinden içim sakin ve rahat bir yürekle, hattâ mutlu duygularla ayrıldım.

Ama uzun sürmedi mutluluğum.

Aynı yoldan geri dönerken, yolun kenarındaki çalıların arasından olağanüstü boy atmış gülleri koklamaya giden seni görür gibi oldum yeniden ve farkında olmadan,

Gidene bak gidene
Boyu benzer fidane
Çok aradım bulamadım
Senin gibi bir dane

diye Gurzuf türküsünü söylemeye başladım içimden, ve gözlerim gülleri koklamaya giden senin hayaletine takılı, için için ağlamaya başladım.

3 Mayıs

Bütün güzelliğiyle sürüp gidiyor bahar bizim Southfield'de. Şimdiden Wimbledon tenis turnesine hazırlıklar başladı; sokak direklerine asılı sepetlerde ve istasyonun platformunda rengârenk *petunia* ve *fuhsia* çiçekleri, afişlerde yeşil tenis kortları ve bayan Kurnikova'nın, Hingis'in, Graf'ın en güzel posterleri süslüyor Southfield sokaklarını.

Bütün bir kış bakımsız kalmış olmasına rağmen, bizim bahçe de güzel baharın keyfini çatıyor.

Camelia'nın çiçeklerinden altı çiçek kesip senin mezarına götürdüm dün. Farkındayım kesilmiş çiçeği sevmezdin; hayattayken oturma odasında ve mutfak masasında saksı çiçekleri eksik olmazdı hiç.

Ama.

Camelia'nın çiçekleri, seni özlüyorlar gibi, hem mahzun hem de mutlu güzellikleriyle açıldılar bu bahar -onların güzelliklerinde senin gönlün, üzüntülerinde senin sus-

kunluğun saklı; ve gurbetçi ben, hüzün ve mutluluklarınızı paylaşırsınız diye, *camelia*'nın dallarından altı çiçeğini kesip senin mezarına götürdüm. Çiçeklerle senin ruhunu mutlandıracağıma inanıyor, aynı zamanda kendimin boş, gerçekdışı, anlamsız, hattâ batıl inançların kurbanı olduğuma üzülüyorum. Sen benim bugünkü ruh halimden haberdar olsaydın hakkımda kimbilir neler düşünürdün.

'Cengiz, senin aşırı duygusallığın saçma durumlara sürüklüyor seni,' demez miydin acaba?

Demezdin.

'Cengiz! Seni mezarımdan gördüğüme inanmak mı istiyorsun? İnan işte! İnancın hiçbir insana zararı olmaz,' dediğini duyar gibi oluyorum.

10 Mayıs

Bu akşam da masamın başındayım.

Geçmiş olduğumuz hayat yolunda tanığı olduğumuz mutlu günlerimizden bir şeyler yazmak istiyorum Hatıra Defteri'ne; ancak, elime kalemimi aldım mı düşüncelerimi yazmayı düşlediğim ana konudan uzaklaşıyor ve Putney Vale mezarlığının yüzlerce, binlerce mezarları arasında ve senin mezarının başı ucunda buluyorum kendimi.

Ben seni yanlış bir yere götürdüm; senin kadar hayatı seven bir insanın istirahat yeri olamaz Putney Vale mezarlığı.

Ama.

İçimden ne kadar 'Sen benimlesin' desem diyeyim, ben yalnızım Regina.

Özgürlüğün ve mutluluğun kaynağı mı oldun sen?

Senin yanında açlıktı, horlanma ve yurt hasretiydi, her şeye katlandım, sensizce....

Yüzüm önümde dikilmiş taş duvara yaslı, ellerim arkamda bağlı. Düşünemiyorum, yazamıyorum.

Yazabildiğim sayfaları okuyor, okuyunca da yırtıp çöp sepetine atıyorum... Sönüyor beraberce geçtiğimiz yolu aydınlatan ışıklar, siliniyor renkler, ben ölmeden hayat ölüyor benim içimde. Yalnız senin hatıran, hatıranla içimde çiçeklenen aşkın sönmesin diye, *Biz Beraber Geçtik Bu Yolu*'nu açıp Ramila'yla ilgili birkaç paragraf Hatıra Defteri'ne aktarasım geliyor.

Saçma bir düşünce değil mi?

Saçma elbet.

Ama ne yapayım?

Nerdeyse dört ay oldu talih ikimizi birbirimizden ayıralı. Dört aydır aramızda sessizlik. Sürekli ve donuk sessizlik. Yalnız *Ramila* bakıp gülümsüyor bana sessizlik içinden, ve gülümseyişiyle, beni kendine çağırıyor *Ramila*.

Eskide inanmadığım bir şeye inanasım geliyor; *Biz Beraber Geçtik Bu Yolu*'n gerçek *Ramila*'sı sen değil miydin?

Evliliğimizin kırkıncı yıldönümünü kutlamak amacıyla bir duvar saati satın almıştık saatçiden.

Unutmadın değil mi?

Otuzbir günde bir kuruluyordu saat.

Senin ölümünün kaçıncı günündeydi bilmiyorum, saat durdu.

Saatin durmasında şaşılacak bir şey yok tabiî; şaşılacak bir şey varsa, saatin tik-taklarının oturma odasında kesilmiş olmasının farkında olmayışım.

Ölü zaman içinde yaşadığımı düşündüm, ve korktum.

Evet, korktum.

Sensiz de yaşamak mı istiyorum?

Belki.

Saati kurdum.

Zaman canlandı.

Duvar saatinin tik-takları benim yaşadığım zamanın dakikalarını sayıyor şimdi oturma odasında.

Bunu da hatırlatmama gerek yok, unutmamışsındır; hayatımın son günlerinde bile, kolu kanadı kırılmış ve işsiz güçsüz evin dört duvarı arasında oturup duvar saatinin tik-taklarını dinleyecek soydan bir kişi değilim; her gün beraberce yürüdüğümüz sokaklarda yürüyor, gezindiğimiz parklarda geziniyorum.

Sen hayattayken de ben öyle olmadım mı?

Yokluğu kabul etmedim hiç. Uzak dağların ve denizlerin ötesinde kalmış ve benim için ulaşılmaz Gurzuf'un ve Kızıltaş'ın yeşil bağlarını görmeye ve bin yıl, belki binlerce yıllar, dalgalarıyla benim yurdumun kıyılarını öpen Karadeniz'in nefes alışını duymaya zorladım kendimi.

Silinip gidiyordu uzaklık gözlerimde.

Ben oranın insanıydım.

Sürgündü, toplu katliamdı, karanlık ve bilinmezlikti, hiçbir güç koparmadı beni ordan.

Yok, kolay olmadı ömür boyu oraya bağlı kalmak.

Bazı geceler içinde karanlığın getirdiği bir ses, 'İntihar... Senin için en kolay ve tek çıkar yol intihar,' diye fısıldıyordu kulağıma.

İntihar sözcüğünün gerçek anlamını bilmiyordum, yine de korkuyordum; korkuyla kendimi kendi içime saklıyordum. Bazan dua ediyordum. Sade, bildiğim kadar bir dua... "Tanrım, sen koru bizleri," diyordum.

Evet, *beni* değil, *bizleri* koru, diyordum içimden.

Duayla yatışamadığımda annemi hatırlamaya zorluyordum kendimi. Otuzbeşinde saçları ağarmış annem; avurtları çökük, gözlerinin ışığı sönük, zayıf annem gelip duruyordu gözlerimin önüne. Sonra babam... Bir değil, defalarca ölmüş ve defalarca, mezarına gömülmeden önce, tabutundan kalkıp Kızıltaş'ın boş sokaklarında dolanan babam.

Yüzyıllar boyu öldürülen ve her öldürüldüğünde yeniden dirilen bir ulusun çocukları değil miyiz biz?

Çocukluk yıllarımın eserlerimi ne denli etkilediğini biliyordun sanırım; biliyordun, ya da gece yarılarına dek eserlerimin üzerinde çalıştıktan sonra yatmalığa çıkıp senin yanına uzandığım zaman yüzümde görüyordun; aç ve çileli geçmiş çocukluğumu değil, çocukluğumun acı hatıralarıydı yüzümde gördüğün hüzün.

Bazan aynada kendi yüzümün yansısına bakıp, 'Ben *ben*'im; *ben* olarak geldim bu dünyaya, ve onlar gibi, sessiz sedasız çekip gitmeyeceğim bu dünyadan,' diyorum içimden. Yumruk gücüyle değil; bütün sürgün trenlerini, geçmiş oldukları Orta Asya bozkırlarını avuçlarımın içine alıp ezer, ve, *Ben Karadenizin dalgalarından kopup buraya atılmış delice güce sahip bir adamım* diye bizleri yoketmek isteyenlerin yüzlerine haykırabileceğimi sen pekâlâ biliyordun.

Az yukarda işaret ettiğim gibi, bugünlerde senin seslenişini duymayan rahatsız evimizin dört duvarı arasında uzun saatler oturamıyorum.

Dün evden çıkıyordum ki koridor duvarına asılı aynada yine kendi yansımı gördüm. Bir an tanıyamadım kendimi; aynadaki *ben* yabancı gibi geldi bana.

Oysa *yabancı* benim boyumdaydı, saçlarının akı benim saçlarımın akındaydı, ihtiyar yüzünün buruşuklarında geçmiş yılların çilesi saklıydı, ve çilesini örtmeye çalışan tebessümü tıpkı benim tebessümüm gibiydi.

'Kimsin?' diye sordum aynada adama.

'Savaşçıyım,' dedi aynadaki adam.

'Ne oldu?' diye sordum.

'Bütün savaşlarım yenilgiyle sonuçlandı. Silahımı derenin dibine attım. Hayatta çok bir şey beklemiyorum artık. Bir bardak su, bir dilim kuru ekmek...'

Ah, Regina!

İnan bana, sensiz de ben *ben* olarak yaşamak istiyorum.

Yumruklarımı sıktım, aynadaki adama, 'Defol git! Defol git! Ben *ben*'im' dedim, ve koridordan sokağa çıktım.

Benim yarınım yok, yalnız bugünüm var, ve bugünümü, beraberce yaşamış olduğumuz gibi yaşamak istiyorum.

Ama nasıl?

Sana soruyorum:

Nasıl?

Gün güneşli bugün.

Nereye gitmemizi istiyorsun?

Richmond Park'ta gezinirdik kolkola güneşli günlerde. Çok daha uzaklara... Hampton'a, Kingston'a, Kingston'un yukarlarında Sunbury'ye kadar uzanırdık, ve Thames nehirinin kıyısındaki çalılar arasında sarmaş dolaş...

'Gidelim mi?'

Gülüyorsun.

'Ben yaşlı bir kadınım, sense...'

'Ben ondokuzundayım.'

'Beni senin kolunda gören kimseler, şu ihtiyar kadına bak, Toy-Boy buldu kendine diye gürlerler.'

'Gülsünler. Gençliğimde senin toy gencin oldum, ihtiyarlığımda senin *Toy-Boy*'un olmak istiyorum. Sana, İhtiyar kadına bak, derlerse, bana da Şu deli çocuğa bak, derler. Desinler! Benim güzel Kırım'ımdan kala kala ben kaldım senin kolunda.'

Wimbledon'dan aldım treni.

Yarım saat sonra Hampton Court'taydım.

Mayıs güneşi ışıl ışıl Thames'in sularında.

Hampton sarayının yüksek duvarı dibine atılı sırada oturarak Kingston ve Richmond yönüne uzaklaşan lüks botları seyrediyorum. Sessizlik. Sensiz her zaman hüzünlü gibi geliyor bana sessizlik. Botların arkada bıraktıkla-

rı, ve gelip hafif şıpırtılarla nehrin kıyısını öpen dalgaları bozmuyorlar sessizliği.

Hazin sessizlik içinde ben hüzünlüyüm. Yine de hatıralarımızın hafızamda sönmemesine dikkat ediyorum.

'Ben ve Regina şimdi üstünde oturduğum bu peykede oturarak, Kingston yönüne uzaklaşan botları seyrederdik,' diyorum soluğum altından, ve aynı zamanda sensiz geçmiş zamanı ölçüyorum içimden: Dört ay.

Sensiz dört ay...

Sensiz yaşamış olduğum bu dört ay benim bütün ömrüm değil tabiî, bu kadarını biliyorum. Ölçüyü uzatsam savaş yıllarını, esir kamplarını, sürgün trenlerini, sürgün yıllarında kalmış binlerce, onbinlerce cesetleri, ve beraberce geçmiş olduğumuz yolları da görebilirim. Yine de sensiz yaşamış olduğum hüzünlü bu son dört ayın, içimde taşıdığım sevgi, umut, ve özlemlerimi kemire kemire yokettiğini düşünmekten alamıyorum kendimi.

Olası mı?

Benim Regina'm, nehrin ışıltılı suları içinden sen bakıp gülüyorsun bana.

Ve eskide gibi şimdi de sen geliyorsun bana yardıma.

Yumuşak ve ılıcık sesini duyar gibi oluyorum içimde:

'Cengiz, sen yalnız değilsin; hiçbir şeyden korkma, ve üzülme. Benim ruhum her yerde ve her zaman seninledir; uzun yıllar bedenimle seni terketmediğim gibi, ruhum da, bana geleceğin güne kadar, terketmeyecek seni.'

Benim Regina'm!

Sessizlik sürüp gidiyor çevremde.

Ama boş değil sessizlik.

Sessizlik senin ruhunla yoğrulu.

Nehrin üzerinde kırılan güneşin ışınları arasından ha-

valanıp uçan barış kuşlarını görüyorum. Ben de kuş gibiyim. Mutluluktan uçasım geliyor. Ve uçuyorum. Sana kavuşmadan önce Tanrı'nın varlığına da inanırım belki.

Senin ruhunda bulduğum güçle ayağa kalkıp Kingston yönüne yürüyorum nehrin kıyısınca; tıpkı yıllar öncesi beraberce yürüdüğümüz gibi. Farkındayım, sen yoksun yanımda; ben yalnızım.

Hoş, büsbütün yalnız değilim, koruyucu melek refakat ediyor bana.

'Yürü,' diyor melek.

'Ben yalnızım,' diyorum.

'Evet, yalnızsın, ama korkma, ben senin yanındayım,' diyor melek.

Hüznüm dağılıyor.

Nehrin kıyısında da çalılar arasından fışkırmış yabanıl güller var. Yabanıl güllerin üzerinde kanat çarpan iki kelebek eski aşkımızın türküsünü söylüyorlar sessizce sana ve bana. Sen ve ben sarmaş dolaş çalıların arasına uzanıyoruz.

Göğüs göğüse, dudak dudağayız.

'İşte öyle, işte öyle,' diyor ikimize bakıp gülen melek.

Bütün yolu yaya geçtim o gün ve akşamın geç saatlerinde döndüm eve.

Aşka ve mutluluğa ihtiyacım vardı. Hampton Court'la Kingston arasında, ve Thames'in kıyısınca uzayan yolda buldum mutluluğumu.

Doğuran bir ananın döl yatağı gibi sıcacıktı mutluluğum.

Erken girdim yatağa ve bütün bir gece taş katısı bir uykuyla uyudum; uykum sabah saatlerine kadar hiç bölünmedi.

Güçlükle kalktım yataktan.

Ayaklarımda ağrılar vardı.

Yürüyemiyordum.

Aile doktorumuz bayan Philips'i aradım telefonla.

"Evden çıkma, ben şimdi gelip bakarım," dedi Dr. Philips.

Yarım saat geçmeden geldi, muayene etti.

Biliyorsun, eskisi gibi ayaklarımdan rahatsızım; eski yapma damarda kan tıkanıklığı oluyor zaman zaman.

"Ne yaptın?" diye sordu Dr. Philips.

"Yürüdüm," dedim.

Neden diye soracağını sandım.

Soracağı takdirde, *Regina'ya ben benden başka bir ben olmadığımı ispatlamak istedim* diyecektim.

Sormadı. Sadece güldü.

Ama aklımdan geçeni biliyordu.

"Regina'nın ruhu her zaman senin yanındadır," dedi.

Gözlerimde yaşlar vardı.

Eliyle kolumu tutup sıktı Dr. Philips.

"Yürümenin zararı olmaz sana. Ama ölçüyle. Ayaklarındaki ağrıyı dindirici haplar yazayım. Bir-iki gün evden çıkma. Klinikten biri getirir sana hapları."

Dr. Philips her zamanki Dr. Philips. Hiç değişmedi; beyaz yüzlü, kara saçlı, zayıf, içi merhamet, sevgi, ve anlayışla örülü kırkbeşinde bir hanım. Yıllarca baktı sana ve senin halinde olanlara. Daha genç yaşında kendi mutluluğundan vazgeçmiş, başkalarını mutlandırmak için yaşıyor adeta; başka kimselere baka baka ağarmış saçları.

Unutmamışsındır, ikimiz kliniği ziyaret ettiğimiz zaman Dr. Philips'in şahsında ben Dr. Zemine Dağcı'yı görür gibi oluyordum. Oysa bizim Zemine'ye benzer bir yeri yok Dr. Philips'in. Yalnız elleri... İstatiskopu tutan eli senin çıplak omuzbaşın üzerinden kayıp göğüslerine inen nazik, şifalı eli.

Yaş ilerledikçe gözlerimizde yalnız renkler değişmeyle kalmıyor, umutlar da sönüp pörsüyor.

"Bayan Philips, (bunca yıldır kendisine *doktor* diye hiç seslenmediğim; her zaman bayan Philips diye seslenirim) eşim Regina örneğin, ihtiyarlığımda sana yük olmak istemiyorum," diyorum.

Gözlüklerinin altından süzüyor beni; yüzünde içinden geçenlerin yansıması.

'Sen mi? Sen, kendinden başka, hiç kimseye yük olmadın.'

Susuyor.

Az sustuktan sonra:

"Saçma bir laf! Regina hiçbir zaman yük olmadı bana. Hem sen ihtiyar değilsin; ilerinde uzun yıllar bekliyor seni," diyor Dr. Philips.

Gülüyorum.

'Evet,' diyorum içimden, 'Dün Hampton Court'la Kingston arasında yolda yürürken ondokuz yaşımdaydım.'

Doktor Philips ihtiyar yüzümde hüznümü değil de ondokuz yaşımın aşkını görüyor; ya da gördüğünü sanıyorum.

Aşk dediğin nedir?

Benden daha iyi hiç kimse bilemez.

Yaşamış olduğum bütün çileli ve sıkıntılı yıllar gerçek aşkı görebilmem için oldu; bütün savaşlar ve dökülen bütün kanlar benim yazar olabilmem için döküldü.

Doktorun:

'Şu deli ihtiyara bak! Savaşın arkada bıraktıklarından bir o kaldı; o da hayattan çekip gidince dünyada ondan ne kalacak?' dediğini duyar gibi oluyorum.

Dr. Philips odadan çıkıyordu, telefon kürsüsü üstünde duran fotoğrafın ilişti gözlerine, ve gözleri güldü; benim gözlerimde yaşlar vardı.

Doktor evden çıkıp gittikten sonra da uzun bir süre fotoğrafına baktım.

Fotoğrafta gergefinle oturuyorsun koltukta. Ellerin işlediğin bezde ama gözlerin (fotoğraf çekileceği anda bana bakmıştın muhakkak) gülüyor ve gülen gözlerin: *Cengiz, sen hayatının ya son günlerini yaşıyorsun, ya da senin hayatın yeniden başlıyor*, der gibi.

Hayalimin cilveli bir oyunu tabiî; sen bana öyle bir şey diyemezdin.

Sihirli gözlerin başka bir şey söyler diye az daha baktım fotoğrafa.

Başka bir şey söylemedi gözlerin.

Eskisi gibi geçip masamın başına oturdum.

Unutmadın değil mi?

Yarım yüzyıldan fazla hayaller ülkesinde yaşadım ben.

İster hayatımın bu son günlerinde, ister son yıllarında olsun, bu evin içerisinde senin hatıralarınla yaşamak istiyorum.

Hayatımı yeni baştan yaşamak mı?

Nasıl?

Bütün mutlu ve hüzünlü şarkılarımızı söyledim, söyleyeceğim başka bir şarkı kalmadı; çocukluğumda oynadığım bütün kukla bebeklerim çürüyüp döküldü, oynayacağım başka bir bebek kalmadı; ben *ben*im diyemiyorum artık aynada yansısını gördüğüm adama; kürsüdeki çerçeveli fotoğrafına bakarken, ağır bir yürekle ve yaşlı gözlerimle görüyorum Adalar'ın gerisinden çıkıp Gurzuf iskelesine yaklaşan Yalta vapurunu.

Oooooh, biliyorum, sen mezarından da güçlü inancın ve inadınla, 'Yılma, eskisi gibi bak ve gör onları!' diyorsun bana.

Ama nasıl?

Ve neyi?

Evet, neyi?

Güneş Ayı Dağı üzerine yükselirken sisler içinden çıkmış Gelinkaya'yı mı ?

Tübya bayırı üstünde Sarı Çömez'in tarlasını mı?

Bir zamanlarda bebeklerimi dalına astığım badem ağacını mı?

Bütün bu uzun yıllar ben onların hasretini çektim.

Unutuldu artık onlar.

Uzaklaştılar benden.

Artek'in çamları kurudu, Soğuksu'yun suları çekildi, Yaymankaya karada kaldı, bütün balıklar öldü, eski evin balkonu çöktü; kimse bilmiyor annemin mezarı nerde.

Hayatta sensiz kala kala bir tek senin mezarın kaldı bana Putney Vale mezarlığında.

17 Mayıs

Geçiyor günler.

Geçen gün Southfield istasyonundan çıkıyordum, karşıki Heythorp sokağından çıkarak, Augustus yokuşuna doğru ilerleyen cenaze arabasını gördüm.

Bizim sokakta biri öldü muhakkak. Kim, bilmiyorum. Önemli de değil; herkes ölüyor. Önemli olan arkadan ölenin cesedini gömüt yerine götürenler.

Seni Putney Vale mezarlığına götüren araba da aynı yoldan geçmişti.

Köşe başında durup cenazeyi seyrediyorum.

Cenaze arabasını dörtlük araba takip ediyor; eş, dost, dayı, teyze, bacanak, torun, damat.. dört araba dolusu hısım akraba.

Beni sana kimin götüreceğini düşünüyorum.

Yok yok, yeniden yalnızlığımdan şikâyet etmek niyetinde değilim. Edemem. Benim yalnızlığım müstesna bir yalnızlık. Senin nakışın gibi. Elin, gözün, gönlünle işleyip,

ve arkada benim için bırakıp gittiğin bir yalnızlık. Üstelik gözlerimi hayata kapatacağım gün koruyucu melek gelip, "Uyu, kendini rahatsız etme, cenaze arabası seni senin meleğinin yanına götürecek," diyeceğine inanıyorum.

Bunca yıldır benim yüreğim beni kırıp ezmek için çarptı; bugünlerde yorgun çarpışlarıyla beni yatıştırmak için çarpıyor yüreğim kafesimin içinde.

Benim Regina'm, büsbütün çaresiz değilim.

Dün bütün bir günü bahçede geçirdim. Krizantem çiçeklerinin arasında boy atmış yabanıl otları çıkarıp attım topraktan, çimliğe çeki düzen verdim, çiçekleri suladım, *Camelia*'nın dallarından altı çiçeğini kesip mutfak masasında vazoya koydum, çay demledim, ve çayımı *Camelia*'nın gölgesinde hasır koltuğa oturup içtim.

Çaydan sonra gazete okudum.

Bugünlerde gazetelerin yazıları Kosova olaylarıyla ilgili. Akşamları televizyonda yurtlarından sınırdışı edilen Kosovalılara bakarken yarım yüzyıl evvelsi Kırım'dan topyekûn sürülen bizim insanlarımızı görüyorum.

Biliyorsun, *etnik temizlik* yeni değil bizim için; bütün dehşetiyle ilkin bizim derimizin üzerinde denendi *etnik temizlik*.

Sen hayattayken olduğu gibi hâlâ kanıyor insanoğlunun yaratmış olduğu dünya.

Kosovalılar yurtsuz kalacaklar diyor okuduğum gazetenin muhabiri.

Başkaları da aynı fikirde.

İnanmıyorum, gazeteler yanılıyor; ya da yurt sevgisinin ne olduğunu bilmiyorlar. Yurt dediğin en derin aşklardan güçlü.

Örnek mi istiyorlar?

İşte Kırımlılar!

Geçen hafta bir okurum fotoğraf gönderdi bana Kırım'dan. Fotoğrafta Kızıltaş'ın Gelinkaya'sı. Gelinkaya dibinde Kızıltaşlılar çadırlar açmışlar; çadırların direklerine taktıkları planketlerde *Bu Topraklar Bizim* yazılı.

Burada fazla optimist görüşlü olduğumu düşünmüyor değilim; ben, ve benim gibi binlerce, onbinlerce Kırımlı Kırım'ın uzağında çalılar arasında topraktan fışkırmış yabanıl gülleri kokluyorlar hâlâ, ve koklarken, kendilerinin Kırım'ın güllerini kokladıklarını sanıyorlar.

Yalnızlığımdan şikâyetçi miyim yine?

Soru güneşli bu Mayıs sabahı gölge gibi düşüyor evimize doğru uzayan Heythorp sokağının kaldırımına.

Benim Regina'm, sen benim Kırım'ım kadar güzelsin benim gözlerimde, gönlümde, ve yüreğimde. Melekler, *biz kendi aramızda seçip gönderdik onu Cengiz Dağcı'ya* diyedursunlar; ne melekler, ne de başka bir kimse, ben kendim arayıp buldum seni ateş, duman, kasırga içinde, ve senin aşkınla hayat yolumu aydınlattım. Daha da fazla; yıkıldığım zaman beni ayağa kaldırdın, bana baktın, başımı okşadın. Bense.. sadece aşkımı verdim sana ve sen, aşkımın bedeli, bir kız çocuk doğurdun bana.

Sonunda her şey sona eriyor diyemiyorum, Regina.

Nasıl diyeyim?

Sensiz de gülleri kokluyor, Grozdiç'in peykesine oturup parmağımdaki evlilik yüzüğümle oynuyorum.

Aşk aşk aşk!

Ölümcül dünyada yalnız aşklar ölümsüz.

Unutuyorum Augustus yokuşunu çıkan cenaze arabasını. Yalnızlığım içimden dökülüp topuklarıma sarılıyor. Güçlükle yürüyorum. Ama yol uzun değil; evimiz bir çağrım uzağımda. Eve ulaşınca çay demleyeceğim, *Camelia*'nın gölgesinde oturup çayımı içeceğim, gökyüzüne

bakacağım, güneşe bakacağım. Ben bana vaad edilmiş topraklarda yaşadım, vaad edilmiş toprakların suyunu içtim, havasını aldım ciğerlerimin içine, çiçeklerini kokladım, o toprakların türküsünü söyledim, ve ömrüm boyu o toprakların acısını çektim. Başka bir şey kalmadı benim için o toprakların uzağında aşkımı toprağa verdim, izin ver bana, *Camelia*'nın gölgesinde oturup yalnızlığımı unutayım, Tanrım.

Bu akşam da geçip masamın başına oturuyorum.

Yazmak amacıyla değil.

Masam, otobüs duraklarında dar, kişioğlunun uzunca bir süre oturamayacağı dar oturaklar yok mu, tıpkı o oturaklar gibi.

O oturaklardan birine oturmuş, hissiz ve düşüncesiz, gecikmiş otobüsü bekliyorum.

Ne zamana kadar bekleyeceğim?

Anneme Mektuplar'ın *Saf*'ı geliyor aklıma: Bir kış gecesi ve kentin hayli uzağında, tramvayı bekliyordu *Saf*. Kar dizi aşmıştı. Durağın yanından geçen adam, 'Bekleme! tramvaylar karlara gömüldü, bu akşam irtibat kesildi,' demişti *Saf*'a, ve *Saf*, kar içinde düşe kalka, bütün bir gece yürüyüp *İye*'nin yanına dönmüştü.

Kıyas yerinde değil belki.

Yoksa yerinde mi?

Saf dönebildi *İye*'nin yanına.

Bense...

Senden daha iyi hiç kimse bilemez; benim bütün ömrüm beklemeyle geçti; ve bütün eserlerim, beni özlediğim yere götürecek aracı beklerken, yazıldılar. Sen benim yanımdayken ulvî beklentinin nasıl geçtiğinin farkında olmadım; şimdiyse *beklenti* yitirdi eski anlamını. Şimdilerde bahtsız sessizlik içinde benim sesim solup boğazımın içinde kuruyor. 'Bugün gelmese yarın gelir belki,' diyemiyor, ve gecikmiş otobüsü beklemiyorum gayrı durakta.

Bütün yolların benim için kapalı olduğunu ancak seni Putney Vale mezarlığına götürüp bıraktıktan sonra anladım.

Benim yarınım yok yok, yalnız bugünüm var, ve bu akşam masamın başında beklentisiz otururken, yalnızca *Benim Regina'm* diye yazabiliyorum Hatıra Defteri'ne ve geçen hafta deftere yazdıklarıma şaşmıyorum: *bütün savaşlarım yenilgiyle sonuçlandı; silahımı derenin dibine attım, bundan böyle hiç bir şey beklemiyorum hayattan. Bir bardak su, bir dilim kuru ekmek.*

Yaş ilerledikçe insan mutsuzluğun dostu ve yakını oluyor; mutsuzluğun elini tutup yürüyor.

Ben, ihtiyarlığımdan değil, yalnız seni Putney Vale mezarlığında toprağa verdikten sonra, umutsuzluğun elini tutup yürümeye başladım sokaklarda.

Aklımda vardı, bir şeyler yazacaktım, Hatıra Defterine, unuttum.

Hatırlatır mısın bana, Regina?

27 Mayıs

Bütün bir hafta geçti, hatırlatırsın diye bekledim, ses soluk çıkmadı senden. Eskiden senin sessizliğin anlamlarla yüklü olurdu, şimdilerdeyse...

Bugün mezarının başı ucunda durarak, geçen hafta deftere yazmayı unuttuğum şeyleri hatırlamaya zorluyorum kendimi.

Hatırlamıyorum.

Yeniden sana sesleniyorum içimden:

'Hatırlat bana, Regina!'

Mezarlık Mayıs güneşinin ışınlarına bürülü, ve bütün mezarlık, senin sessizliğine benzer, gümüşsü sessizlik

içinde. Yalnız Richmond tepelerinin gerisinden çıkıp kuzey denizlerinin kıyılarına uçan kar akı martıların sesleri.

Kar akı martılar Putney Vale mezarlığı üzerinden uçarlarken senin seslenişini duyar gibi oluyorum: *Beraber yaşadığımız hayat kar akı gibi ak ve mükemmel bir hayat oldu; üzülme, yazın sonunda martılar geri dönerler ve sen hayattaysan, burada yine onların seslerini duyarsın,* diyorsun bana, ve ben kar akı martıların gölgesinde, ve senin mezarının yanında uyuduğumu hisseder gibi oluyorum.

Ne mi vardı aklımda?

Sen, Regina.

Yalnız sen.

Yazarlığım, gerçek yazarlığım, seninle yeşerdi.

Geçen hafta, yine masamın başında, boş bir bakışla Hatıra Defteri'ne bakarken, sana, 'Sensiz benim yazarlığım sona mı erdi?' diye sormak geçti içimden.

Ve sordum.

Sen ses etmedin.

Şimdi Putney Vale mezarlığı üzerinden geçip kuzey denizlerinin kıyılarına uçan kar akı martıların seslerinde senin sesini duyar gibi oluyorum yine: 'Bekle, yazın sonunda martılar geri dönerler,' diyorsun bana.

Yazın sonuna altı ay var daha.

Altı ay suskunluk.

'Yazarın suskunluğu seslenişinden çok daha anlamlı olur bazan diyenler var,' diyorum içimden, ve eğilip, Mayıs güneşinin ışınlarında ısınan mezarının toprağını okşuyorum elimle.

Uyu, benim Regina'm.

Bugün kaçıncı kez *benim Regina'm* deyişim?

Bilmiyorum.

Saymadım.

31 Mayıs

Sabırsızlıkla mezarına baştaşının dikilmesini bekliyorum.

Bu sabah Cotterill cenaze bürosuna açtım telefonu.

"Toprağın sarkıp oturmasına bir yıl beklememiz gerekiyor," diyor cenaze bürosunun memuru.

Her hafta çiçek götürüyorum mezarına.

Putney Bridge istasyonu dibindeki çiçekçiden alıyorum çiçekleri. Her hafta dört demet. Çiçekleri kimin için aldığımı biliyor galiba çiçek satıcısı; geçenlerde dört demet çiçeğin değerini ödüyordum, "Bugün analar günü; benden eşinize bağış" dedi adam ve parayı almadı.

Bütün bir kış karsız geçti. Yalnız Şubat ayının ortalarında ayaz bastırdı mezarlığa. Kavanozlarda su buz kesti, çiçekler dondu.

Mezarlığın yeni kesimi ağaçsız.

Ama senin mezarının az uzağındaki akçaların kara gölgeleri mezarlık hüznüyle örtüyorlar eski mezarları. Mezarlıkta bulunduğum için belki, eski mezarları örten gölgelerle senin mezarını ısıtan güneş ışınları arasında fark yok gibi. Karanlıkta aydınlığı, aydınlıkta karanlığı görüyorum. Yalnız seninle ve senin yanında ayırdedebildim renkleri.

Renkleri ayırdedememek hayattan vazgeçmek, hiç değilse, hayattan uzaklaşmak değil mi?

Saçma bir düşünce.

Mezarlıktan çıkıyordum, mezarlığın demir parmaklıklı kapısına yaklaşırken, durup yolun her iki tarafındaki çiçek yataklarına baktım; yatakların birinde bütün güzellikleriyle açılmış kızıl, ötekinde beyaz lâleler vardı.

Ne kadar da severdin renkleri.

Renkler dünyasında yaşadın sen.

Güneşten aldığın yansımalarla renkli bir dünya ördün sen. Kendin ve benim için. Bazan şömine desteği üzerine diziştirdiğim fotoğraflarına bakarken o dünyayı görüyorum senin mavi gözlerinde.

Günlerim yalnızca sensiz kalmanın hüznüyle geçmiyor.

Bu akşam İngiliz Öykülerinin üçüncüsü, ve sonuncusu, olan *Oy, Markus, Oy*'u yazıp tamamladım daktiloda.

Bir de *Küçük Alimcan'ın Rüyası* var çekmecede.

Küçük Alimcan'ın Rüyası karalama şeklinde; eser üzerine çalışmalarımı sürdürüp sürdürmeyeceğimden emin değilim. Öykü ondokuzuncu yüzyılın ikinci yarımında yaşamış, ve tarihî bir şahıs olan Alim Aydamak'la ilgili.

Gençliğimde yazmayı düşlemiştim Alim Aydamak öyküsünü; hatta *Korkunç Yıllar* basılmadan önce Türkiye'de yaşayan Kırım asıllı kimselerden bilgi edinebilirim diye mektuplar yazarak Alim Aydamak üzerine soruşturmalar yapmıştım. Hiç kimseden cevap gelmedi ve zamanla Alim Aydamak'ın öyküsünü yazmak istemi söndü içimde.

Nasıl oldu bilmiyorum, yarım yüzyıl sonra bu istem yeniden canlandı. Ancak bu kez Alim Aydamak'ın öyküsü değil de *Küçük Alimcan'ın Rüyası* olacaktı. Gene de Alim Aydamak'la gönül birliği yaparak yazılacaktı eser.

Tuhaf değil mi?

Sen hayattayken edebî çalışmalarımın üzerine söz etmezdim hiç. Şimdi ediyorum. Bu akşam bir kere daha değişmediğimi, benim hâlâ senin bildiğin *ben* olduğumu sana hatırlatmak, ya da senin ruhunu şadlandırmak istedim.

Evet, senin ruhunu incitmemeye çalışıyorum.

İncitemem.

Sessizlik çok uzun sürdüğü zaman ruhun yardıma geliyor bana. Eskisi gibi çalışmalarımı sürdürmeyi emretmeyle de kalmıyor; her gün, günün her saatinde, nasıl yaşa-

mamın gerektiğini tekrarlayıp duruyor bana ruhun. Sensiz çoktan hayattan el ayak çekmem gerekiyordu. Yalnız senin gücün ve senin güzelliğinden kaynaklanan bir güçle, yaşayabiliyorum.

Âsûde uyu, benim Regina'm.

Yaşayanın kalbinde yaşamak, ne mutlu sana.

Yukardaki satırları Hatıra Defteri'ne yazarken benim içimden bana bakıp gülümsediğini görüyorum. Hayatın sürekliliğini ispatlayıcı senin gülümseyişinden başka ne olabilir?

Bir haftadır bir tek cümle yazamadım Hatıra Defteri'ne. Oysa hafızam senin anılarınla yüklü; Bournemauth günlerimiz; Malcuzynski'nin Rubinstain'in piyano konserleri, Richmond tiyatrosunda Çehov'un, Ibsen'in oyunlarını seyredişimiz; Wimbledon Common'da gezintilerimiz...

Bu akşam, akşamın geç saatlerine kadar, *Oy, Markus, Oy*'u okudum yeniden. Okurken hem güldüm, hem de gözlerim yaşardı. Okuyup bitirince öyküye bir çeşit önsöz yazmanın gerekliliğini duydum.

Aşağıdaki *Oy, Markus, Oy*'a yazılmış not'u senin de okumanı bilsen ne kadar isterdim:

> Bu öykü *Biz Beraber Geçtik Bu Yolu* romanım tamamlanmak üzereyken tasarlanmıştı; İngiliz Öyküleri'nin üçüncüsü, ve sonuncusu olacaktı.
>
> *Bay Markus Burton'un Köpeği* ve *Bay John Marple'ın Son Yolculuğu* eşim Regina hayattayken yazıldılar. Öyküler üzerine çalışırken başımı her kaldırdığımda yazı masamın yanına atılı koltukta görüyordum onu. Koltuğa gergefi veya kitapla otururdu her zaman. Regina'nın yanımda olması düşlerimi ve düşüncelerimi zenginleştiriyordu.
>
> *Oy, Markus, Oy*! Reginasız yazıldı. Onun oturduğu

koltuğa hiç kimse oturmuyor. Öykü üzerine çalışırken arada elimi kaldırıp koltuğun arkalığını okşuyorum, ve, 'Ben sensiz değilim, sen benim yanımdasın,' diyorum içimden.

Yazmaya başladığımda öykünün ismi Unutulmuş Değerler olacağını düşünmüştüm. Fakat öykü ilerledikçe öyküye *Oy, Markus Oy!* ismini daha bir isabetli buldum.

Tuhaf bir kişi Markus. Markus'u sevenler olur, sevmeyenler olur. Okurun Markus'un kişiliğini yorumlamasının dışında ve değişik bir özelliği var benim için.

Hayatımın bu müşkül günlerinde yaşayabilmeme yardımcı oldu bana Markus.

15 Haziran

İki haftadır *Küçük Alimcan'ın Rüyası* kurcalıyor beynimi. Yalnızlığımın bir çeşit yoldaşı oldu, çekmeceyi her açıp baktığımda, *Senin gibi ben de yalnızım, gel yalnızlıklarımızı paylaşalım,* der bana Küçük Alimcan.

Küçük Alimcan'ın önerisini geri çevirmek zor; zor çünkü Alimcan Alim Aydamak'ın dostu. Daha fazla: Alim Aydamak'ın yakını; eşsiz bir hülya gibi Alim Aydamak Küçük Alimcan'ın gönlünde. Alim Aydamak'ı kendi kaderine bağlamış; onu düşünmediği bir günü geçmez. Alim Aydamak üzerine kötü bir söz duyduğu zaman üzülür, uykusu kaçar, huzuru bozulur.

Biraz da bana benzer Küçük Alimcan. Otu, çiçeği sever; ağaçları sever. Atını, ineğini sever. Uzaktan kadınlara bakmayı da sever. Özellikle evinin yanından geçen hamile Gülnara'yı yaşama yaşam katan, yaşamı sürekli kılan kutsal bir yaratık gibi görür.

Alimcan'ın önerisini geri çevirmek zor benim için. Ben kendim de Alimcan gibiyim. Kuşları, böcekleri severim; çiçekleri severim; uzaktan güzel kadınlara bakmayı da se-

verim. Hele her bahar çiçeklenen ağaçlara bayılırım. Ağaçlar benim yakınım, soyum gibi.

Tuhaf biriyim değil mi?

Ama ne yapayım?

Sen de pekâlâ biliyorsun, annem beni öyle doğurdu.

Geçen gün Wimbledon Common'da geziniyordum; Park Side tarafına çıktım, otoyolun kenarında, ve yüce kestane ağacının gölgesinde, atılı sıraya oturdum.

Bütün güzelliğiyle çiçeklenmişti kestane ağacı; arada başımı kaldırıyor, ağacın kandil çiçeklerine bakıp gönlümü sevindiriyordum.

Açık bir kamyon geçti Putney yönüne.

Kamyonun ardından başka bir kamyon.

Dalı budağı kesilip birbirleri üstüne yığılı ölü ağaçların gövdeleriyle yüklüydü kamyonlar.

Cenaze arabaları gibi geçip gittiler. Acıdım ağaçlara. Tıpkı Küçük Alimcan gibi.

Geri çeviremem Alimcan'ın önerisini.

Alimcan'ın aşkı hayattı.

Alimcan'ın umudu özgürlüktü.

Alimcan'ın rüyası yurttu.

Yalnızlığımı bu akşam Alimcan'la paylaşmaya karar verdim.

1 Temmuz

İki haftadır zihnim *Küçük Alimcan'ın Rüyası*'yla meşgul. Tekrar ve tekrar karalamayı gözden geçiriyorum. Öykünün bazı sayfaları iyi, çekici; bazı yerlerini silip atmanın ya da üzerlerinde fazla çalışmanın gerekliğini düşünüyorum.

Ama genelde Küçük Alimcan'ın önerisini kabul edecek ve, bilmiyorum, bir-iki hafta (belki bir-iki ay) yalnızlığımı Küçük Alimcan'la paylaşacağım.

Kendi kendime şaşıyorum arada.

Nasıl oluyor da ben sensiz her akşam masamın başında oturuyor, ve çalışabiliyorum?

Âsûde uyu, benim Regina'm.

Hayat seninle sürdürüyor gerçek anlamını benim için, ve sende bulduğum güçle, yalnızca yaşamıyor, hayatıma değer ve anlam vermeye çalışıyorum. Daha da fazla; eski imajlar, eski özlem ve umutlar ziyaret ediyorlar beni; (düşlerimde) Gurzuf ve Kızıltaş insanları gelip nasırlı elleriyle ellerimi sıkıyor, yorgun bakışlarla yüzüme bakarak, Alim Aydamaklar'ın ve Çora Batırlar'ın bindikleri atların nal seslerini yeniden kendilerine duyurduğuma teşekkür ediyorlar.

Âsûde uyu, benim Regina'm.

Sen benim içimdesin, ve içimden, bu dünyada ve kendi kendimle, barış içinde yaşamanın gerçek anlamını tekrarlayıp duruyorsun bana.

Yine de günün birinde kapımın çalınacağını bekliyorum.

Kim mi çalacak kapımı?

Küçük Alimcan çalamaz kapımı. Başka birini de beklemiyorum. Yalnız senin ruhun...

"Dua et," diyorum içimden.

İnsanın dualarını karşılar Tanrı, derdi annem çocukluğumda; başka bir deyimle dünyada her şeyin gerçekleşmesine olanak ver, demek istiyordu muhakkak.

Bekliyorum.

Beklentim boşuna belki.

Boşuna olsun.

Kapım çalınsın çalınmasın, sen ve ben evrendeyiz ve barış dualarımızla evrende yalnızlığın da ölümün de ne olduğunu bilmiyoruz.

Âsûde uyu, benim Regina'm.

Bu akşam da masamın başındayım; masamın başında ve *Küçük Alimcan'ın Rüyası*'yla.

Küçük Alimcan'ın Rüyası'nda Alimcan'ın değil, senin öykünü yazıyorum.

Bugün pazar.

Yağmur yağıyor dışarda.

Pazar günlerini Richmond'da geçiriyorum.

Southfield'den alıyorum treni; Earls Court'da aktarma; ve yarım saat sonra Richmond'dayım. Thames'in kıyısında sıraların birine oturup gazetemi okuyor, ya da med vakti nehrin kabarık sularına bakarak, can sıkıntımı akıtmaya çalışıyorum. Yok, şikâyetçi değilim, zamanım iyi geçiyor; iyi geçiyor, çünkü *cansıkıntısı* da hayatımızın ayrılmaz bir parçası.

Dışarda yağan yağmur sürekli.

Aldırmamalıyım doğrusu; muşambam var; lastik ayakkabım var, şemsiyem var; mutlaka evden çıkmam gerekirse, 'Regina benimle; Regina yanımdayken, yok yalnız yağmur altında, kar ve kasırga içinde yürürken bile, güneşli göğün altında yürür gibi olurum,' diyebilirim kendi kendime.

Bütün bir gün ve bütün bir gece yağdı yağmur.

Sabah saatlerinde dindi.

Öğleye doğru güneş çıktı.

Güneşin gözkamaştırıcı ışınları altında taze bir gelin gibi bahçe.

'Regina görmeli şu anda bahçeyi,' diyorum içimden, ve gözlerim yaşarıyor.

İçimde senin adın her tekrarlandığında yaşarır gözlerim.

Ne ki bu sabah gözlerimde yaşlar hüznün gözyaşları değil, düşlerimin getirdiği gözyaşları.

Sensiz de Kırım'ı düşündüğüm günlerim oluyor.

Güneşin ışınları içinde yıkanan bahçe Kırım bahçeleri gibi.

'Ben yaşıyoruuuuum!' diye bağırasım geliyor.

Bazan kendimi öyle güçlü ve öyle azimkâr hissediyorum ki, avaz avaz bağırsam sesimi Gelinkaya'nın dibindeki çadırlarında Kızıltaşlıların duyacaklarını sanıyorum.

Ahşap çitin arasından geçmiş komşunun güllerinden bir gül bakıp gülüyor bana uzaktan.

Gidip gülü okşuyorum elimle, senin yüzünü okşar gibi, ve okşarken, Kızıltaş türküsünü söylüyorum soluğum altından:

Kaya dibi saz olur
Gül açarsa yaz olur
Men sana gül deyemem
Gülün ömrü az olur

Gazete okuyorum dedim.

Okuyorum.

Ama az. Yalnız Kosova tragediyasıyla ilgili haberleri okuyorum. Başka çok bir şey ilgilendirmiyor beni. Kitap da okumuyorum. Telâşlı dünyadan el ayak çekmiş, kendi küçük dünyamda ve kendi kendimle barış içinde yaşıyorum.

Hayatta geçmiş olduğum uzun ve çileli yoldan, bir de bende mevcut olan her şeyimi Kırım'a verdikten sonra, ruhsal rahatlığı hakettiğimi de düşünmüyor değilim. Öyle ki, bugünlerde evden çıkarken, koridor duvarına asılı aynada yansısını gördüğüm adama, 'Kimsin?' diye sormuyor, 'Bugünümden başka benim yarınım da var,' diyorum

içimden, ve beni bana bırakmalarını, hiçbir kimsenin; Küçük Alimcanlar'ın, Sadık Turanlar'ın, Selim Çilingirovlar'ın bile karşıma çıkıp sorularla beni rahatsız etmemelerini istiyorum.

Seviyorum yalnızlığımı.

Benim yalnızlığım bu yaz günlerinde güneşli bahçemiz gibi. Bahçemizi karanfiller, papatyalar, krizantemler süslüyorsa, içimin bahçesini oturma odasının duvarlarına astığım senin fotoğrafların süslüyor. Her gün, her saatimde senin fotoğraflarını görmeye ihtiyacım var.

Evet.

Bugünlerde Kırım ölü benim için.

Sen de ölüsün.

Senin ölümünle Kırım'ın ölümü arasında fark var.

Sen başka, Kırım başka ölümlerle öldünüz.

Ölüysen de seni görüyorum, Kırım'ıysa...

Benim bildiğim Kırım sönük benim gözlerimde; yalnız gözlerimde değil, tarih sayfalarından da silinip atılmış Kırım. Bugünlerde Gurzuf sokaklarının kaldırımlarında benim soyumdan olmayan kimseler yürüyorlar; gök kubbesi çoktan unutmuş Kızıltaş camilerinin minarelerini. Yarım yüzyıl evvelsi milletimin sürgün trenlerine yükletilip yurdumun topraklarından sürülmesinin acısı silinmek bilmiyor içimde.

Evet, senin fotoğraflarına ihtiyacım var, Regina.

Fotoğrafların bugünlerde yaralı ruhuma melhem gibi. Dünya değiştirdikten sonra da sık sık şaşırtıyorsun beni.

Dün gece rüyamda gördüm seni.

Biliyor musun nasıl?

Sen benzemiyordu sana.

Ama *sen*'din, bundan kuşkulanmıyorum.

Sırtında topuklarına sarkan kara fistanın vardı. Kara fistanın belde sıkı ve kara bir kemerle bağlıydı; başında,

yürek biçiminde kan kızılı yakut taşlarıyla kakmalı papak, ve elinde *Saxon* savaşçı kılıcı, üzerimde dikili duruyordun.

Ben küçüktüm.

Bir zamanlarda içimde taşıdığım tüm inanç, umut, ve özlemlerden soyunuk, senin ayaklarının dibinde iki bük-lüm duruyordum.

Ben *ben* değildim.

Yıkılmış, tarumar olmuş kent kasabaların harabeleri altından çıkmıştım. Kemiklerim kırılmıştı, etlerim ezikti, aç ve susuzdum.

Ama sen tanıyordun beni.

Üzerime dikilmiş, acımasız ve öfkeli bir bakışla bakı-yordun bana.

Bana acımak mı?

Bir tür nefret ışıkları yanıyordu gözlerinin içinde.

Sen yanılmaz bir yargıçtın.

Ve beni hakettiğim cezayla cezalandıracaktın.

'Evrende sen ve ben berabersek, onlar da bizimle. Ama sen... Sen bütün bu uzun yıllar kendi içinde taşıdığın inanç ve umutlarını içinden söküp atmışsan eğer, yerin yok be-nim yanımda. Unuttun mu beraber geçtiğimiz o yolu. Oh, Cengiz Cengiz!... Sen değil miydin en büyük facialar, ulu-sun başına gelen en büyük felâketler o ulusun ulus olarak, ve ruh süzgecinden geçirerek, güçlü ve sağlıklı bir hayat yaşayabilmesi için olur, diyen? Sen kendi ulusunu Sadık Turan'sız, İzmail Tavlı'sız, Alimcan'sız düşün. İnan bana, senin düşüncelerin ağrı veriyor bana. Beraberken seni inançsız görmediğim gibi, mezarımın başı ucunda da seni inançsız görmek istemiyorum! Git, onlardan özür dile! Onların özürünü dilemez de onlar öldü benim içimde der-sen, mezarıma gelip:

'"Âsûde uyu, benim Regina'm," deme bana.'

Uyandığım zaman nerde olduğumu bilmiyordum.

Senin aşkınla ölmüştüm.
Kendime gelince ağladım.

Yok, aşkınla ölmedim; tersine, senin aşkınla yaşıyorum. Beraberce yaşamış olduğumuz hayatın gerçek anlamını ancak şimdi anlıyorum.
Âsûde uyu benim Regina'm.

10 Temmuz

Az yukarda işaret ettiğim gibi, evrenden sık sık rüyalar gelip buluyor beni.
Dün gece yine rüyamda gördüm seni.
Erken girdim yatağa.
Gece ortalarında uyandım, ve gökyüzü ağarana kadar uyku tutmadı gözlerimi. Arada yastığını göğsümün üstüne alıyor, ve içimden senin sesinle, 'Uyu, Cengiz, uyu,' diyordum kendime.
Neden sonra uyudum.
Uyurken sen ziyaret ettin beni, rüyamda.
Sen çifte bir *sen*'din: Bir yarımın genç ve güzel, yaşam dolu; öbür yarımın ihtiyar.
Belden yukarı yarımında ipek buluzun vardı; buluzunun altında dipdiri memelerin, boynunda inci dizisi, ve açık mavi gözlerin gözlüksüz, bana bakıp gülüyordu.
Aşağı yarımınsa ihtiyar; uzun yol yürüyerek ihtiyarladığın aşikârdı. Ayaklarında varikoz damarlar vardı. Tabanların çatlak çatlaktı. Tırnakların uzun ve kıvrıktı. Yanımdan geçerken bana bakıp gülümsedin. Ama ses etmedin.
'Regina!' dedim.
Sessizce uzaklaştın benden.
'Regina!' diye seslendim tekrar arkandan.
Başını çevirip bakmadın bana.

Uykum bölününce, rüyamda gördüğüm *sen*'in beraberce yaşamış olduğumuz hayatımızın yansıması olduğunun farkına vardım.

Sen ve ben bütün bu uzun yıllar hem genç hem de ihtiyar olarak yaşadık, seviyle hüznümüzü, hüzünlü sevimizi barıştırıp, hayat yolunun sonuna ulaştık.

Sen, senin şahsında, hem genç hem de ihtiyar olarak, dünyadan ayrılmış yegâne bir insansın, Regina.

Avutucu bir gölge gibi uzaklaşa uzaklaşa silinip gittin gözlerimden; ve sen gözlerimden silinip gidince hayat yolu çok kısa geldi bana.

Oysa uzun bir ömür yaşadım.

Sensiz de yaşıyorum hâlâ.

En büyük facialara tanık olduktan sonra sorunlarımızın yanıtlarını sıkılı yumruğumun içinde tutuyorum diyebilirim kendi kendime. Diyebilirim; ne ki, çözümlenmesine gelince çaresizim.

'Mezarımın başı ucunda seni inançsız görmek istemiyorum; git, onlardan özür dile,' diyorsun bana.

Ben suçsuzum.

Senden daha iyi hiç kimse bilemez; üstelik ne ben onların özürünü dileyecek, ne de onlar benim taksiratımı bağışlayacak durumda değil. Sesim hâlâ benim içimde. Ama dışa duyulmuyor. Sesim boğuk. Ben kendim de duymuyorum içimin sesini çoğu zaman.

Ama sorunumuz eski sorun.

Ana sorun ayakta kalmak.

Ama nasıl?

Dört bir yandan üzerimize açılan yaylım ateşi altında kalmış bir gövdeyiz; yaralanmadığımız, kanamadığımız bir günümüz geçmiyor. Bütün bu uzun yıllar kanayan yaralarımızı aktardım sayfalara, ve *Prospero*'nun sesiyle, *doğurun! doğurun! doğurun!* diye seslendim, sesim karanlık

boşluğun içinde boğulup işitilmez oldu, ve, bilmiyorum kim, belki Tanrı'nın kendisi, cezaların en büyüğüyle güzel Safiyeler'imizin bedenlerine kısırlık tohumlarını aşıladı.

Haksız mıyım?

Unutmuş olduğum bir şey mi var?

Soru, açık bir soru.

Hatırlat bana; dinlemeye, haksızsam eğer, kusurumun bağışlanmasını dilemeye her zaman hazırım.

Gerçek öyküler yalın, ve çoğu zaman acı olur.

Küçük Alimcan'ın öyküsü de öyle.

Öykünün aşk öyküsü, ya da yalnızca kuşların, çiçeklerin, yağmurun, karın, şafağın, güneşin ve yıldızların öyküsü olmasını yeğlerdim. Bir bakıma onların da öyküsü *Küçük Alimcan'ın Rüyası*. Ama, farkında olmadan, bizim eski acılarımız girmiş araya.

Genç nesillerin beni anlamalarının zor olduğunu düşünmüyor değilim. Arada, 'Bu adam hiç soluk almaksızın toplama kamplarını, sürgün trenlerini, açlığı ve ölümü yazıyor; adam *hüznün* ve *çilenin* yazarı' dediklerini duyar gibi oluyorum.

Desinler.

Ne yazdığım ve nasıl yazdığım benimle okurlar arasında tartışma konusu olamaz. Toplama kamplarını, sürgün trenlerini, açlığı ben icad etmedim. Hem ben çok uzun bir ömür yaşadım, hayatımın son aşamasındayım, okurlarsa genç; beni anlayamazlar. Üstelik, sen hayattayken de, benim bir yarımım *Gothic* korku hücresi içerisinde yaşadı, ve bütün eserlerim o korku hücresinde yazıldılar. Küçük mutluluklarımı korku hücresinde değil, iç dünyamın coğrafyasında arayıp buldum.

Ama mutlu ve hüzünlü anlarımda da içimin sesini dinledim.

İçimde sesim, *Yaz!* dedi. *Etinden, kanından* ve *canından kopmuş kelimeler en güzel çiçeklerin rengine ve kokusuna bürünerek denizlere akan ırmakların sularına karışıp akacak, günün birinde yarım yüzyıl hasretini çektiğin yurdunun kıyılarına ulaşacaklar!* dedi.

Yukardaki satırları dün akşam Hatıra Defteri'ne yazarken sesimin yankısı senin sesini bulup getirdi kulağıma.

Sen:

'Sevi mi,' diye sordun.

Ben:

'Sevi,' dedim.

Sen:

'Senin özlediğin seviyi bulmak zor,' dedin.

Ben:

'Biliyorum, zor; ama ben sana kavuşacağım güne kadar arayacağım,' dedim.

Sen:

'Alimcan'ın Rüyası'nda bulamazsan, başka bir yerde ara,' dedin.

Yattığın yerden beni gördüğünü hisseder gibi oluyorum.

Âsûde uyu, benim Regina'm.

Ben hâlâ senin bildiğin *ben*'im, ve, biliyor musun ne, sen hayattayken, sabahları yataktan kalkmadan önce üzerine eğilip senin alnını öptüğüm gibi, şimdilerde yatmalıktan inince telefon kürsüsü üstünde duran güneş çerçeveli fotoğrafını kaldırıp öpüyorum.

Farkındayım, sen *geçmişin* Regina'sısın ben *bugünün* Cengiz'iyim.

Ama inan bana, ben çoğu zaman *bugünümü* görmüyor, yaşanmış acılarımı unutarak, bütün güzelliğiyle yalnız geçmişi görüyorum, ve bilmiyorum neden, geçmişe bakarak ağlıyorum.

Bugünlerde beni hayata bağlayan, belki hayatı hâlâ sevdiren, geçmişimiz değil mi?

Geçmişimiz elbet.

Ama...

St. George hastahanesinin yoğun bakım hücresinde senin gözlerinin içindeki son ışığın söndüğünü yeniden gördüğüm anlarda hayallerim tarumar oluyor, ve tarumar olan hayallerimle geçmişimiz donup buz kesiyor gözlerimde.

Ne ki, sen *sen*'sin; tarumar olmuş hayallerimin harabeleri arasından bile sen bakıp gülümsüyorsun bana, ve, geçmişimizden aldığın bir sesle, *Hayallerinin arasındaysam da ben senin Regina'nım. Senin hayallerinin harabeleri arasında olmak.. bundan daha güzel bir şey olamaz. Hayal dediğin dinin bir çeşit dalıdır. Ben tamamen inançsız değilim demiştin bana. Şimdilerde de ben hâlâ senin bildiğin ben'im diyorsun. İyi. Ama arada talihinden şikâyetçisin. Hastasındır belki. Hastaysan bahçeye çık, bu yaz günlerinde benim bir zamanlarda toprağa ektiğim krizantem çiçeklerinden bir çiçek kopar. Benim çiçeğimin senin hastalığına şifa olacağından kuşkulanma hiç.*

Benim Regina'm.

Bugünlerde bahçen yaşama gebe. Eskiki gibi, bu yaz günlerinde de yaşamı çıkarıyor gün ışığına, ağrısız ve sessizce. Senin çiçeğin şifa olmazsa, başka hiçbir şey şifa olamaz benim hastalığıma.

Bahçede senin çiçeklerine bakıp gönlümü sevindiriyorum.

Bizim geçmişimiz masal değil miydi?

Gözlerini hayata kapattığın gece yoğun bakım hücresinde yatağının başı ucunda duran genç doktor uzanıp kolumu tutmuştu, ve gözlerin hayata kapanmadan önce, bakışlarını yüzüme yönelterek, 'Son... Eşinizin son'u,' demişti bana yavaş, fısıltılı bir sesle.

Doktorun *son*'la ne demek istediğini bilmiyordum; bilmiyordum ama onun dudakları arasından çıkmış fısıltılı *son* bir iğne gibi batmıştı anadamarıma, ve anadamarıma batan iğneyle ben batıyordum batıyordum batıyordum... Karanlık bir katlamdan başka karanlık bir katlamın dibine batıyordum ve kendimi en derin katlamın dibinde bulunca yaşam yitiriyordu anlamını benim için, fazlası, en derin ve karanlık katlamın dibinde yatarken, bir zamanlarda bildiğim ama hiç görmediğim ölümü görüyordum senin açık gözlerinin içinde ve yarı açık gözlerinin içinde gördüğüm ölüm o güne kadar gördüğüm hiçbir şeye benzemiyordu ve ölümün ölümden başka hiçbir şeye benzemeyeceğini, ne duaların, ne gözyaşlarının, ne de Tanrı'nın ölümü değiştiremeyeceğini yine o gece senin sönük gözlerinin içine bakarken anlamıştım; anlamıştım, çünkü sen bütün bu uzun yıllar, hattâ o gece gözlerini hayata kapatmadan önce, 'Cengiz ben hiç ihtiyarlamayacağım' demiştin bana, ve ihtiyarlamamıştın hiç, bütün bu uzun yıllar bedenin güzel ve saydam kalmıştı, elimi göğüslerinin üstüne her koyduğumda bütün bedenin canlı ışıklarla ışıldardı, ama o gece...

O gece elini öptüm, alnını öptüm, elimle başını okşadım, şakağını okşadım, boynunu okşadım, elimin altında bedenin sönük ve donuk kaldı ve sönük ve donuk bedeninin yanında *yeniden var olma* deyiminin deyimden başka bir şey olmadığını yine o gece anladım...

Her şey bitti, her şey sona erdi, Regina. Yalnız senin sesinin yankıları kaldı kulaklarımda, ve bugünlerde ben yalnız senin sesinin yankılarını dinliyor, senin sesinin yankılarıyla konuşuyorum evimizin mahzun sessizliği içinde.

Senin gözlerini gördüğüm günlerim de oluyor.

Yarı açık ve sönük gözlerini değil; gurbetin ne olduğunu bilmeyen, muhacirliğin ne olduğunu bilmeyen, ye-

nilginin ne olduğunu bilmeyen gözlerini görüyorum ve gözlerin sensiz yaşamama yardımcı oluyor bana.

Gün güneşli bugün.
Güneşli yaz günlerinde bahçede içerdik çayımızı.
Bahçeye çıkıyorum.
Sensiz de seninle gibiyim.

Yukardaki satırları kalbim kırık bir anda yazdığımı sanma, ben sakat değilim; her sabah çayımı içiyor, akşamları yemeğimi yiyor, yatıp uyuyor, ve, biliyorsun, dünyada herkesin hakettiği bir yeri var, 'Benim yerim burası,' diyorum içimden, ve tamamen canlıyım burada, saçlarımın ağarmış olmasına rağmen zaman değiştirmedi beni, tam tersine, senin anılarınla yaşarken, eski güzelliğimden çok daha güzel bir adamım; gülme, ve olası mı diye sorma, bugünlerde benim güzelliğim Tanrı bağışı bana, çünkü Tanrı şahid, ben yoksulun çocuğu olarak geldim bu dünyaya; çünkü ben savaşın çocuğu, sonsuz gurbetin çocuğu, sonsuz çilenin çocuğu olarak geldim bu dünyaya, yalnız senin yanında eski kendimi unutarak, yeni bir *ben*, seninle aynı dalda yetişmiş, aynı dalda yetişip güzelleşmiş bir meyve oldum, ancak seni benden önce aldı yerçekimi dalımızdan ve sen yetişmiş, bütün güzelliğinle dalımızdan kopup toprağa karıştığın gibi ben de kendi güzelliğimle aynı daldan kopup sana kavuşacağım günü bekliyorum gün günü; yalnız geceler içinde yaşanmış yılların ağırlığı gelip yükleniyor omuzlarıma, ve yılların ağırlığı altında ben ezik ve çaresiz, için için ağlıyorum, Regina.

Kimse görmüyor beni, hiç kimse gelip teselli etmiyor beni, ama, bir bakıma karanlıkta olmamdan memnunum; memnunum çünkü karanlık içinde genç mi ihtiyar mı hiç kimse ayırd edemiyor kişioğlunun yaşını, üstelik gençli-

ğimizi daha bir güzel düşleyebiliyorum karanlığın içinde. Ah! Ah! Ne güzeldi gençliğimiz!

Beraberce çalıştık, beraberce güldük ve ağladık, beraberce denizlerde yüzdük, beraberce parklarda gezindik ve beraberce kitap okuduk, ormanlarda mantar topladık, beraberce seviştik ve beraberce çocuk getirdik bu dünyaya, sen ve ben dünyanın en mutlu iki insanı olduk. Şimdilerde bizim eski mutluluklarımızla bölünüyor uykularım karanlığımın içinde.

Karanlığımda da seni görüyorum, Regina.

Fotoğraflardan çıkıp geliyorsun yanıma.

Yanıma oturuyorsun, eskisi gibi.

Eskisi gibi elimi tutuyorsun.

Eskisi gibi yüzümü okşuyorsun.

Eskisi gibi gülüyorsun.

Sen hiç değişmedin.

Unutmadın değil mi?

'Cengiz, ben hiç ihtiyarlamayacağım,' demiştin bana.

Yoksa...

Yoksa, *ihtiyarlamayacağım* değil de *ölmeyeceğim* mi demiştin bana, Regina.

Dün evden çıkıyordum, yatmalıkta giysi dolabının kapı aynası önünde durup kendi yansıma baktım.

Sırtımda Elys mağazasından benim için satın aldığın koyu mavi elbise vardı. Elbisenin yenleri az uzundu, bel de biraz bol geliyordu bana.

Elbisenin yenlerini sen kısaltmıştın; bolluğu, veya boşluğu, bu son dört yıl içinde benim vücudum doldurdu.

Sırtımda koyu mavi renk elbiseyle kendimi eski Roma senatörü gibi görür oldum; boylu boslu, kır saçlı, çelik bakışlı, ve çelik bakışında *ben var'ım, benim dışımda dünya vız gelir* bana gibilerden bir tavırla duruyordum giysi dolabının kapı aynası önünde.

Gülünç değil mi?

Gülünç elbet.

Yukardaki cümlede gerçeğin zerresi yok, bugünlerde gözlerimde, ve iç dünyamda, yalnız sen varsın.

Elimle aynadaki *senatör*'e bir öpücük gönderdim, uzanıp hafiften *senatör*'ün yanağını çimdikledim; *senatör* yatmalıkta giysi dolabının aynasında kaldı, ben evden çıktım.

Hayalperest bir adamım.

Ama sen bunu çoktan biliyordun, ben her zaman hayalperest oldum: bende eksik olanı, ya da var olup da benden alınanı ben yeniden yaratıyordum kendi içimde. Gerçi düşüncelerimi, daha doğrusu hislerimi, açığa vuramazdım hiç; ama benden alınanın ne olduğunu sen biliyordun.

Senin yanında hayallerle yaşamak güzeldi.

Şimdilerde hayallerin rengi uçuk; hayaller yitirmiş eski güzelliğini.

Aynadaki koyu mavi elbiseli *senatör* mü?

Kendi kendimi aldatmaktan başka bir şey değil; belki küçük bir günah, ya da kendimden kaçış.

Evden az uzaklaşmıştım yağmur yağmaya başladı.

Yağmurun altında amaçsız yürümek... Bak bu, yalnızca gerçeklerden değil, hayaller dünyasından da uzaklaşmak olurdu.

Dönüp evimize giriyorum.

1 Eylül

Yağmur sürekli.

Üç gündür yağıyor yağmur.

Beni cezalandırmak istercesine aralıksız yağıyor yağmur. Çarpılmış gibi pencerede duruyor, bahçeye bakıyorum.

Gülmeyi de ağlamayı da unuttum.

Çok şeyler öğrendim senden, yalnız acılarımı yenmeyi öğrenemedim.

Acılarının üstesinden gelmeyi senin kadar hiç kimse beceremezdi. Senin içinde *acı* ağacı kök salıp dal budak attığında sen *acı ağacının çevresine güzel çiçekler* eker ve çiçeklerle senin içinde kök salmış acı yitirirdi acılığını.

Ben çaresizim.

Sana giden yolun ne kadar uzak veya ne kadar yakın olduğunu bilmiyor, pencereden bahçeye yağan yağmura bakarak, güneşli günü bekliyorum.

Güneş ışıyınca yola çıkacağım.

Ama yağmur sürekli.

Yağmur bütün bir gün yağarsa... Bütün bir hafta, ardı arkası kesilmeksizin bütün bir ay yağarsa...

Bahçeye yağan yağmurla kendimi içerisinde bulduğum boşluk daha bir derin.

Allah aşkına, seslen bana Regina.

Önceleri gibi seslen bana.

Eskiden senin sesinle ölürdü kendimi içerisinde bulduğum boşluğun sessizliği.

Ama şimdi...

Şimdilerde boşluğumun kapısı sıkı sıkı kapalı.

Sen alıp gittiğin boşluğumun anahtarını.

Hiç kimse, ama hiç kimse giremez boşluğum içine.

Kendime acıyorum. Yok, acımıyor, gerçeklerden kaçıp kendimi boşluğun içerisine kapattığımdan kendi kendime nefret ediyorum.

3 Eylül

Sabah saatlerinde dindi yağmur, güneş çıktı. Geceleyin sağlıklı bir uykuyla uyudum. Kendi kendimle barış içinde-

yim. Daha fazla, mutluyum. Sokak kapısını açıp, 'Mutluyum!' diye seslenesim geliyor sokaktan geçenlere. Gülüyorum. Dünyayla ve kendi kendisiyle barış içinde yaşamak ne güzel.

'Barış içinde yaşayan her insana, başkalarından ayırd edilmeleri için barış madalyaları verilmeli,' diyorum içimden ve bir zamanlarda senin *acılar* ağacının çevresinde ektiğin çiçekleri kokluyor, sonunda ölümün kokusundan kaçınılamayacağını bile bile, arkada bıraktığın çiçeklerin kokusuyla, ve yaşamımı tam olarak, yaşamak istiyorum.

Tam olarak demek *seninle* yaşamak değil mi?

Biliyorum, hayattayken bana verdiklerinden fazla bir şey verebilecek durumda değilsin. Ama bana verdiklerini yeni baştan yaşamama kimse engel teşkil edemez.

20 Eylül

Yazın son günleri.

Günler güneşli geçiyor.

Gökyüzü her gün alabildiğine yüksek ve güneşli.

Her gün pencerede durarak bahçede senin ektiğin çiçeklere bakıyor, ve bakarken, seni Putney Vale mezarlığına götüren cenaze arabasının üzerindeki krizantem çiçeklerini görüyorum. Ölümün (artık mezarında yatan sana değil) bana (hâlâ yaşayan bana), yakın olduğunu hatırlatıyor çiçekler. Öyle bir anda yine seni arıyorum.

Seslen bana, Regina.

Seni arayışım yeni değil.

Seni tanımadan önce de, belki yürümeye ilk başladığımda, aradım seni. Yıllarca aradım. Sonunda buldum seni; bulunca da ben seni kendi içime aldım, sen de beni kendi içine aldın ve sen ve ben bütün bir beden olduk.

Şimdi ben yalnızca *ben*'im.

Hatıra Defteri'nin bir yerinde işaret ettiğim gibi, her sabah yataktan kalkmadan önce senin yastığına sarılıyor, ve *Benim Regina'm* diye yastığını öpüyorum.

Kaç sabah daha öpeceğim yastığını?

Sabahın birinde uyanınca, 'Yaşamanın anlamı kalmadı gayrı,' diyeceğimi düşünüyorum.

Ama.

O üç Eylül sabahı (farkında olmadan ruhum senin ruhunu arayıp bulmuştu belki yine) geleceğimi boz ve bulanık görmüyordum; içim güneşli Eylül günü gibi ışıl ışıldı. Hayatımızı yeni baştan yaşamayacaksam bile, yaşananları bütün bir gün düşleyebilirdim.

'Regina, gel elimi tut, mutluluğumuzun mihrabı önüne götür beni; mutluluğumuzun mihrabı önünde baş eğip, yaşanmış günlerimizin birini yeniden yaşayabilmem için dua edeyim,' diyorum içimden.

Nereye gidiyordum...

Bilmiyordum.

Yok, biliyordum.

Seni düşlerimin kıyısında gördüğüm yere gidiyordum.

Son zamanlarda sıkça görüyorum seni o kıyada.

Kıyı kimsesiz.

Kumsalda yalnızca sen, ve gökyüzünde güneş.

Sen, bikinili, kumsalda sırtüstü uzanmış, güneşe bakıyorsun.

Ah ne kadar da güzelsin, Regina!

Güneş ve deniz kıskanıyor senin güzelliğini. Düşlerimin kıyısında, ve benim mutluluğumu yaşıyorsun, ve ben, eski mutluluğumdan bana bir şeyler verirsin diye, sana gidiyorum.

Waterloo'dan aldım treni.

İki saat sonra Bournemouth'taydım.

Evimize dönünce Bournemouth tatilimizden kalma bir günü Hatıra Defteri'ne yazmayı düşünüyorum.

Yok, düşünmüyorum.

Yakıcı güneşin altında düşüncelerim kuruyup gidiyor; yalnız seni görüyorum kumsalda.

Sana yaklaşıyorum ve dizlerimin üstüne çökerek, senin elini tutuyorum.

Önceleri olduğu gibi Hatıra Defteri'nin bu sayfasında da kendimi aldatıyorum değil mi?

İtiraz etme. Senin elin soğuk; yitirmiş elin eskiden bana verdiği sıcaklığı. Kumsal kimsesiz. Kumsalın ağır sessizliği içinde kelimeler terkedip gidiyorlar aklımı; aklımı, ve bütün bedenimi. Yalnız ben kalıyorum kumsalda...

Sensizim.

Aklım ve içim boş; senden başka zihnimi ve bedenimi besleyebilecek kimse yok dünyada.

Kumsaldan uzaklaşıyorum.

Akşam saatlerine kadar Bournemouth sokaklarında dolandım, amaçsız ve düşünmeksizin. Mei-Mar otelinin mermer basamakları üstünde senin hayaletin bakıp gülüyordu bana.

Uzun uzun durdum otelin önünde, ve, karanlık bastırmadan, gölgeni yüreğimin içine alıp Londra'ya döndüm.

Yarın Pazar.

Yarın yine mezarının başı ucundayım.

Benim için sevgi ve özlem yeri senin mezarın.

Beni soran kimse yok, arayan kimse yok. Yüce dünya içinde biri çıkar da beni arayıp bulmak isterse, başka bir yerde değil, yalnız senin mezarının yanında bulur beni; senin yattığın mezarlıkta sen ve ben ölümsüzüz.

1 Ekim

Yazın sonu yaklaşmış olmasına rağmen, çitin dibindeki krizantem çiçekleri hâlâ zengin ve bütün güzellikleriyle açılıyorlar her hafta. Çiçekleri her hafta senin mezarına götürdüğümden başka, mutfak masasında vazo da çiçeksiz kalmıyor bugünlerde.

Vazodaki çiçeklerin altına, ve vazoya dayalı, fotoğraflarımız var.

Üç fotoğraf.

Ortada benimle tanıştığın 1943 yılında çekilmiş, az ciddi tavırlı ama tavrın altında benim için sevgin saklı, saçların Holywood yıldızlarının saçları stilinde, büyükçe fotoğrafın; ve senin fotoğrafının her iki tarafında benim iki fotoğrafım.

Neden iki mi?

Bilmiyorum nedenini.

Senin yanına benden başka bir kimsenin yaklaşmasını istemediğimden; hayatta olduğu gibi, dünya değiştirdikten sonra da seni canım ve bedenimle korumak istediğimden belki.

Sabahları mutfak masasında kahvaltımı yaparken, fotoğraflarımıza bakıyor, ve düşünüyorum, bundan böyle bana ne olacak?

'Hiç,' diyorum içimden.

Evet, hiç.

Benim hayatımda olacak olanlar oldu, ve bitti.

Küçük olaylar ve küçük gerçekler önemsiz, çabucak unutuluyorlar. Unutulmayan yalnız bir tek büyük gerçek var; senin ve benim aşkımızla gerçekleşmiş hayatımız.

İsmim Cengiz değil, *Kalbikul* olmalıydı dememiş miydim?

Bunca yıl acı gerçeklerimizin ritmiyle çarpan kalbim yorulmaksızın derin aşkımızı da dışa duyurmaya çalıştı.

Benim aşkımı esir aldı senin aşkın.

Senin aşkını esir aldı benim aşkım.

Ve yarım yüzyıl ikimiz aşklarımızı paylaştık birbirimizle.

15 Ekim

Sen (ben sensiz kalınca) maddî dünyaya sırtımı çevireceğimin farkındaydın, Regina. Giysi dolaplarını gömlekler, askılarda sıra sıra kıravatlar, elbiseler, şapkalar, ve ayakkabılarla dolu bırakıp gittin bana. Bugüne kadar beş kuruş para harcamadım kendim için.

Evet, maddî dünya benim dışımda; görmüyor, görmeye ve duymaya ihtiyaç hissetmiyorum. Ben hâlâ senin bildiğin *ben*'im diye yazıyorum Hatıra Defteri'nin bazı sayfalarına.

Hatırlıyorsun değil mi?

Ben bütün ömrümü bir çeşit *koruyucu* kabuğun içerisinde yaşadım, ve ömrüm boyunca eserlerimle içerisinde yaşadığım *koruyucu* kabuğu üstümden söküp atmaya çalıştım; çalıştım ama bir türlü başaramadım. Yalnız senin ölümünden sonra zaman zaman beni örten kabuktan sıyrılıp çıktığımı hisseder gibi oluyorum.

Geçmişi unutmaya, geleceği düşünmemeye hazırım.

Ama nasıl?

St. George hastahanesinin yoğun bakım hücresinde genç doktorun, "Son... Eşinizin sonu," deyişi mi?

Ben, benim için değerli ve sevimli imajları kendim yarattım hayatımda. İmajlarım öylesine güçlü oldu ki, bütün tragediyalarımı gölgede bıraktı. Genç doktorun *eşinizin sonu* sözleri kulaklarımda tekrarlandığında senin gülen yüzünü görüyorum Mei-Mar otelinin mermer basamakları üstünde.

Ooh, unutmadım; beraberce geçtiğimiz yolun kenarlarında yalnızca yabanıl güller yetişmedi; zehirli bitkiler de az değildi. Sen ve ben dikkatlice yürüyerek geçtik o yolu, ve gülleri, lâleleri, nilüferleri, güzel papatyaları zehirli bitkilerden ayırd edebildik, ve yorulduğumuz zaman sen benim alnımı öptün, ben senin alnını öptüm; zaman oldu sen beni dostun, yakının, akraban gibi gördün, ben seni koruyucu meleğim, oynaşım, bana südünü emzirmiş annem gibi gördüm, ve sevi ve ilâhî duygularla geçilmesi zor olan hayat yolunu geçilmeye değer bir yol kıldık.

Âsûde uyu, benim Regina'm.

Ben hâlâ senin bildiğin *ben*'im.

1 Kasım

Yolun sonuna yaklaşmış bulunuyorum.

Yolun bu son kesimi henüz karanlık değil; akşam saatine zaman var daha.

Ama yolun sonu yarınsız.

Unutmadın değil mi?

Eskiden severdin *sondan* önceki akşamları.

Unuttum deme, düşün.

Fulham Road'ta akşamları lokanta işlerini sana bırakıp yukarda geniş salona çıkar, salonla Arzu'nun yatmalığı arasındaki dar çalışma odamda masamın başına geçip oturur ve gece yarılarına kadar hüznümü ve mutluluklarımı *Onlar da İnsandı*'nın Bekir'i veya *Benim Gibi Biri*'yle paylaşır, yorulup burnumdan önümde açılı boş sayfaya kanlar damlayınca sen yatmalıktan inip, "Cengiz, bitir artık, dışarda gün ışıyor," diye koluma girer, beni masamdan alır, ve beni yatmalığa götürüp kendi yanına yatırırdın.

Bana dışarda gün ışıdığını duyuran kimse kalmadı gayrı. Yalnız senin sesin ve boşluğun içinden bana bakıp

gülümseyen gözlerin... Kulaklarım senin sesini duymaya, gözlerim senin gözlerini görmeye öylesine alışmış ki, ağladığımın bile farkında olmuyorum bugünlerde.

Yarınım mı?

Başka bir istasyondan başka bir treni alacağım yarın.

Bütün trenler düşlerimin kıyısına götürüyorlar beni.

Kıyıdan kıyıya koşuyorum.

Düşlerimin en korkunç ve en işkenceli anlarında kıyılar derin uçurumlara dönüşüyor, ve ben, korkunç düşlerimin ağlarından sıyrılıp çıkamadığım zamanlarda, kendimi uçurumların dibinde buluyorum.

Yine de ağlamıyor, yanıp yakınmıyor, ses çıkarmıyor, ve talihimden şikâyet etmiyorum.

Nasıl edeyim?

Yarım yüzyıl boyunca bana sunduğun aşkın bedeli değil mi bugünlerde çektiğim âh u zârlar?

Burada yazdığım bu cümleye şaşacağını düşünmüyor değilim. Beynimin târ u mâr olmuş düşünceleri arasında ne yazsam yazayım şaşma. Eskiden güzelliklerle yarışırlardı kelimeler...

Yarışa yarışa yoruldu kelimeler.

Yolun sonuna kaç saat, kaç gün kaldı bilmiyorum; yarışa yarışa geride kalmış kelimelerle ben de yorgunum, Regina.

8 Kasım

Dinmek bilmiyor aşkımızın ağrısı.

Nasıl dinsin?

Yarım yüzyıl dolu bir nehir gibi aktı; aka aka birikmiş bir deniz oldu aşkımız, ve.. sonunda, nasıl oldu bilmiyorum, aşkımızın denizini koruyan baraj çöktü, ve sensiz, ben aşkımızın taşmış suları dibinde kaldım.

Oh, yok, boğulmuş değilim; yalnız suların altındayım. Üstümde bütün bir deniz, bütün bir dünya. Kimse görmüyor beni. Kimse duymuyor sesimi; ben kendim de duymuyorum kendi sesimi. Eskiden gün günü tekrarlanan nağmelerim boğula boğula ve sessizce ölü balıklar gibi çıkıyor suyun yüzüne; eskiden beni yeryüzünde tutan ve yaşatan Ayı Dağı, Soğuksu kıyıları ve Ceneviz kalesi, kayan yıldızlar gibi kayıp altında kaldığım denizin sularına karıştı, ve karada kalmış aşkımı (bilmiyorum kim) biri bulup demir çivilerle çarmıha gerilmiş İsa Peygamberin çıplak göğsü üstüne mıhladı.

Ağlar aşkım.

Falcı açmıştı gençliğimde falımı.

'Sakın kilisenin duvarı dibinden geçme; geçersen aşkın yaralı kalacak ömrünün sonuna kadar,' demişti falcı.

İnanmadım.

Şimdi ağlar yaralı aşkım.

Her gün, günün her saatinde, ağlar aşkım, Bahçesaray'ın hansarayında ağlayan Maria Potocka'nın *gözyaşı çeşmesi* gibi.

Ağlar aşkım.

Sen üzülme, benim Regina'm.

Ağlaya ağlaya sonunda bulur seni benim aşkım ve sen ve ben yeniden beraber sakin ve sessiz suların dibinde, ve üstümüzde yüce dünya, aşkımızın türküsünü söyler melekler beraberce geçmiş olduğumuz hayat yolumuzun kıyısında yetişmiş yabanıl güllere.

1 Aralık

Putney Bridge istasyonunun duvarı dibinde, ve sırtım duvara yaslı duruyor, beni Putney Vale mezarlığına götürecek olan otobüsü bekliyorum.

Saat onbire on var.

Yirmi dakika geçti karşı yakadaki çiçekçiden iki demet krizantem çiçeğiyle çıkalı.

Hava soğuk.

İstasyonun bir çağrım uzağında Thames nehrinin üzerine kara bulutlar birikmiş; hava karardı, kar yağacağa benziyor. Paltomun yakası enseme kalkık ama kulaklarım havada.

Üşüyor kulaklarım.

Zaman zaman yakamı yukarıya kaldırıp kulaklarımı örtmeye çalışıyorum.

Durakta kimse yok.

Biri gelse *merhaba* der belki; *hava âniden soğudu* der belki; *ne zamandan beri bekliyorsun otobüsü*, diye sorar belki, ve aramızda sohbet başlar, ve ben unuturum belki soğuğu.

Ama görünürde kimse yok. Elimde krizantem çiçekleri üzgün. 'Regina kesilmiş çiçeği sevmezdi; sense her pazar kesilmiş çiçek götürüyorsun onun mezarına,' der gibi bakıyorlar bana çiçekler.

Der gibi...

Ne yazık çiçeklerin dili yok; dili olsaydı kimbilir başka neler ve neler söylerlerdi bana.

Yüzüme kaldırıp hafif bir öpücükle öpüyorum çiçekleri.

Çiçekler Regina'nın gözleri gibi suçsuz, masum bir tebessümle bakıyorlar bana.

Unutuyorum soğuğu.

Çiçeklerle aramda kopulmaz bir bağlantı var.

'Regina'nın çiçekleri,' diyorum içimden; 'Regina'nın çiçekleri benimleyken ben üşüyemem.'

Çiçekleri göğsümün üstüne bastırıyorum.

Göğsümün üstünde çiçekler çiçek değil, Regina; ben *ben* değil, Regina'nın sıcacık Edonis'iyim. Güneşli o yaz

günü denizden çıkıp yanıma yatacaktı Regina, yatmadan önce üzerime eğilip dudaklarımı öpmüştü.

Unutuyorum soğuğu.

Dudaklarımda Regina'nın öpüsü sıcacık güneş ışığı gibi.

'Ben üşümüyorum,' diyorum içimden kendi kendime, paltomun yakasını az daha enseme kaldırarak.

5 Aralık

Önümüzdeki ay seni toprağa vereli bir yılı geçecek.

Cotterill cenaze bürosuna açtım dün telefonu.

Cenaze bürosunun memuru, eşinizin baştaşı hazır, diyor; gri Hindistan granitiymiş.

Gözlerimin önünde gri granit baştaşın, ve baştaşına altın harflerle yazılı *Regina Barbara Dağcı-Suwarska* ismin.

"Baştaşa başka bir şey yazmamı istiyor musunuz?" diye soruyor cenaze bürosunun memuru.

"Yok, istemiyorum; sadece ismi ve doğum ve ölüm tarihi yeter," diyorum.

Haklı değil miyim?

Sen ve ben sade bir hayat yaşadık; hayatımız bütün güzelliğini sadeliğinde buldu.

Ha! Unutmadım, ismin üzerine bir de küçük bir haç koymalarını rica ettim.

Yok, hayatımın bu son yılında, veya yıllarında, dindarlığa kapıldığımdan değil; senin ruhuna duyduğum derin saygıdan.

Gençliğinde kiliseye giderdin, Tanrı'ya dua ederdin;

ben de, savaşta ve esir kamplarında, ölümle yüzyüze geldiğim anlarda dua ederdim. Temelde benim dualarım senin dualarından farklı değildi ve dualarımızın aşkımızı pekiştirdiğine, dualarla pekiştirilmiş aşkımızla geçilmesi zor hayat yolunu geçebildiğimize inanıyorum.

Sakın beni yanlış anlama, senin ruhunu şadlandırmak amacıyla yazmıyorum bu satırları burada. Ben kapalı kalamazdım sana; iç ve dış dünyamla sana açık, beni olduğum gibi görmen ve tanıman gerekiyordu; ben de seni.

Burada aklıma geleni, sen değil, kendi kendimi iknâ ettirmek için yazıyorum Hatıra Defteri'ne: Maksim Gorki Kırım'dayken dağ yollarında gezinmeyi severmiş. Nikta'yla Kızıltaş arasında bir yerde gezinirken bizim köylülerden birine rastlamış yolda. Selâmlaşmışlar. İkisi yolun kenarına çekilip oturmuş, ve (Kırımlılarda âdet icabı) Maksim Gorki köylünün tütün kutusundan, köylü de Maksim Gorki'nin tütün kutusundan birer sigara saracaklarmış.

Maksim Gorki köylünün tütün kutusundan sigarayı sarmaya başlamış; köylü Gorki'nin tütün kutusunu açmış, ve kutunun kapağındaki haçı görünce, kutuyu hemen geri Gorki'ye vermiş ve ayağa kalkıp Maksim Gorki'den uzaklaşmış.

Bizim bütün tragediyamız dinimizin yüzyıllar boyu bizi dış dünyaya sıkı sıkı kapalı tuttuğundan değil mi?

Yok, düşüncelerim ısıtmıyor beni; tersine, enseme kalkık paltomun yakası arasından geçen buzlu rüzgârı iliklerimde hissediyorum.

Düşünüyorum; ne yazdım bu akşam?

Yazılanlar yazılmış oldukları gibi kalacak.

Mucizeler mucizesi, günün birinde denizin yüzüne çıkar da dalgalar beni bizim kıyılara götürüp bırakırsa bile, yazılmışlar silinmeyecek, yazılmış oldukları gibi kalacak Hatıra Defteri'ne.

10 Aralık

Benim Regina'm.

Hatıra Defteri'nin bazı bölümlerinde yazılmışları denizin derin suları dibindeyken mi yazdım, yoksa geceli gündüzlü dünya içinden mi yazdım, farkında değilim. Yine de buraya kadar yazılmış *gerçeklerin* ve *hayallerin* bana özgü gerçek ve hayaller olduğunu düşünmüyor değilim. Aşkın dili insanlığın ortak dilidir. Her pazar çiçeklerle senin mezarının başı ucunda dururken, arada başımı kaldırıp başka mezarlara bakıyor ve başka mezarların başları uçlarında, tıpkı benim gibi duran, başka kimseleri görüyor, ve hepsinin yürekleri içinde *bir Regina* olduğunu düşünüyorum.

Geçen pazar, yine öyle senin mezarının başı ucunda durarak, mezarın üzerindeki krizantem çiçeklerine bakıyordum, yanımdan biri geçti.

İki adım benden uzaklaşmadan duraksayıp başını benden yana çevirdi.

"Eşiniz mi?" diye sordu adam.

"Eşim," dedim.

"Baş sağlığı dilerim," dedi adam.

Başımı çiçeklerden kaldırıp bakmadım adama. Ama, kuşkulanmıyorum, onun da eşi, belki annesi, yatıyordu senin mezarının az uzağında; adamın sesinde, Al Jolson'un söylediği şarkıdaki gibi, gözyaşları vardı.

Önceki sayfalarda işaret ettiğim gibi, rüyalarımda sık sık sen ziyaret ediyorsun beni ve her ziyaretinde üzerime eğilip alnımı öpüyor ve güzel gözlerin ve tatlı sesinle, ölümünden sonra da, içimde kin ve acılar beslemediğime, başkalarını da kendimi gördüğüm gibi gördüğüme ve anladığıma teşekkür ediyorsun.

Âsûde uyu benim Regina'm.

Beraberce yaşamış olduğumuz hayatın anlamı daha bir anlamlı bugünlerde.

Sensiz de hayat seninle gibi.

Sen iyi biliyordun hayat nedir, yaşamak nedir.

Âsûde uyu benim Regina'm.

Yürüdüğüm yollarda gölgen benimle.

Gölgen ve ben beraberce geçtiğimiz yolların kenarında yetişmiş yabanıl gülleri koklarız.

17 Aralık

Dün Wimbledon Common'daydım.

Hava soğuktu, ama üşümüyordum. İki gün süveter vardı üstümde. Başımda, bizim şair Çobanzade'nin kalpağı gibi, deri kalpak, ellerimde yün eldivenler, boynumda senin benim için ördüğün boyunbağı.

Toprak yolu geçerek gölün kıyısına atılı Grozdiç'in peykesine yöneliyorum.

Oniki yıl önceki şiddetli buhranda devrilmiş akçaağaçların köklerinden yeni akçalar fışkırmış. Taze akçalar hemen hemen eski akçaların boyunda.

Akçaların altından geçerken *Badem Dalına Asılı Bebekler*'im esiyor aklıma.

Gülünç değil miyim?

Ben benim küçük dünyamdan hiç çıkmıyor, bizim badem ağacının binlerce kilometre uzağındaysam da her yıkılmış ağacı gördüğümde badem ağacımız canlanıyor hafızamda.

Bizim ağacımız da yıkılmıştı o yılın baharı şiddetli rüzgârda.

Düşünüyorum; toprakta kalmış kökünden yeni bir badem ağacı fışkırdı mı acaba?

Fışkırmıştır belki.

Ya da fışkırmamıştır.

Eskiden badem ağacının olduğu yerde otsuz çiçeksiz,

kuru ve boz ve tamtakır bir avuç toprak kalmıştır belki.

Ama bademağacı hâlâ hafızamda; hafızamda ve yemyeşil.

Önemli olan unutmamaktır.

Unutulmayanlar hiç solmaz, hiç sönmez, hiç kurumaz.

'İhtiyar Cengiz, hayatının son gününe kadar kendine *unutulmamazlığı öğret*,' diyorum içimden kendi kendime, ve gidip Grozdiç peykesine oturuyorum.

Peykenin arkalığına çakılı tabelada yazılı *Eşim Grozdiç'in aziz hatırasına* ismini okuyorum.

Grozdiç suskun.

Ben de suskunum.

Soru sormuyorum Grozdiç'e.

Bütün sorular soruldu.

Sorulara bütün yanıtlar yanıtlandı.

Sorulacak ve yanıtlanacak başka bir soru kalmadı.

Grozdiç ve ben dünyayı başkalarına bıraktık.

"Kubus!"

"Kubus!"

"Kubus!"

Bir yerlerden uçup gelmiş iki karga tünüyor karşıki akçaağacının dalına.

'Kimsesiz değilim,' diyorum içimden.

Sesimi duyanlar var.

Eskisi gibi içimde boğulmuyor sesim.

Uzun yıllar demir perdelerle çevrilmiş benim güzel Kırım'ımda bile çocukluğumda bademin dalına astığım bebeklerimin yanık türkülerini duyanlar oluyor.

Zaman değişiyor. Çiçekler açılıyor, ormanlar yeşeriyor kurbanların ülkesinde; değişen zamanla insanı tanıyan yalnızca kargalar değil, kurtlar ve kaplanlar da zayıf ve

güçsüz kuzuların yanında ve barış içinde yatmayı öğreniyorlar.

"Kubus!"
"Kubus!"

İki karga akçanın dalından yere iniyor ve kargasal yürüyüşle yürüyerek, üstünde oturduğum peykeye geliyorlar.

Uzatıp elimi gösteriyorum kargalara.

"Elim boş Kubus, bir şey getirmedim sizlere."

Başlarını büküp bakıyorlar bana, bir şeyler söylemek veya sormak istercesine.

"Regina mı?" diye soruyorum kargalara.

Sessizce, belki az üzgün, bakıyorlar bana.

Ah! Ah!

Kargaların dili olsa kimbilir neler söylerlerdi bana.

Ah! Ah!

Kargaların aklı olsa ben neler neler söylemezdim kargalara!

"Yok, Regina yok! Regina gelmeyecek gayrı Grozdiç peykesine. Bana da gelmeyecek gayrı Regina. Yalnız rüyalarımda ziyaret ediyor beni Regina," diyorum kargalara.

Ve susuyorum.

Suskunluğumda görüyor kargalar ne demek istediğimi.

Bana dargın gibi bakıyorlar.

Benden fazla ses soluk çıkmayınca havalanıp karşıki akçaağaçların dalları arasında gözden kayboluyor kargalar.

15 Aralık

Dün akşam fotoğraf albümünden başka fotoğraflarını seçtim ve bu sabah dört fotoğrafını Elys mağazasından

satın aldığım çerçevelerle çerçeveleyip şömine üzerinde duvara astım.

Şöminenin önünde durarak fotoğraflara her baktığımda senin bana seslendiğini duyar gibi oluyorum.

Seninle konuşmayı bilsen ne kadar isterdim. Konuşuyorum da; yalnız senden ses soluk çıkmayınca üzülüyorum.

Bazan ağlıyorum.

Bu sabah, sabahın erken saatinde, evin bacasında öten ardıçın civcivleriyle uyandım.

Yatmalıktan oturma odasına indiğim zaman ardıç çimliğin ortasında ve odanın bahçeye açılan kapısına bakıyordu soluk soluğa.

Kapıyı açıp bahçeye çıktım.

Ardıç uçmadı; tersine, seke seke az daha bana yaklaştı.

Aramızı üç metre kadar mesafe ayırıyordu.

"Merhaba!" dedim ardıça.

Sesim ürkütmedi kuşu.

"Kahvaltını mı yapmak istiyorsun?"

Uçmadı kuş.

"Bekle," dedim, ve dönüp mutfağa girdim, bir dilim kuru ekmeği avucumun içinde ufalayıp bahçeye döndüm.

Ardıç aynı yerde duruyordu.

Yürüdüm.

Ardıç havalanıp *Camelia*'nın dalına kondu, ben gidip ekmek ufaklarını ağacın dibine attım.

Ardıç daldan yere indi.

Ben üç-beş adım gerisin geri çekildim.

Ardıç ekmek ufaklarını yemleniyordu *camelia*'nın dibinde; ben, içim rahat, gülen gözlerimle ardıçı seyrediyordum.

Görüyorsun, yalnız değilim; eski dostlarımızı ziyaret ediyorum; zaman zaman da eski dostlarımız ziyaret ediyorlar beni.

Âsûde uyu.

Yaşanmış hayatımızın anlamını daha iyi anlıyorum şimdi.

Ben benim küçük dünyam içinde bugünlerde eskiden görmediğim, ya da görüp de üzerlerinde düşünmediğim şeyleri görüyor ve düşünüyorum. Geçen hafta Grozdiç peykesine oturup iki kargayı seyrederken, peykenin az uzağındaki akçaağacın dalına tünemiş başka küçük kargayı gördüm; *camelia*'nın gövdesinden fışkırmış taze iki dalın ucundaki *camelia* çiçeğini gördüm, ve, (sensiz kaldığımı bile bile) hayatın sürekliliğini düşünmeye başladım; düşünürken, benden kopup uzaklaşan düşüncelerin seni bulup getirdi yine aklıma; sen ömrün boyunca *yenilgi* sözcüğünün anlamını bilmeyen bir insan olarak ayrıldın yaşamdan, bense...

Ben kendimi, gerçek kendimi, görebilsem, bütün eksiklerimi anlar ve değişip senin gibi bir ben olurdum.

Giysi dolabının kapı aynası önünde durarak kendi yansıma bakıyor ve gülüyorum.

Gülüyorum, çünkü ben sana benzemiyorum.

Ben senin gibi bir *ben* olamam.

Sen kadındın.

Aynada kendi yansıma bakarken erkek olduğumu hatırlıyorum.

Unutmadın değil mi?

Yılları saymadım.

Sayamazdım, aklım ve bedenim seninle meşguldü.

Sen benim dostum, aşkım, eşim, oynaşım oldun.

Zehirli oku kim attı?

Kimin eli ayırdı seni benden?

Sen ne dersin?

İnanayım mı hayatın sürekliliğine?

18 Aralık

Geçen ayın başlarında Kırım'dan adresime gönderilmiş *Yeni Dünya* gazetesini okuyorum bu akşam:

Kırım Tatarları kendi inisiyatifleri, ve Türkiye'den gelen yardımla, bir çocuk hastahanesi inşa etmişler birkaç yıl evvelsi Akmescit şehrinde.

Unutmadın değil mi?

"Senin halkın yok olmaz," demiştin bana.

Ben hâlâ hayranım sana ve zaman zaman şaşırtıyorsun beni. İster inan ister inanma (havaların ılık geçmesinden belki) Aralık ayının ortalarında da senin toprağa ektiğin çiçekler açılıyor bahçede.

Geçen hafta Çin selvisiyle *camelia*'nın arasında papatyaların tümünü kesip senin mezarına götürmüştüm; toprakta kalmış saplarında yeni papatyalar açıldı. Çiçeklerin topraktan değil de senin iç güzelliğinden fışkırdıklarını düşünüyorum.

Bazı günler (özellikle güneşli günlerde) seni çiçeklerin arasında görür gibi oluyorum.

Benim gözlerimde sen *sen* değil, çiçeksin.

Sana yaklaşıyorum.

Seni okşamak istiyorum.

Yok, sen ne *sen*, ne de çiçeksin.

Sönmüş ateşin dumanı gibi eriyip gidiyorsun havada, ve ben, gerçeklerden kaçayım derken, gerçeklerin hapishanesinde buluyorum kendimi.

Ağlıyorum.

Evet. Senin fısıltılı sesin geliyor kulağıma:

'Ağlamanın bir ayıbı yok,' diyorsun bana.

Bunun farkındayım.

Ağlayamadığım anlarda hüznüm daha da kabarıyor içimde.

Bitmek bilmiyor gönlümün hicran ağrısı.

Yükselir hüznüm, yükselir yükselir, bir zamanlarda senin dualarının dinlendiği gökyüzünde arar seni.

Bulamıyor seni.

Ama senin dualarının yankılarıyla yatışıyor kalbim, ve sana kavuşacağım günü bekliyorum. Sen dünya içinde ikamet eden yenilmemiş son insan olarak ayrıldın hayattan. Senin yanında senin gibi bir *ben* olamadığımı düşündüğüm anlarda kendi kendime acıyorum. Yine de içime sinmiş senin iç ve dış güzelliğinle bugünlerde benim dualarım daha bir içten ve sıcacık, içten sıcacık olduğu kadar da, Tanrı'nın beni duyduğunu ve anladığını düşünüyor ve hayatımın bu son yılını (belki yıllarını) huzur içinde yaşamama Tanrı'nın yardımcı olacağına inanıyorum.

Düşlerimde beni ziyaret eden yalnızca sen değilsin; bazan, ama yalnızca bazan, Kırımlılardan biri ikisi ziyaret ediyorlar beni ve düşlerimde onlara *Onlar da İnsandı*'yı verdiğime teşekkür ediyorlar bana.

Öylesi bir ziyaretten sonra *Onlar da İnsandı*'dan başka bir şeyler vermeyi düşünmüyor değilim. Eminim ki, sen de istiyorsundur.

Ama nasıl?

Ben bende varolan her şeyi verdim onlara; verebileceğim başka bir şey kalmadı. Zaman geçtikçe zihnim gibi gönlüm de uslanıyor, uslanıp yalnızca yatıştırıcı sükûneti özlüyor.

Seni bulamayacağımı bile bile seni arıyorum.

Boşluğun içinde, duyarsın diye sana sesleniyorum.

Seslenişim dua gibi.

Âsûde uyu.

Biz beraber geçtik bu yolu.

Aşkımız bizim özgürlüğümüz oldu.

Arada senin dualarının yankıları tekrarlanıyor kulaklarımda. Yüzünü de gördüğüm oluyor arada. Yine de sensiz kaldığımı düşündüğüm anlarda, 'Farkında olmadan bir günah mı işledim ben hayatımda,' diye düşünmekten alamıyorum kendimi.

Sensiz ben başka bir *ben*'im Regina.

Benim yeniden *ben* olabilmem için ihtiyacım var sana.

Seni özlüyorum.

Ne Ayı Dağı, ne Kızıltaş'ın Gelinkaya'sı, ne Soğuksu'yun güneşli kıyısı, ne de barışa gebe Gurzuf'un denizi alamaz senin yerini.

Arıyorum seni.

Yok, kör değilim; tersine görme yeteneğim her zamankinden güçlü. Yine de göremiyorum seni.

Sensiz bana ne kaldı?

Hiç.

Hiçbir şey kalmadı sensiz bana.

Ben senin için yaratıldım bu dünyada.

24 Aralık

Noel akşamı.

Dün çiçekçiden küçük bir Noel ağacı satın aldım ve bu akşam ağacı küçük elektrik ampülleriyle, renkli küreler, bonbonlarla donattım ve ağacın altına senin ve benim fotoğraflarımızı koydum.

Sensiz ilk Noel akşamım.

Oh, farkındayım, yalnızlık yitirdi senin için anlamını; ama benim için...

Korkutuyor beni yalnızlık, Regina. Hayatımda bütün zorluklara katlandım, savaşlarda bütün korkularımı yendim. Ama sensiz bu Noel akşamı korkutuyor beni yalnızlığım, Regina.

Gidip pencerenin dibinde duruyorum.

Ay ışığı var.

Bahçeye bakıyorum.

Hafif rüzgârda titreşiyor *camelia*'nın yaprakları.

Hava soğuk.

Ama karsız.

Ne yazık bu kış da karsız geçecek Londra'nın Noel'i.

Bahçeye kar yağsa...

Bahçeye kar yağsa, yağan kara bakar, bakarken bizim Kızıltaş'ın kışını hatırlar, unuturum bir an yalnızlığımı.

Kızıltaş türküsünü söylüyorum soluğum altından:

Kar yağar alçaklara
Sarılır saçaklara...

Yarım yüzyıl benim varlığım sana bağlı oldu.

Seninle ve senin yanında, sınır bilmedi aşkım; aşkıma yalnızca bizim denizimizin güneşli kıyılarını değil, bütün dünyayı katabildim. Aşkımın gücü ve büyüklüğü korkutmadı beni. Ancak aşkımın, bir bakıma, benim faciam olacağını aklımdan geçirmedim.

Yok, köreltmedi beni aşkım.

Köreltmek de ne! Tam tersine, seni görmeme, senin elini tutmama, senin kalbinin çarpışını duymama, ve dudaklarımla senin dudaklarını öpmeme yardımcı oldu.

'Hayatımızın en karanlık günlerinde de mi?' diye sor istersen.

'Evet, özellikle hayatımızın en karanlık günlerinde.'

'Mezarımda âsûde uyumam için söylemiyor musun bunu?'

'Yok! Yok! Yok! Sana kavuşacağım günü beklerken kalbimin sıkıntısız çarpması, bir de koruyucu meleğin beni unutmaması için söylüyorum bunu.'

Âsûde uyu, benim Regina'm.

Çözümlenecek başka bir sorun kalmadı benim hayatımda.

Uykusuz geçen uzun geceler içinde burnumdan akan kanla yazdım aşkımı sana ve seninle bizim denizimizin güneşli kıyılarına.

Bundan böyle ne mi olacak?

Hiç.

Olacaklar oldu bitti.

Yalnız senin hasretinle yaşadığım şu *an*'ım kaldı.

Gözlerimi yumuyor, ve seni arıyorum.

Nerdesin?

Oh, biliyorum nerde olduğunu.

Az daha bekle.

Geleceğim sana.

Geleceğim, ve sen ve ben, yeniden bir bütün olacağız.

Alçaklara yağan kar, sarkık saçaklar, karla yüklü mezarlığın meşeleri, ve Fırıncı Muharrem'in çeşmesinden su taşıyan kadının sancılı yüzü silinip gidiyor gözlerimden.

Alnım pencerenin camına yaslı.

Silinip giden görünümlerin ardından bakarken, 'Unutmadım,' diyorum içimden.

Unutamam.

Sana kavuşacağım güne kadar tatlı anılarımla yaşayacağım.

Önümüzdeki hafta sonu yılbaşı.

"Cengiz, inanıyor musun, yirmibirinci yüzyıla kadar yaşayabilirim ben," demiştin bana.

Ben, "Yaşayacaksın," demiştim.

Yaşayamadın.

Şimdi ben yirmibirinci yüzyıla dek yaşayabileceğimi düşünüyorum.

Yüzyılın sonuna çok kalmadı.

Yaşarsam...

Dünyanın her köşesinde yirminci yüzyılın başarıları, ünlü şahısları, tragediyaları anılacak; yalnız benim yok edilmiş milletimi, önceki yüzyıldaki gibi, duyan bilen olmayacak.

Penceredeyim hâlâ.

Bu akşam her akşamdan fazla ihtiyacım var sana.

Az daha karardı hava.

Ama kar yağmayacak; televizyonda hava bültenini okuyan spiker öğleden sonra yağmur yağacak Londra'ya demişti.

Pencereden çekiliyorum.

Gidip nereye oturacağımı bilmiyorum.

Yüzleri senin elinle işlenmiş yastıklarla yüklü sedire belki.

İkimiz yan yana oturup birbirimizin ellerimizi tuttuğumuz akşamlarda geçilmez duvarları deviren, karanlığı eriten, ikimizi tutsaklıktan kurtaran sedire belki.

Gidip sedire oturuyorum.

'Sen benimlesin,' diyorum içimden.

Kendi kendimi aldatıyorum değil mi?

İtiraz etme, aldatıyorum.

Ama kendini iyice aldatmayı beceren bir kişinin, kısa bir an olsa bile, aldanmada mutluluk duyduğunu düşünmüyor değilim.

31 Aralık

Yılbaşı akşamı.

Yılbaşı akşamının benim için sancılı bir akşam olacağını düşünmüş müydün hiç?

Penceredeyim; bahçeye bakıyorum.

Unutmadın değil mi? Yılbaşı akşamları anılara, umut-

lara, mutluluklara, beklentilere gebe olurdu. Bu yılın yılbaşı akşamı sessiz, boş. Sessiz bulutlar çekip gittiler. Kar lapaları havada eridi. Akşam ölü bir akşam. Nereye baksam seni görüyorum; ve sen hiçbir yerde yoksun.

Yoksun.

Güzel yüzünü, rujlu dudaklarını, altın küpeli kulaklarını, inci dizisiyle süslü gerdanını sessiz bulutlar alıp gitti.

Yoksun.

Yoksun.

Yoksun.

... seni alıp gitmiş sessiz rüzgâr bana da bıraktı seni.
ölü değil
ben gibi
senin yüzün benim yüzüm
benim yüzüm senin yüzün
birbirimize benziyoruz
seni ve beni bir ana doğurdu
ama bu akşam sensiz
bütün dereleri geçtim
düşemem gayrı
bütün bozkırları aştım
yorulamam gayrı
bu akşam her akşamdan iyi görüyorum seni
güzelsin
ben de güzelim
ihtiyarlamadım hiç
senin yüzün benim de yüzüm
benim yüzüm senin de yüzün
unutmadın değil mi
unutamazsın
ben seni unutmadım
sen de beni unutma
unutmayacağım diyorsun

ama neden gülmeyi unuttun

... sakin bulutlar çekip gittiler
ardından gürültülü bulutlar geldi
yeryüzü ve gökyüzü karardı
sonra yağmur yağdı
iki gün iki gece yağdı yağmur
sonra güneş çıktı
yağmurdan sonra bahçe daha bir güzel
ama sensiz
sen sessizce ağladığında yüzün daha bir güzel olurdu
bahçe de öyle
ben de öyle

... ben çiftlenmek istiyorum
çiftlenip *ikimiz* olmak istiyorum
ama olamıyorum
yok ölü değilim
canlı da değilim
değilim
çünkü sessiz bulutlar çekip
gittikten sonra gülmeyi unuttum
unutmadın değil mi
ben de unutamam
senin yüzün benim de yüzüm
benim yüzüm senin de yüzün
bulutlar çekip gitmeden önce herkes tanıyordu seni
ama ismini kimse bilmiyordu
yalnız ben
bütün dünya içinde senin ismini bilen bir tek ben'dim
ismin Regina'ydı
sen hâlâ Regina'sın
âsûde uyu benim Regina'm.

.....
Uyandığım zaman kendimi sedirde buldum.
Uyurken uzun bir yol yürüdüm.
Sessizlik içinde bozkırları aştım, dereleri geçtim.
Yorgundum.
Nerden geldiğimi bilmiyordum.
Nereye gittiğimi bilmiyordum.
Gözlerim açılınca seni aradım.
Sen yoktun.
Yoktun.
Şaşmadım.
Senin nerde olduğunu biliyordum.
Geceler çalmıştı seni benden.
Aramıyordum seni.
Aramam boşunaydı.

Günlerce, haftalarca, aylarca ve yıllarca arasam da seni bulamayacağımın farkındaydım; karanlık geceler içinde sen kendin de geceye dönüşmüştün. Işıklar yanıyordu evlerin pencerelerinde, trenler geçiyordu, ırmaklarda akan suların gürültüsü geliyordu kulaklarıma; yalnız sen suskundun.

Bütün bir gece aradım seni.

Gece, karanlık gözleriyle bana bakıp, 'Arama onu, yüz yıl arasan da bulamazsın onu,' deyince gidip demir yolu hattının kenarına uzandım, ve kafam rayın üzerine yaslı, üstümden geçecek treni bekledim.

Regina.

Benim Regina'm.

... ben bizim bağlarımızda
yalınayak koşan bir çocuktum
nasıl büyüyüp adam oldum bilmiyorum
seni bulunca her şeyi unuttum
yalnız sen kaldın hafızamda

şimdi ben sensiz
ben kimim
her şeyi unuttum
her şeyi unuttum
yalnız unutulmaz *kalbikul* adım kaldı
unutmadın değil mi
benim yüzüm senin de yüzün
senin yüzün benim de yüzüm
yalnız kulağımda küpe yok
unutmadın değil mi
küpeyi sana ben almıştım
küpenle birlikte beni de kulağında taşı demiştim
sen gülmüştün
eğilip kulağına bir kırım türküsü söylemiştim

ah Regina'm niçin niçin
fistanım yok onun için
fistan sana men alayım
düğmelerin men olayım

sen yine gülmüştün
sen güldüğünde güller açılırdı yüzünde
şimdi sen yalnızca hafızamda
unutamam seni
sen de beni unutma

senin ardından gidecektim
şimşekli ve gürültülü bulutlar kesti yolumu
bekliyorum
şimşekler kesilir
gürültülü bulutlar çekip gider
ardından güneşli bulutlar gelir
ve sessiz-sakin bulutlar beni alıp sana götürür
bekliyorum

sen benim kız kardeşimsin
sen benim oynaşımsın
sen benim anamsın
sen benim eşimsin
hiçbir kimsenin yapamayacağı bir şeyi yaptın bana
sen benim için bir kız çocuk doğurdun
âsûde uyu benim Regina'm

Bugün de mezarının başı ucundayım.

Çiçeksiz.

Geçen hafta mezarına getirdiğim çiçeklerin tümü öldü.

Ölü bir çiçeği görmek istemiyorum.

Ölü çiçeği her gördüğümde St. George hastahanesinin yoğun bakım hücresinde, hayatla vedalaştığın geceki gibi, senin yüzünü görür gibi oluyorum.

Hani sen ölmeyecektin?

Ölmedim de bana.

Dün akşam sedirde oturuyordun, sen benim *yanımdaydın.*

Elimi tutuyordun.

Bir ara elimi kaldırıp göğüslerin üzerine koydun, ve, 'Beni öp,' dedin, ve ben seni öptüm; seni öperken, dudaklarının arasından, 'Kulağıma benim adımı fısılda,' dedin, ve ben hem seni öpüyor hem de, 'Regina Regina Regina,' diye senin adını fısıldıyordum kulağına, ve aynı zamanda içimde başka bir ses sesleniyordu bilmiyorum kime: Bana, belki de sana.

... yeniden buldum seni
sen benimlesin
sen hiç terketmedin beni
hiç terketmeyeceksin beni

senin sesin
senin bakışların
senin tebessümün
senin gözyaşın
senin südün
senin kanın benim için
bütün bir yıl bekledim seni
nihayet bu akşam geldin bana
sen benimsin
benimsin
benimsin
diyordu içimde ses
sonra da
neden terkettin beni
diyordu içimde ses
bilmiyorum kime
belki sana
belki de bana

.....
benim Regina'm
sen benim yanımdayken
çamların tepeleri bizim dağlarımızda
ışıl ışıl
ve sular akar coşkun ırmaklarımızda
ve cır cır böceklerin cıvıltıları
tarlalarımızda
öter bülbüller kiraz bahçelerimizde
Gelinkaya'nın gelini güler Alim Aydamaklara
Çora Batırlara
ve Karadeniz'in suları içinden
bir türlü çıkamayan Arzı Kız
bak orda bizim yurdumuzun toprakları
bizim yurdumuzun bahçeleri ve bağları

diye fısıldar bağrında taş kesilmiş yavrusunun
kulağına
her şey güzeldi bizim yurdumuzda
bir bahar sabahı nasıl
ve niçin oldu bilmiyor kimse
gün ışımadan önce
rüzgâr koptu şiddetli
ve çöktü
allak bullak oldu her yer
sildi süpürdü rüzgâr sokakları
kırıp döktü evlerin pencerelerini
kapılarını
damları uçurttu
duvarları devirdi
koptu bademin dalına asılı bebeklerin kolları
koptu ayakları
orda burda
ve çöplükler üstünde yatıyor
mutlu babaların yavrularına bayramlarda
satın aldıkları oyuncakları
.....
Simeiz'in güzel gelini *Arzı Kız*
ben hâlâ sevdalıyım sana
bekliyorum ne zaman
çıkacaksın kıyıya
aklımı alırsın kıyıya çıkamasan

12 Ocak

Sensiz bir yıl.
Mezarının başı ucundayım.
Gri granit üstüne altın harflarla yazılı adın:
Regina-Barbara.

.....
ve sensiz ben
adsız isimsiz
şu anda adını okşuyorum elimle
senin yüzünü okşar gibi
ve ağlıyorum Regina
ağlıyorum
neden sensizim
mutlu ve mahzun anılarım kaldı senden
biz beraber geçtik bu yolu
yolun sonunda
Tanrı değil
kuşlar çiçekler bağışlıyor benim günahlarımı
bütün bir yıl aradım seni boşlukta
sana seslendim
şimşekli bulutların gürültüsü içinde
sesim işitilmez oldu
ve rüzgâr demedim
yağmur demedim
kasırga demedim
aradım seni
gittim uçurumun ucunda durdum
sensiz
aşağıda
bizim denizimizin
mavi sularında
hiç kimse görmedi benim yansımı

14 Ocak

Putney Bridge istasyonunun duvarı dibinde, ve sırtım duvara yaslı, duruyor ve beni Putney Vale mezarlığına götürecek olan seksenbeş numaralı otobüsü bekliyorum.

Saat onbire on var.

İstasyonun bir çağrım uzağında Thames nehrinin üzerine kara bulutlar birikmiş; kar yağacağa benziyor.

Yirmi dakika geçti karşı yakadaki çiçekçiden iki demet krizantem çiçeğiyle çıkalı.

Hava soğuk.

Tüm sinir ve kaslarım (yalnızca havanın soğuğunu benden uzaklaştırmayla kalmıyor) iki gün evvelsi Regina'nın mezarına dikilmiş granit baştaşını görmenin güçlü istemiyle ısıtıyor bedenimi. Oysa iki gün evvelsi görmüş olmalıydım Regina'nın baştaşını. *Görmüş olmalıydım* diyorum, çünkü gördüğümden emin değilim. Rüyaydı sanırım gördüğüm.

Bütün bir yıl Regina bana hem yakın, hem de benim uzağımda oldu. Ama ister bana yakın, ister uzağımda olsun, her zaman suskun oldu Regina, ve onun suskunluğu benim nazarımda onu ilâhî bir yaratığa dönüştürdü, ve ben onu ararken, *Kalbikul* adımla, kalbimi dirhem dirhem bir zamanlar Regina'nın elinden nasiplenmiş kargalara yedirdim.

Bugün kargalar kalbimi bana geri verdiler.

Kalbim önceki yerinde.

Putney Bridge istasyonunun duvarı dibinde, ve sırtım duvara yaslı duruyor, beni Putney Vale mezarlığına götürecek olan seksenbeş numaralı otobüsü bekliyorum.

İnsanı kendi kendisine tanıtmada aynadan başka ne olabilir? Evden çıkmadan önce koridorda duvara asılı aynada kendi yansıma baktım. Ve güldüm.

Aynada gördüğüm yüz, yarım yüzyıl Regina'yı sevmiş, Regina'nın aşkıyla yaşamış adamın yüzünden başka bir yüz değildi. Heykelci o yüzü dökme demirden yaparak, *sevdalar galerisi*'nin orta yerinde, ve gri granit platformun üzerine koyması gerekirdi. Galeriyi ziyaret eden kimseler,

'Ağrılı bir yüz,' diye düşünür ama ağrının nedenini heykelciden başka kimse bilemezdi.

Mezarlıktayım.

Mezarlığın sessizliği içinde bedenim yerçekiminden kopmuş; gözlerim uçsuz bucaksız denizde kaybolmuş iki gemi gibi. Tutunacak bir yer yok. Sırtımı dayayıp ağlayacağım bir ağaç, bir duvar yok. Mezarlık, mezarlık gibi.

Gözlerim alabildiğine açık, çevreme bakınıyorum.

Yüzlerce, binlerce mezar baştaşları.

Ve mezar baştaşlarının arasında bir mezar baştaşı gri granit, üzerine Regina Barbara Dağcı-Suwarska yazılı.

Baştaşına yaklaşıyorum.

Benim Regina'm.

Sen bana Tanrı bağışı oldun.

Tanrı bağışı demek, doğa demek değil mi?

Doğa elbet.

Ot gibi.

Çiçek gibi.

Aynı bahçede yetiştik.

Aynı zamanda adına *insan* denen yaratıklar olduk.

Çoğu zaman aç, ve yurdumuzdan uzaklarda, gidip kapıları çaldık, ekmek dilendik. 'Bizi rahatsız etmeyin,' diyenler oldu; yüzlerimize bakıp gülenler de oldu.

Sarılıp baştaşını öpüyorum.

Benim Regina'm.

Seslen bana.

Beraber geçtiğimiz yolun burada sona ereceğini düşünmüş müydün hiç?

Hayır, düşünmemiştin.

Benim benden başka bir *ben* olacağımı da düşünmemiştin.

Ama sensiz ben başka bir *ben*'im Regina.

Unuttum Ayı Dağı'nı ve Artek'in çamlarını.

Unuttum Ceneviz kalesini ve Soğuksu'yun güneşli kıyılarını.

Unuttum Adalar'ı, ve Adalar'ın gerisinden geçip Gurzuf'un iskelesine yaklaşan Yalta vapurunu.

Unuttum çocukluğumda tırmandığım Memişin Bayırını.

Unuttum Sarı Çömez'in tarlasını.

Onlar Da İnsandı'nın Bekirleri ağlıyorlar ardımdan.

Ben bütün gözyaşlarımı *bugün* için muhafaza ettim.

Ağlıyorum.

Esmer gölgeler düştü mezarlığın sessizliği üzerine.

Bir çağrım uzağımda mezarlığın demir parmaklıklı ve çifte kanatlı kapısı ardına kadar açık, ve kapıda duran mezarlığın bekçisi bana bakıyor.

Bekçinin bana bakışından mezarlıkta ve mezarlarında yatan ölülerden başka bir ölü olduğumu bildiğini anlıyorum.

'Çık,' diyorum içimden, 'adam mezarlığın kapısını kapatacak; senin mezarlıktan çıkmanı bekliyor.'

Âsûde uyu benim Regina'm.

Bir kez daha baştaşını okşuyorum elimle, ve dönüp mezardan uzaklaşıyorum.

Az uzaklaşınca başımı çevirip baştaşına bakıyorum.

Baştaşı bakmıyor bana.

Yalnız kapıda duran adam bakıyor bana.

Yürüyorum.

Mezarlığın kapısından çıkarken, "İyi geceler," diyor adam arkamdan.

CENGİZ DAĞCI
REGİNA

"Dinmek bilmiyor aşkımızın ağrısı.
Nasıl dinsin?
Yarım yüzyıl dolu bir nehir gibi aktı; aka aka birikmiş bir deniz oldu aşkımız, ve.. sonunda, nasıl oldu bilmiyorum, aşkımızın denizini koruyan baraj çöktü, ve sensiz, ben aşkımızın taşmış suları dibinde kaldım.
Boğulmuş değilim; yalnız suların altındayım. Üstümde bütün bir deniz, bütün bir dünya. Kimse görmüyor beni. Kimse duymuyor sesimi; ben kendim de duymuyorum kendi sesimi. Eskiden gün günü tekrarlanan nağmelerim, boğula boğula ve sessizce ölü balıklar gibi çıkıyor suyun yüzüne; eskiden beni yeryüzünde tutan ve yaşatan Ayı Dağı, Soğuksu kıyıları ve Ceneviz kalesi, kayan yıldızlar gibi kayıp altında kaldığım denizin sularına karıştı, ve karada kalmış aşkımı biri (bilmiyorum kim) bulup demir çivilerle çarmıha gerilmiş İsa Peygamberin çıplak göğsü üstüne mıhladı."

Cengiz Dağcı'yı çektiği acılar, tâbi tutulduğu sürgünler ve muhatap kaldığı yalnızlıklar karşısında, kendi tabiriyle *hayatta tutan* bir yanda güzel Kırım'a kavuşma arzusu ise, diğer yanda da eşi Regina Hanım'ın bir an olsun eksilmeyen desteğidir. Bu yüzden Cengiz Dağcı, eşi Regina Hanım'ın vefatından sonra bu yüce gönüllü ve âlîcenâp kadına duyduğu hisleri her cümlesi aşkla ve hasretle yazılmış Regina'da dünyaya ilân etmiştir.

THG
0133438
CVP